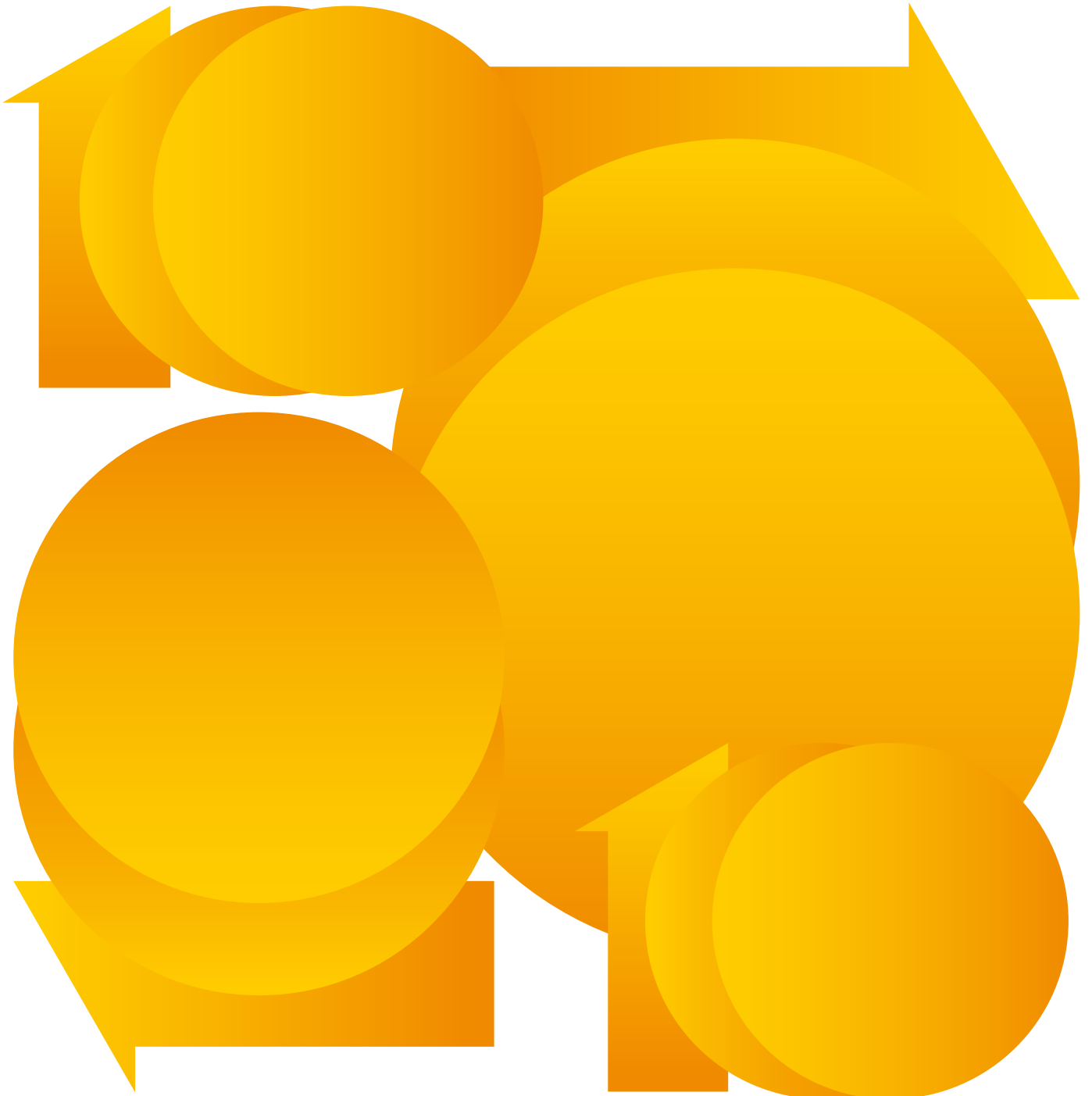

Joulukuu 4 | 2013 | Tulotiedustelu jäsenmaksuperintään | Ilmaisuverstas 10 vuotta |

Suomen vanhin teatterialan ammattiliitto ja taiteilijajärjestö – itsenäisesti näyttelijän asialla vuodesta 1913 | www.nayttelijaliitto.fi

Näyttämötaiteen valtionpalkinnot

Musiikin, näyttämötaiteen ja tanssitaiteen valtionpalkintojen jakotilaisuudessa 19.11.2013 vuoden 2013 Näyttämötaiteen valtionpalkinnon saivat kolmen teatterin yhteistyöprojektin toteuttajat **Rakveren Teatteri, Teatteri Telakka ja Teatteri Vanha Juko**.

*Vasemmalta
Kulttuuri- ja urheiluministeri
Paavo Arhinmäki,
Kaisa Sarkkinen
(Teatteri Telakka),
Jussi Sorjanen
(Teatteri Vanha Juko) ja
Erni Kask (Rakvere Teater).*

Kuva Kai G. Baer.

Näyttämötaidetoimikunnan palkintoperustelut:

Teattereiden yhteistyö venyy yli valtiollisten rajojen. Elämisen raivo ja pakko eivät ole kiinni kansallisessa napanuorassa. Vai ovatko sittenkin? Vastauksia etsitään.

Haluamme palkita kolmen pienen teatterin yhteisen ponnistuksen. Projektiin osallistuvat Lahden Vanha Juko Aleksis Kiven ja Lauri Maijalan *Kullervolla*, Tampereen Telakka -teatteri Ari Nummisen ja Jussi Sorjasen esityksellä *Petroskoi* ja Andres Noometsin kirjoittama ja ohjaama Viron Rakveren teatterin *Köök/Keittiö*. Olemme saaneet kolme kiinnostavaa kantaesitystä.

Niiden prosessit ovat möyhineet syvää yhteistä historian ja myyttien maaperää, ja mitä sieltä paljastuu? Viimeiset tabut kilahtavat palasiksi. Rinnakkaismaailmat ovat päätäpähkaisessä dialogissa keskenään.

Kaksivuotisessa projektissa kolmea kantaesitystä kierrätetään ristiin teatterista toiseen. Näyttelijöiden, ideoiden ja kielen vaihtovuoroisuus rikastuttaa onnistuneesti teattereiden tapoja kertoa tarinoita omasta ympäristöstään. Itseäänselvyyksiä ei ole. Asiat on testattava ja todistettava oleviksi.

Tekijät lentävät samalla matolla, mutta taiteelliset ilmaisutavat ovat hyvin eri- ja omanlaisiaan. Triologiaa kantaa yhteinen perusta. Millaista on elää rajalla, jossa oma identiteetti murtuu ja murretaan aaltoliikkeenä? Karjalaisuus, suomalaisuus, venäläisyys -kolmikanta kipinöi. Suomalais-virolainen veljesrakkaus saa uusia kärjistyneitä muotoja, ja elintasoselkkaukset ovat yleisiä. Kullervon perhe on yhtä groteski ja hajalla Jukon kymmenmetrisillä sohvilla kuin Rakveren keittiöissään.

Aiheesta enemmän maaliskuun numerossa.

Toimituskunta:

Mikko Hänninen, päätoimittaja
mikko.hanninen@nayttelijaliitto.fi

Helena Vesajoki, sihteeri
helena.vesajoki@nayttelijaliitto.fi

Nina Jääskeläinen
njaaskel@gmail.com

Tero Koponen
tero.koponen@welho.com

Matti Laine
mattilainester@gmail.com

Iida-Maria Lindstedt
iidamaaria@gmail.com

Anna-Leena Mäki-Penttilä
makipenttila@hotmail.com

Susanna Ringbom
susanna.ringbom@pp.inet.fi

Helena Ryti
helena.ryti@hotmail.com

Henna Tanskanen
henna.henna.tanskanen@gmail.com

Antti Timonen
a.j.timonen@gmail.com

Leena Uotila
leena.uotila@welho.com

Taittopohjan suunnittelu:
Ama Design Arja Karhumaa

Taitto: Helena Vesajoki
Paino: Satakunnan painotuote Oy

Kansikuva:
100-vuotisjuhlavuoden sataset
Arja Karhumaa

ämyri

Joulukuu 4 | 2013

Ämyriaineisto: amyri@nayttelijaliitto.fi

Mikko Hänniselle kiitos kuluneista vuosista s. 6

Melkoinen matka on ollut...

Helena Rytistä liiton puheenjohtaja s. 10

Yhteisyys, yhtenäisyys, yhteisöllisyys, yhteydenpito, ymmärrys

Pauliina Hulkko proffaksi Nätylle s. 20

Oletan tietysti, että sinne hakee alalle suuntautuneita ja lahjakkaita nuoria.

Näyttelijänä tuottajan kengissä s. 32

Hyvä, etten tiennyt...

Ilmaisuverstas

10 vuotta s. 46

Juha-Pekka Mikkola jatkaa
Ilmaisuverstaan puheenjohtajana.

Tulotiedustelu jäsenmaksuperintään s. 39

Minne mennä – mitä tehdä

- Teatteripäivät su-ma 9.-10.3.2014. S. 15
- Ilmaisuverstaan kurssit, hakuja umpeutumassa jo 19.12.2013. S. 60
- Tilaa joulukuun loppuun mennessä Teatteri&Tanssi-lehti kestotilauksena edulliseen jäsenhintaan 28 € / vuosi (norm. 57 €).

”ME EMME OLE KOSKAAN SAANEET MITÄÄN ILMAN TAISTELUA!”

Reilut 30 vuotta sitten istuin Näyttelijäliiton valtuuston kokouksessa Rakenusmestareiden talolla. Puheenvuorot seurasivat katkeamattomasti toisiaan, kun pohdinnan alla oli liiton ja Ylen välinen kiista. Puheenvuoron pyysi ja sai myös lähes 90-vuotias mies jolla oli +9 ”pullonpohjasilmälasit” päässään. Mistähän tässä nyt on kyse? Onko vanhuksella jokin muistelu? Penkistä suoriutui ylös voimakas, ryhdikäs ja vaikuttava hahmo. Kun hän loihe lausumaan, niin ääni jylysi vaikkei forte vielä edes ollut käytössä. Aikaisempien puheenvuorojen ketju tuntui tuulettimen suhinalta. Hän oli muinainen puheenjohtajamme Jalmary Rinne. Yhden lauseen muistan: ”Me emme ole koskaan saaneet mitään ilman taistelua!”

Tämän jälkeen meillä on ollut liitossa erilaisia kausia. Jossain vaiheessa tämän vuosituhannen alussa julistettiin alkaneeksi uusi toimintakulttuuri, jossa kaikki olivat yhteisellä asialla ja kaikkien pyrkimykset yhteiset. Tuolloin syntyi myös tämä ”liite 2”, jonka kanssa nyt olemme pahoissa vaikeuksissa. Vaikka yhteisymmärrys ja hyvä tahto näyttäisi neuvotteluissa kuinka selvältä tahansa, niin sopimustekstiä ei voi, eikä saa jättää hyvien puheiden ja aikomusten varaan. ”Liite 2” on kirjattu aikoinaan niin avoimeen muotoon, että se avaa mahdollisuudet mitä erilaisimmille kohtuuttomuuksille.

Epäsuhtaisen pariskunnan laatima avio-

ehto ei välttämättä merkitse rakkauden puutetta tai yhteistyökyvyttömyyttä. Hyvin laadittuna sillä vältytään monilta riidoilta. Ja tulevilta väärinkäytöksiltä.

1980-luvulla elettiin kasvavassa hyvinvoinnissa. Tämä kasvu tuotti paljon hyvää, mutta myös harhaisuuden tuon kasvun loputtomuudesta ja lopulta tuon ajan itseriittoinen pömpöösiys pullisteli joka suuntaan sekä asuntojen hintakuplana että hartiatoppausten kasvuna. Eri puolilla Suomea rakennettiin uusia teattereita ja niihin kiinnitettyjen näyttelijöiden määrä kasvoi lähes seitsemään sataan. Koko 80-luvun ajan Teatterikorkeakoulussa koulutettiin isoja vuosikursseja ja Näytissä koulutettavien määrä kaksinkertaistui 80-luvun lopulla. Kun monet näistä koulutetuista näyttelijöistä eivät kuitenkaan olleet halukkaita lähtemään ”provinssiin”, merkitsi tämä maakuntien näyttelijätarpeen täyttämistä harjoittelijasopimusten ja työssä pätevoityvien ”pystymetsäläisten” kautta. Liiton jäsenmäärä kasvoi hyvin lyhyessä ajassa puolella. Vuonna 1980 jäseniä oli 1002 ja vuonna 1990 jo 1592. Tuosta noususta vain 99 tuli 1993 Finlands Svenska Skådespelarförbundin (FSS) fuusion myötä. Paisuminen tapahtui nimenomaan suomenkielisen teatterin kentällä. 1990-luvulle tultaessa liittoon kuuluvia näyttelijöitä oli niin paljon, ettei minkäänlainen talouskasvun loputtomuuskaan olisi voinut heitä kaikkia työllistää.

Kun lama iski, suuri osa näyttelijäkunnasta ja siten myös Näyttelijäliitto oli sellaisten ongelmien edessä, joita hyvinä aikoinakaan ei olisi kyetty tyydyttäväsiti ratkaisemaan. Tuolta ajalta on paljon vaatimuksia kiinnitysjärjestelmän purkamisesta ja työn uudeltaisesta jakamisesta, joka kuitenkin olisi merkinnyt myös pienten palkkojen jakamista. Tuolloin syntyi uusia ryhmiä, joista osa jäi elämään. Liiton jäsenmäärän kasvu hiipui pitkäksi aikaa, kun väkeä hakeutui muihin ammatteihin.

Vasta viime vuosina ollaan päästy jonkinlaiseen balanssiin. Tämän on mahdollistanut kotimaisen elokuva- ja tv-tuotannon kasvu, vahvistunut teatterin vapaa kenttä ja myös voimakkaasti noussut soveltava teatteri, joka on toiminut monien näyttelijöiden osittaisena työllistäjänä.

Aivan viime aikoina on kuitenkin noussut esiin merkkejä uudeltaisesta murroksesta. Maan hallitus kävi juuri Säätytalolla miettimässä ”rakenneuudistuksia”, joiden sisältönä oli kuntatalouksien rajut leikkaukset. Syksyn aikana on kuulunut eri puolilta maata viestejä teattereita uhkaavista tilanteista. Kaiken huipuksi muutamien maan suurimmista teattereista ovat ajaneet taloutensa kuralle ylettömällä suureellisuudella. Suhteellisuuden tajun puute näyttää näiltä osin ylittäneen jopa 80-luvun suuruudenhulluuden.

Perinteisessä hämäyksessä varas huutaa: ottakaa varas kiinni ja osoittaessaan syytöntä siirtää huomion pois omasta itseltään. Nyt oletettavasti näissä teattereissa tullaan huutamaan apuun ”rakennemuutoksia” ja leikkaukset osoitetaan kohdistamaan niihin, jotka eivät ole tilanteeseen syyllisiä. Pahimmillaan nuo ”rakennemuutokset” saattaisivat osua niihinkin, jotka ovat ylittäneet korkealle toimiessaan kaiken aikaa niukoilla resursseilla.

Onnea uudelle puheenjohtajalle, Helenalle!

Minulla alkaa kuuden vuoden urakka puheenjohtajana olla takanapäin. Helvetin rankka reissu, mutta oli siinä toki paljon antoisaaakin. Joitakin uusia vihamiehiä, mutta uskoakseni runsaasti myös ystäviä.

Suomalaisissa teattereissa sisällön tuotantoa ei voi lähteä ulkoistamaan. Teattereiden on kyettävä kehittämään itse oman toimintansa perusta, sitä yhteistoinnalla ja vierailuilla rikastaen.

Taistelu jatkuu!

MIKKO

Meissä on voimaa!

Keskusliittoihin kuulumattomana Suomen pienimpänä itsenäisenä ammattiliittona Näyttelijäliitolla ei ole takanaan ison keskusjärjestön taustatukea, eikä oikeastaan voida puhua varsinaisesta joukkovoimasta, vaan pikemminkin ”verkkovoimasta”.

Liiton voima on tiukkojen jäsenkriteereiden pohjalta rakentuvassa ammattimaisuudessa, kiinteässä vuorovaikutuksessa ja sitä kautta nousevassa yhteistoinnassa ja vaikuttamiskeinojen moninaisuudessa. Tällainen vahva verkko on viime vuosina näyttänyt voimansa.

Meitä ei ole paljon, mutta me tunnemme toisemme. Me tunnemme monia muita ja monet tuntevat meidät. Ja kaikkien pyrkimysten takana on yhteinen rakkaus teatteriin ja taiteeseen, vaikka teatterin tekemisen tavoista ja suuntauksista oltaisiinkin joskus aivan eri mieltä.

Mikko Hänninen, ote puheenvuorosta kirjassa Näyttelijänä Suomessa

KIITOS MIKKO!

Mikko aloitti puheenjohtajana 2008. Palasin äitiyslomalta elokuussa 2009 ja aloitin toiminnanjohtajana. Ja alusta asti oli täysi rytinä käynnissä.

Tuolloin tuore lakimiehemme Tiia-Lotta aloitti työnsä haastamalla Kuopion teatterin työtuomioistuimeen työaika-asiassa.

Kulttuuriministerinä oli Stefan Wallin. Ministeriössä oli vaivihkaa ja salassa valmisteltu lakiehdotus työsuhdetekijänoikeudesta. Vastassamme oli valtakunnan median hiljaisuus. Ainoa viesti, mitä media suostui levittämään oli työnantajapuolen vaatimus työsuhdetekijänoikeudesta. Näytti vahvasti siltä, että tekijät olivat menettämänsä oikeutensa.

Meidän ainoa mahdollisuutemme oli yhdessä muiden tekijöiden kanssa saada kansanedustajat puolellemme, ettei ehdotus etenisi ministeriöstä eduskuntaan. Ja aikaa oli vain muutama viikko.

Ja onnistuimme. Työsuhdetekijänoikeus ei edennyt. Kansanedustajat ja puolueet ilmoittivat kielteisen kantansa. Saimme viestimme perille. Siis yhdessä muiden tekijäjärjestöjen kanssa, mutta Näyttelijäliitolla oli oma keskeinen roolinsa: Kirsi Ylijoki masinoi adressia ja piti yhteyttä eri taiteenalan tekijöihin, Näyttelijäliiton jäsenten henkilökohtaiset suhteet avasivat suorat keskusteluyhteydet kansanedustajiin ja Näyttelijäliitto näkyi ja kuului.

Alkurytäkkä jatkui ja vauhti säilyi: seuraavana keväänä istuimme valtakunnansovittelijan luona neuvottelemassa teatterialan työehtosopimusta ja järjestimme teatterialan valtakunnallista lakkoa ja neuvottelimme Uuden Päivän työehtosopimusta. Ja aina tuli uusia haasteita milloin mistäkin suunnasta.

Vuosien aikana paiskittiin töitä ankarasti: tehtiin liittoa näkyväksi itsenäisenä ammattiliittona ja keskeisenä kulttuu-

Vuosien aikana paiskittiin töitä ankarasti: tehtiin liittoa näkyväksi itsenäisenä ammattiliittona ja keskeisenä kulttuuripoliittisena toimijana.

ripoliittisena toimijana. Otettiin kantaa ja verkostoiduttiin muiden kulttuurialan järjestöjen ja vaikuttajien kanssa. Kaksin, yksin ja yhdessä muiden kanssa. Ja Mikko aina aikaansa ja itseään säästämättä.

Yksin Mikko ei ole asioita tehnyt. Päinvastoin. Mikko on ollut varsinainen turbomoottori, joka on pistänyt asioita käyntiin ja vienyt niitä eteenpäin ja saanut muutkin mukaan, sitouttanut. Pitänyt yhteyttä näyttelijöihin, liiton jäseniin ja tiukoissa tilanteissa erityisesti luottamusmiehiin. Keskustellut poliitikkojen ja muiden vaikuttajien kanssa. Ei ole pelännyt pistää itseään likoon. Eikä ole väistänyt omaa vastuutaan. Mottona on ollut, että ei kukaan meitä kotoa hae.

Kaikki mitä ollaan tehty, on tehty intohimolla ja perusteellisesti. On sitten menty työehtosopimusneuvotteluun tai otettu kantaa Taiteen edistämiskeskusta koskeviin lakiehdotuksiin. Aina on teh-

ty kotiläksyt huolella. Selvitetty asioita perusteellisesti. Ja keskusteltu vaihtoehdoista joko keskenämme tai laajemman porukan kesken. Opponoitu toisiamme. Se on Mikon tapa toimia.

Mikolta olen oppinut valtavasti: näyttelijöistä, teattereiden toiminnasta, historiasta, neuvottelutaktiikasta, teatterialan ihmisistä ja valtasuhteista ja vaikka mistä. Onneksi sain aloittaa toiminnanjohtajan työni juuri Mikon kanssa. Tästä on hyvä jatkaa.

Haluan kiittää Mikkoa ja toivottaa hyvää jatkoa sekä omasta että toimiston henkilökunnan puolesta. Ja kiitos myös kaikkien suomalaisten näyttelijöiden puolesta.

Melkoinen matka on ollut! Välillä raskasta. Jatkuvasti mielenkiintoista. Ja usein myös tosi hauskaa.

ELINA MÄNTYLÄ

Haluan lämpimästi kiittää Mikkoa ja toivottaa hyvää jatkoa sekä omasta että toimiston henkilökunnan puolesta.

Melkoinen matka on ollut!

Välillä raskasta.

Jatkuvasti mielenkiintoista.

Ja usein myös tosi hauskaa.

ERIMIELISYYTTÄ KUUKAUSIPALKKAISESTA VIERAILIJASOPIMUKSESTA – MISTÄ ON KYSE?

Näyttelijöiden teatterityöehtosopimuksen liitteenä 2 on työehtosopimus kuukausipalkkaisen vierailevan näyttelijän työsuhteen ehdoista. Sopimus on kokeiluna voimassa 28.2.2014 saakka.

Liite 2 on osoittautunut edelleen kesken olevien työehtosopimusneuvottelujen koetinkiveksi. Näyttelijäliiton yksiselitteinen lähtökohta on, että liitteen 2 kokeilu on epäonnistunut ja se on lopetettava. Stefi haluaa pitää kokeilusopimuksen edelleen voimassa sellaisenaan.

Liitteen 2 sisältö on seuraava: Vierailevan näyttelijän kanssa voidaan tehdä kuukausipalkkainen määräaikainen työsuhteinen sopimus roolia/rooleja varten yhdessä näytelmässä. Sopimuksessa on lisäksi sovittu minimipalkasta, tällä hetkellä 2455,62 euroa, ja siitä, ettei vierailusopimus ole osa-aikaisuuden peruste eikä sitä sovelleta kesäteattereissa.

Kokeilu neuvoteltiin työehtosopimukseen 2005-2007. Kuukausipalkka oli tarkoitettu käytettäväksi lastenteattereissa, joissa usean näytöksen päivät tulivat teatterille esityskorvauksella erityisen kalliiksi ja repertuaariteatterissa tasamaan vierailijan palkkaa silloin, kun jo etukäteen tiedossa oli, että esityksiä on harvakseltaan. Tarkoitus ei ollut luoda alennusmyyntisopimusta normaaliin vierailijasopimukseen verrattuna.

Hyviä tarkoituksia – mikä on ongelma?

Puhtaasti juridiselta kannalta katsottuna ongelmat liittyvät kuukausipalkkaisen vierailijan työsuhteen ehtoihin ja siihen, miten joissakin teattereissa on sopimuksen perusteella teetetty työtä.

Työsuhteeseen liittyy paljon muutakin määriteltävää ja osapuolia sitovia sääntöjä kuin pelkkä palkka. Näitä ovat esim. työajan säätely ja vuosiloman määräyty-

minen. Lisäksi on tiedettävä sovelletaan työsuhteeseen lain vain työehtosopimuksen pykälää. Varsinkin alalla, jossa säännöllisesti tehdään työtä kuusi päivää viikossa, iltaisin ja viikonloppuisin, se on erityisen tärkeää.

Näiltä osin liite 2 jättää kaiken tulkitsijan harkinnan varaan. Tulkitsijana on yksittäinen teatteri, ja kuten työntekijäpuolella tiedetään, työnantajilla on taipumusta tilaisuuden tullen vetää kotiin päin. Pahimmassa esin tullessa tapauksessa kuukausipalkkaisten vierailijoiden työsuhteeseen on sovellettu sekaisin lakia ja työehtosopimusta siten, että kummastakin on poimittu vain työnantajalle edulliset pykälät.

Lopputuloksena on ollut, että kuukausipalkkainen vieraileva näyttelijä on joutunut huonompaan asemaan verrattuna sekä kiinnitettyihin näyttelijöihin että esityskorvauksella oleviin vierailijoihin. Saamatta on jäänyt mm. palkallisia vapaapäiviä, vuosilomapäiviä, lomarahaa ja ylityökorvauksia.

Koska kokeilun alkuperäistä tarkoitusta on työnantajapuolella yksipuolisesti laajennettu suuriin paljon harjoituksia ja esityksiä sisältäviin tuotantoihin (esim. suurmusikaalit), on liitteestä käytännössä muodostunut alennusmyyntisopimus:

kuukausipalkkaisen vierailijan tulot jäävät jopa puoleen siitä, mitä esityskorvauksella vastaavasta työstä olisi saatavissa.

Kuukausipalkkaisen vierailijasopimuksen käyttö joissakin teattereissa onkin johtanut siihen, että liitto on joutunut varoittamaan ja jopa kieltämään näyttelijöitä allekirjoittamasta sen mukaista sopimusta.

Tällä hetkellä sopimus on sisällöltään niin avoin, että sitä käyttävät ja tulkitsevat teatterit joutuvat väistämättä tilanteeseen, jossa ne rikkovat työlakeja ja / tai työehtosopimusta. Apua sopimuksen tulkintaan ei myöskään ole saatavissa liitoilta, koska Näyttelijäliitto ja Stefi ovat täysin erimieltä siitä, sovelletaanko kuukausipalkkaisen vierailijan työsopimukseen lakia vai työehtosopimusta ja, jos sovelletaan työehtosopimusta, miltä osin sitä voidaan soveltaa.

Stefin kanta on, että työsuhteisiin sovelletaan Näyttelijöiden teatterityöehtosopimuksen kiinnitettyjä näyttelijöitä koskevia sääntöjä, mutta kuitenkin esim. siten, ettei kiinnitettyjen vapaapäiviä tarvitse noudattaa tai kesävaapalta maksaa palkkaa.

Näyttelijäliitto taas katsoo, että liite 2 on oma erillinen työehtosopimuksensa ja muilta osin on noudatettava työlakeja: työsopimuslakia, työaikalakia ja

vuosilomalakia. Esimerkiksi kiinnitettyjen näytöntövuoden mittaista työaikajärjestelmää ja siihen liittyviä pykälä ei voida soveltaa työsuhteisiin, jotka eivät mahdollisesti edes kestä näytöntövuotta. Vuosilomakorvausta ei voida maksaa prosenttiperusteisesti, vaan kuukausipalkkaisella työntekijällä on vuosilomalain mukaan oikeus vuosilomaan.

Tässä vain muutama esimerkki, ongelmat ovat moninaiset. Tilanteesta kertoo se, että liittojen asiaa koskeva erimielisyyspöytäkirja on yli 10-sivuinen.

Selvää on, että erimielisyystilanteessa sopimusta ei synny. Sopimusta ei voida tehdä siitäkään lähtökohdasta, että annetaan tuomioistuimen ratkaista, miten sopimusta sovelletaan, kuten Stefi on esittänyt. Kokeilun osalta taloudellinen

riski niille teattereille, joissa sopimusta on sovellettu, on liian suuri. Teatterin lain tai työehtosopimuksen vastainen menettely voi johtaa valtioavun uudelleen arviointiin tai sen poistamiseen.

Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa, jossa pienikin tappio tai vain yksi epäonnistunut produktio voi ajaa teatterin yt-neuvotteluihin ja lomautuksiin, on oltava tarkat pelisäännöt siitä, miten työtä tehdään ja teetetään. Rakenteiden on oltava kestäväillä ja laillisella pohjalla.

Epäselvässä tilanteessa kärsijänä ovat sekä teatteri että näyttelijä. Se, että mahdollisuus vahingossa rikkoa lakia poistetaan, on koko alan etu. Näyttelijäliitto on valmis kaikin keinoin ajamaan tätä etua.

TIIA-LOTTA LEHTERÄ

Älä allekirjoita kuukausipalkkaisen vierailevan näyttelijän sopimusta työhön, joka alkaa 1.3.2014 jälkeen.

Kuukausipalkkainen vierailevan näyttelijän kokeilusopimus on voimassa 28.2.2014 saakka. Tämän jälkeiselle ajalle kuukausipalkkaista vierailevan näyttelijän sopimusta ei voida tehdä. Työnantajan käytössä olevat vaihtoehdot ovat määräaikainen vähintään vuoden kestävä kiinnitys tai liitteen 1 mukainen vierailevan näyttelijän esityskorvausperusteinen työsopimus.

Helena Rytistä liiton puheenjohtaja

Valtuuston kokouksessa 18.11.2013 asettuivat ehdolle liiton puheenjohtajavaaliin Heikki Kujanpää ja Helena Ryti. Puheenjohtajaehdokkaiden paneeli vakuutti paikalla olleet jäsenet. Molempia ehdokkaita kiiteltiin.

Valtuuston jäsenet äänestivät liiton puheenjohtajaksi seuraavalle kolmivuotiskaudelle 2014-16 näyttelijä Helena Rytin.

Miltä nyt tuntuu?

Huh! Edeltäjien saappaat ovat suuret, mutta ehkä historia kaipasi korkokenkiä. Tämä on luottamuksen osoitus, jota arvostan ja kunnioitan.

Mikä on liiton merkitys näyttelijälle?

Edunvalvonta ja neuvontapalvelut kaikilla sektoreilla. Huolenpito näyttelijän hyvinvoinnista. Verkostojen luominen. Yhteisten asioiden näkyväksi tekeminen ja näyttelijän aseman arvostuksen nostaminen.

Mikä on liiton vahvuus?

Kuusi Y-kirjainta: Yhteisyys (eläköön 100-vuotias!), yhtenäisyys (järjestäytymisaste huippuluokkaa), yhteisöllisyys (taiteen sisällön vaaliminen), yhteydenpito (lausunnot ja kannanotot sosiaali-, koulutus- ja kulttuuripolitiikassa), ymmärrys ja kyky nopeaan reagointiin niin liiton sisäisissä asioissa kuin sopimusneuvotteluissa. Ja kiitos ja ylistys, meillä on pirun hieno ja aikaansaava neljän naisen toimisto.

Mikä on liiton puheenjohtajan rooli?

Hänen tehtävänsä – siis minun - on jatkaa yhteistyötä sekä eri taidejärjestöjen että poliittisten toimijoiden kanssa. Luottaa valiokuntatyöskentelyssä näyttelijöiden erityisalojen ammattitaitoon, jolloin vastuuta voi jakaa. Rooleja: Neuvottelija. Oppimishaluinen kuuntelija. Keskustelun avaaja. Aktiivinen toimija. Edustava edustaja. Tarvittaessa myös provokaattori.

Mihin suuntaan haluat liittoa luotsata?

Kaikkiin ilmansuuntiin! Kts. seuraavat kysymykset ja vastaukset.

Mitkä ovat päällimmäiset haasteet?

Filmexin toiminnan nopea käynnistäminen; yksi, yhteinen luokku lähellä näyttelijää on meidän kaikkien etu (olethan jo

allekirjoittanut?!). Koko av-kentän sopimuksien ja suosituspalkkioiden saaminen ammattitaitoa kunnioittavalle tasolle.

Joku ratkaisu on löydettävä, jotta täydennyskoulutus olisi kaikkien halukkaiden saavutettavissa.

Henkilötyövuosien ajan tasalle saattaminen ei saa jäädä ikuisuuskysymykseksi. Kun teattereissa säästetään, näyttelijöiden työllisyys ja toimeentulo heikkenee. Kaikki säästöt revitään näyttelijän selkänahasta. Työuupumus on tosiasia sekä laitoksissa, ryhmissä että freekentällä. Tämän lisäksi friikkujen sosiaaliturvassa on paljonkin parantamisen varaa (työssäoloehdon täyttyminen ansiosidonnaisen päivärahan saamiseksi, työterveyshuolto, lyhytkestoiset apurahat eivät kerrytä eläkettä jne). Uupunut näyttelijä ei kykene täysipainoiseen työskentelyyn. Ja mikä siinä kärsii – sekä taide että harvinaisen korkean työmoraaalin omaava ammattikunta, näyttelijät.

Ja se työehtosopimuksen liite 2. Pois se sieltä!

Miten aiot pitää yhteyttä jäsenistöön ympäri Suomen?

Hirveä hinku olisi käydä kaikkien luona paikan päällä. Olin juuri Rovaniemellä opettamassa museo-oppaille näkövammaisille suunnattua kuvailutulkkauksia. Pääsin samalla reissulla katsomaan kaksi esitystä (riemukkaita molemmat, kiitos!). Vastaavalla tavalla yritän yhdistää oman työni ja näyttelijöiden tapaamiset, koska liikun kuitenkin usein pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Puhelimeen vastaan, tai soitan takaisin. Siirryn 2010-luvulle ja hankin mukana kulkevat pelit ja vehkeet, joilla voin kommunikoida aina tarvittaessa.

Teatteripäivät jatkukoot yhteisenä kokoontumis- ja keskustelufoorumina.

Mitä näyttelijäys sinulle merkitsee?

Vaikuttamista ja vaikuttumista. Välittämistä (tunteet, tarinat, asiat) ja välittämistä (ihmiset). Vastuuta. Vastanäyttelijöitä. Vuorovaikutusta. Virikkeellisyyttä. Voimaa ja vireyttä. Vastanoittoa. Mutta myös vaikeuksien, virheiden ja vajavaisuuksien kohtaamista (sekä oman pään sisällä että silloin tällöin sen ulkopuolella).

Helena Rytin puheenjohtajakausi alkaa 2014. Kuva tulevasta puheenjohtajasta otettiin heti valtuuston kokouksen jälkeen Teatterimuseolla 18.11.2013.

Mitä työelämäsi kuuluu nyt ja muuttaako puheenjohtajuus sitä?

Freelancerius antaa minulle mahdollisuuden järjestellä kalenterriani uuteen uskoon. Työskentelen museoissa. Jatkan Lahdessa teatterin tekemistä mielenterveyskuntoutujien kanssa. Olen toisena vastuupettajana Sibelius-Akatemian yleisötyön johtamisen täydennyskoulutuksessa. Silppua siellä ja silppua täällä. Puheenjohtajuus vie enemmän aikaa kuin tähänastiset luottamustehtäväni, mutta jo ehdokkaaksi suostuessani tiesin tämän. Sitä paitsi jos kalenteri näyttää liian täydeltä, korjaan asian repimällä täydet sivut pois, mutta hoidan silti lupaamani hommat. Vinkki: pelkkä paperin ruttaaminen lievittää stressiä.

Mitä terveisiä haluat lähettää jäsenille?

Olemme kaikki näyttelijöitä, se on hieno ammatti. Olkaamme ylpeitä siitä ja yhteisestä liitostamme, joka on kooltaan pieni, mutta vaikutuksiltaan suuri!

Näyttelijänä Suomessa

Kirja juhlistaa Näyttelijäliiton
100-vuotisjuhlavuotta

HELENA RYTI

Näyttelijä

Nyt se on julkaistu! Pirkko Koski on tehnyt valtavan urakan tutkiessaan suomalaista näyttelijää 1600-luvulta nykypäivään.

Tämän yli 650-sivuisen tiiliskiven voi kääriä lahjapaperiin ja antaa sukulaiselleen, ystävälleen, työtoverilleen joululahjaksi ja lukea itse! Olkaamme iloisia siitä, että näin kattava historiikki on korvannut suomalaista näyttelijää koskevan yleisteen puutteen!

Miksi lupauduin tuoreeltaan arvioimaan teoksen?

Olen historia- ja nippelitietofriikki. Olen näyttelijä, joka suhtaudun välillä turhankin intohimoisesti oman ammattikuntani menneisyyteen ja nykyhetkeen. Olen utelias tietämään, painiiko joku muu samojen ongelmien parissa kuin itse omassa työssäni. Minua kiinnostaa eri aikakausiin liittyvät ihanteet, näyttelijän oma työnkuva sekä sosiaalinen rooli ja asema yhteiskunnassa. Mikä on muuttanut ja muuttanut roolityön tekemisen tapoja. Siis itse asiassa: minkälainen on näyttelijän ammatti-identiteetti nykyisin verrattuna esimerkiksi juuri itsenäistyneen, sisällissodasta kärsineen Suomen teatterintekijöihin. Tai mitä äärimmäisissä olosuhteissa jatkosodan aikana rintamateattereissa ja ikävantorjuntajoukoissa esiintyneet näyttelijät kokivat, ja kuinka se vaikutti heidän omaan myöhempään työskentelyynsä. Tai miten roolin esittäminen ensimmäisissä absurdin teatterin kokeiluissa eroaa nykyteatterin tekemisestä.

Näkökulmia:

Pirkko Koski on käsitellyt näyttelijän historiaa tarkasti. Lähdeviitteitä ja kirjallisuutta on todella kunnioitettava määrä. Asiaan paneutuneen tutkijan otteella hän lähestyy aihetta loogisen kronologisesti. Mutta... on pakko todeta, että hänen valitsemansa näkökulma alkaa puuduttaa. Kokonaisuuden painopiste asettuu lähes läpi koko teoksen isoihin teattereihin. Näyttelijöistä kerrotaan luettelonomaisesti, missä he ovat työskennelleet ja mitä rooleja tehneet. Luonnehdinnat ovat yleensä muiden sanomaa. Tämä kaikki vaivaa teoksen ensimmäistä kolmeasataa sivua. On ymmärrettävää, että materiaalia alkuajoilta on niukasti ja että näyttelemisestä löytyy vain arvostelijoiden ja aikalaiskirjailijoiden määritelmiä. Silti olisin kaivannut jonkinlaista analyysia siitä, mitä näyttelijä tekee sekä rohkeutta pohtia, mitä on esi-

merkiksi ”tunnevoimainen eläytyminen”, ”yksityiskohtiin ulottuva luontevuus”, ”hermonäyttelemisen tekniikka” (Ida Aalbergin yhteydessä usein mainittu) verrattuna nykypäivään. Miten tämänkaltaiset luonnehdinnat ovat ilmenneet konkreettisesti. Vaikka sanonnat saattavat olla samankaltaisia nykykriitikeissä, näytteleminen tuskin on ollut samanlaista kuin nyt.

Fakkeja ja genrejä on ollut Thespiksestä lähtien, mutta kuka oikeastaan määrittelee näyttelijän fakin. Jos joku kehittyy ”luonnenäyttelijäksi”, mitä se itse asiassa tarkoittaa? (Tähän väliin on pakko kertoa pikku anekdootti: Olin syyskuussa Ilmaisu-verstaan järjestämässä speedmeetingissä elämäni ensimmäistä kertaa. Useammassa pöydässä minulta kysyttiin, mikä on minun lajini, olenko enemmän koominen näyttelijä vai draamanäyttelijä – en osannut vastata...)

Toinen asia, jota lukiessani jäin kaipaamaan, on pohdinta/analyysi/vertailu näyttelijän asemasta yhteiskunnassa, ammatin arvostuksesta, siitä onko näyttelijä edelleenkin sosiaaliselta statukseltaan viihdyttäjä. Mitä näyttelijältä odotetaan, ja miten näyttelijä näihin odotuksiin vastaa? Tähän teemaan liittyy myös katseenalaisena oleminen. Miten näyttelijä kokee omaa julkisuuskuvaansa voimakkaasti leimaavan roolin (mm. Elli Tompurin Salome)?

Tarinoita:

Kirja pääsee vauhtiin toisella puoliskollaan. Sotienjälkeisen ajan näyttelijöistä löytyy kirjallisuutta, muistelmia, tutkimuksia, haastatteluja. Niinpä mielenkiintokin kasvaa lukiessa. Pienet tarinat kollegojen erilaisista tavoista työskennellä virkistävät ja antavat, varsinkin sellaiselle lukijalle, jolla ei ole tarkkaa käsitystä ammatin luonteesta, välähdyksiä esiripun takaa.

”Emmi Jurkka ja Liina Reiman ottivat Mauno Manniselta mitä ottivat ja rakensivat tulkintansa oman harkintansa mukaan. Liina Reiman rakensi kiveä kiven päälle, mutta Emmi Jurkka keräsi kiviä, hylkäsi ja heittäi pois.” (Tiina Rinteen kertomaa näistä kahdesta näyttelijästä Intimiteatterissa 1950-luvun alussa s. 413)

”Sillä tunnilla koin suuren oivalluksen: ahaa, kaikki lähtee ajatuksesta!” (Pentti Siimes kertoo koulutuksesta Wilho Ilmarin opetuksessa s. 421)

NÄYTTÄMÖN TAIKA

Pirkko Koski

NÄYTTELIJÄNÄ SUOMESSA

Näyttelijä on teatterin keskeisin elementti. Kun hän paneutuu rooliinsa, tarinan henkilö muuttuu läsnä olevaksi ja tulkitsejan oma henkilöllisyys katoaa. Syntyy näyttämön taika. *Näyttelijänä Suomessa* on ensimmäinen yleiskatsaus suomalaisista näyttelijöistä ja näyttelemisestä maassamme. Kirja juhlistaa myös Suomen Näyttelijäliiton satavuotista taivalta.

WSOY

© Antero Rintanen/TC

Harjoituksissa vastaanäyttelijän tapa tuottaa impulsseja vähän sinne päin ja halu rävyttää todellinen draivi päälle vasta pari päivää ennen ensi-iltaa ei liene pelkästään Jopi Rinteen tai Tarmo Mannin helmasynti – eiköhän näitä ”harjoitusmetodeja” löydy vieläkin jostain päin ammattikenttäämme.

Ongelmia:

Näyttelijöiden liiallinen alkoholinkäyttö tulee useaan otteeseen esille. Juoppoja löytyy kaikista ammateista, mutta näyttelijän ikaikainen boheemin ryyppyveikon maine saisi jo luvan puhdistua. Teatteriväen - joskus liiallisuusiinkin menevä - työmoraali ”näytöstä ei peruta, paitsi jos olen kuollut” -asenne ansaitsisi vastaavanlaisen julkisuuden ja myös tutkimuksen siitä, miksi on näin. Ohjaajan mielivaltaa ja despoottisia otteita käsitellään teoksessa oivallisesti muistelmista poimituilla tarinoilla ja haastattelunpätkillä.

Ryhmistä:

Oli mielenkiintoista lukea eri aikojen erilaisista tarpeista synnyttää teatteriryhmiä vakiintuneiden laitosten ulkopuolelle. Alexander Uexküll-Gyllenband perusti vaimonsa muistolle Ida Aalberg Teatterin, jotta näyttelijöillä olisi mahdollisuus kokeilla uutta ja syventää rooliaan, ”saattaa roolinsa loppuun”. Tämän vuoksi ryhmän harjoitusajat olivat huomattavasti pidempiä (pari kuukautta) kuin muissa teattereissa (pari viikkoa). Intimiteatteri ja Teatteri Jurkka perustettiin samasta syystä. Eikä tämä halu vaikuttaa oman taiteen sisältöön ja itsenäiseen työskentelyyn ole myöhemminkään kadonnut – päinvastoin.

Haasteita:

Kirjassa käsitellään näyttelijöiden koulutuksen kehitystä. Suomenruotsalaisen teatterin näyttelijöitä kuljetetaan rinnan suomalaisten kanssa. Näyttelijäliiton historiaa sivutaan. Elokuva-, tv- ja radionäyttelemisestä Pirkko Koski on jo alkusanoissaan maininnut, että hän on materiaalin runsauden vuoksi tarkastellut vain yleislinjoja ja esittänyt joitakin esimerkkejä. Teos on siis suomalaisen teatterinäyttelijän historiaa. Painopiste on Helsingin, Tampereen ja Turun suurissa teattereissa, ja usein näkökulma on ohjaajan.

Onko näyttelijästä hankala kirjoittaa niin että siinä kuuluu näyttelijän oma ääni ja kokemus. Mikä on näyttelijäntöyden ydintä? Mitä tarkoittaa konkreettisesti heittäytyminen, itsensä likoon laittaminen? Mitä improvisaatiossa tapahtuu? Miksi näyttelijä on halukas/valmis vaihtamaan työyhteisöä vaihtamalla taloa tai poukkoilemalla freelancerina paikasta toiseen? Mikä saa näyttelijän illasta toiseen astumaan yleisön eteen huolimatta ramppikuumeen aiheuttamasta paniikista, kaksi viikkoa ennen ensi-iltaa alkavista painajaisista (aiheena yleensä väärä näytelmä, väärät repliikit tai se, ettei löydä ajoissa lavalle), riittämättömyyden ja osaamattomuuden tunteesta? Miksi ihminen ylipäänsä haluaa näyttelijäksi???

Toivon, että kaikki luette kirjan. Se on arvokas työ, joka ehkä välillä saattaa ärsyttää, mutta jonka herättämät kysymykset saavat varmasti pohtimaan mitä on olla Näyttelijänä Suomessa!

Suomalaisten näyttelijöiden historia Juhana-herttuan hovista nykypäivään

Julkaisupäivä: 25.11.2013

Pirkko Kosken Näyttelijänä Suomessa tarjoaa tässä laajuudessa ensimmäisen yleiskatsauksen suomalaisista näyttelijöistä ja näyttelemisestä maassamme. Teos julkistaa Suomen Näyttelijäliiton 100-vuotisjuhlavuotta.

Näyttelijänä Suomessa on teatterihistorian urauurtava perusteos, joka kuvaa näyttelijän työn ammatillista ja tyylillistä kehitystä varhaisten seurueiden ajoista nykypäivän moninaisille näyttämöille. Teoksessa kerrotaan, millainen teatteri on työpaikkana, ja valotetaan esiintyjien suhteita toisiinsa ja ohjaajiin. Kirja esittelee myös näyttelijäntöyden teoriaa ja sitä näyttelijöiden hiljaista tietoa, joka jää sivuun teatterihistorian yleisesityksistä.

Helsingin yliopiston teatteritieteen professori (emerita) Pirkko Koski (s. 1944) on toiminut mm. Teatterimuseon johtajana ja julkaissut yli kaksikymmentä näyttämötaidetta käsittelevää teosta.

*Pirkko Koski
Näyttelijänä Suomessa
WSOY 2013, 672 sivua, kuvitettu*

***Hinta jäsenille € 29 (kirjakaupassa ovh yli 40 €),
lisätietoja kirjan hankinnasta liitosta ja liiton kotisivuilta.***

PS. Suosittelen oheislukemistoksi Ritva Arvelon *Teatterimme umpibaude*, älykäs, mielenkiintoinen ja monin paikoin yllättävän tuore pamfletti teatterin ja näyttelijän tilasta ja asemasta vuodelta 1968 (Kansankulttuuri Oy, Helsinki).

SU-MA 9.-10.3.2014

TEATTERIPÄIVÄT

Keskustelu teatteritaiteesta ja -työstä jatkuu taas Teatteripäivillä Suomen Kansallisteatterissa Helsingissä.
VARAA AIKA KALENTERIISI JA TULE MUKAAN!

Teatteripäivät tarjoaa tällä kertaa ainutlaatuisen mahdollisuuden kohtaamiselle, toistensa löytämiselle yli sukupolvien ja ammattirajojen. Järjestämme osallistujille:

SUNNUNTAINA 9.3. klo 12.00-18.00 Match-makingiä, Speed-meetingiä ja PechaKuchaa. **Iltajuhlat** vietetään Ravintola Kaisaniemessä **klo 19.00 alkaen** rennon tunnelman, hyvän ruuan ja tanssin merkeissä. Illan aikana jaetaan myös teatterialan tunnustuspalkintoja.

MAANANTAINA 10.3. klo 10.00-13.00 on Teatteripäivillä mahdollisuus kuulla kansainvälinen huippuluento! Ajatuksiaan ovat jakamassa Backa Teaterin johtaja, ohjaaja Mattias Andersson ja World Stage Design 2013 -näyttelyssä palkittu lavastaja Ulla Kassius. Backa Teater on Göteborgin kaupunginteatteri, joka tietoisesti etsii uutta yleisöä. Teatteri sekä työpari Andersson & Kassius tekevät sisällöllisesti ja taiteellisesti merkittävää, nykyaikaan sitoutuvaa teatteria – oli se sitten klassikko tai tutkivan teatterin keinoin syntynyt taideteos. Älä ohita! Backa Teaterin taiteellinen toiminta tarjoaa taatusti suomalaisille teatterintekijöille eväitä uudenaiseen teatteriajatteluun. Esitelmä on ruotsinkielinen, paikalla on osanottajille tulkkauk. www.stadsteatern.goteborg.se/backateater

MAANANTAI-ILTAPÄIVÄ klo 14.00-18.00 omistetaan työhyvinvoinnille. Seminaari järjestetään myös Kansallisteatterissa ja tilaisuudesta vastaavat Suomen Teatterit, Näyttelijäliitto ja Teme.

UUDET IDEAT, UUDET ROHKEAT TULEVAISUUDENNÄKYMÄT
saavat enemmän voimaa ja vaikutusvaltaa yhteistyöstä –

TEHDÄN SE ITSE !

Teatteripäivät järjestää yhteistyössä Teme, TINFO, Näyttelijäliitto, Suomen Teatterit ja Kansallisteatteri.

Vuoden elokuva- näyttelijät Liisi Tandefelt ja Laura Birn

Puhdistus-elokuvan vakuuttavat
roolisuoritukset keräävät kiitosta

NINA JÄÄSKELÄINEN

Näyttelijä

Näyttelijäliiton jäsenet äänestivät tänä vuonna Vuoden elokuvanäyttelijä -palkinnon saajiksi Liisi Tandefeltin ja Laura Birnin. Heidän roolisuorituksensa elokuvassa Puhdistus on vakuuttanut katsojat, kriitikot ja tunnustuksia jakavat tahot kaikkialla. Näyttelijäliiton jäsenten perusteluissa todetaan, että Tandefeltin kasvoista voi lukea elokuvan koko maailman. Birnin roolityö puolestaan menee katsojan ihon alle ja on ilmaisultaan sekä herkkää että vahvaa.

Tandefelt ja Birn ovat kollegoilta saamastaan tunnustuksesta liikuttuneita ja iloisia, ja toteavat, että kiitos kollegoilta on arvokkaampi kuin paraskaan kritiikki.

Puhdistus roolitettiin koekuvausten kautta. **Laura Birn** muistelee tilannetta: ”En tiedä onko olemassakaan näyttelijöitä, jotka koekuvauksista erityisesti nauttivat. Mutta tällä kertaa kokemus oli miellyttävä. Ohjaaja **Antti Jokinen** paneutui kuvaukseen ajan kanssa.”

Liisi Tandefelt sanoi Jokiselle kahdesti ei kiitos. ”Ei minua koekuvaukset haittaa, ne on yks hailee. Kieltäydyin muista syistä. Minulla oli ollut kaikenlaista kremppeä, ja kun en ollut melkein kymmeneen vuoteen näytellyt, niin kyllä sitä pelotti, että osaanko enää.”

Antti Jokinen ei antanut periksi. Suostuttuaan lopulta koekuvaukseen Tandefelt vaikutti tämän persoonasta. ”Antti on lämmin ja hurmaava ihminen. Vaistosin sen heti. Minussa heräsi luottamus häntä ja kuvauksia kohtaan.”

Birn ja Tandefelt näyttelivät samaa henkilöä, toinen nuorta Aliidea, toinen vanhaa. Yhteisiä kohtauksia heillä ei ollut, eikä yhteisiä kuvauspäiviä. Naiset tapasivat ennen kuvauksia keran ja heti heillä synkkäsi. Birnin kohtaukset kuvattiin ennen Tandefeltin osuutta. ”Liisi sanoi minulle, että tee ihan rauhassa omannäköistäsi. Jatkuvuudesta ja muusta logiikasta huolehdittiin sitten hänen blokissaan”, Birn kertoo. Kahden eri sukupol-

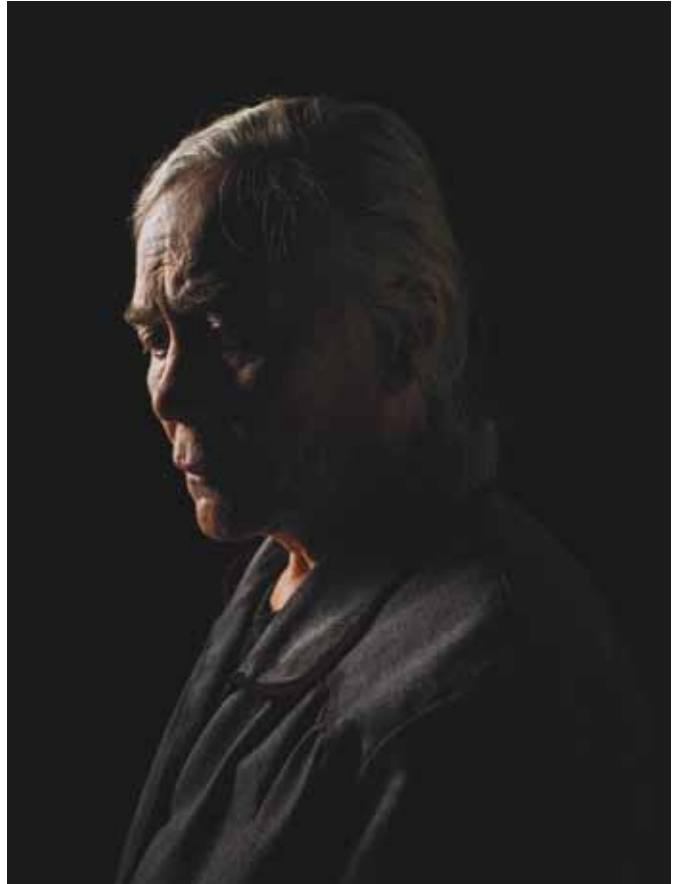
vea edustavan naisnäyttelijän välille syntyi aito ystävyys. ”Pidämme yhteyttä, ja iloitsen siitä, että elokuva toi vielä Laurankin elämään, kaiken muun lisäksi”, sanoo Liisi Tandefelt.

Tandefeltin matka Aliideksi koki vielä yhden dramaattisen käänteen. Kaksi kuukautta ennen kuvausten alkamista hän putosi Lapissa suokuoppaan. Oikea polvi murtui kahdesta kohtaa. ”Jos Antti oli kuvainnollisesti kiskonut minut hiuksista elokuvaansa, niin ensin minut sai nostaa kuopasta kirjaimellisesti. Onneksi Antti oli pitkämielinen ja suunnitteli kohtauksiani uudeksi, jotta pystyin olemaan mukana jalka kipeänä.”

Liisi Tandefelt on 50-vuotisen uransa aikana tehnyt elokuvia noin kerran kymmenessä vuodessa. Joka kerta on erilainen eikä kokemuksia voi verrata. ”Filmillä ihmisen oma persoona on esillä ja paljaana. Niin on oltava, muuten kyse on näyttelemisestä. Minä olen aivan eri ihminen nyt kuin 10, 20, ja 30 vuotta sitten. Olisi mahdotonta verrata prosesseja ja lopputuloksia aiempien roolitöideni ja Puhdistuksen välillä.”

Molemmat näyttelijät kiittävät Puhdistuksen työskentelyolosuhteita. Työryhmä oli ammattitaitoinen ja oikealla asenteella työskentelevä. ”Meillä oli 14 tunnin kuvauspäiviä ja yökuvauksia, mutta kukaan ei ruikuttanut. Ja kaikki kunnioittivat toistensa työtä. Arvostan suuresti koko ryhmää”, sanoo Tandefelt ja Birn jatkaa: ”Vaikka tahti oli kova, näyttelijänä ei tullut sellaista oloa, että nyt on hoppu. Rauhoittumiselle ja keskittymiselle annettiin tilaa. Pääasiallinen fiilis oli yhteiseen päämäärään pyrkiminen ja kunnianhimoinen asennoituminen työhön.”

Tandefelt kertoo, ettei kohtauksia ylen määrin harjoiteltu etukäteen. ”Antti antoi joitakin ohjeita, ja hän sanoi pitävänsä pienistä asioista ilmaisussa ja tekemisessä. Hänen työtapansa on mielestäni hyvä. Se antaa näyttelijälle tilaa hahmottaa tekemistään itse.” Laura Birn nautti Antti Jokisen tarkkuudesta: ”Antti kartoitti tarkkaan miten kohtauksiin mennään sisälle, silti ei tullut sellaista oloa, että nyt pitäisi suorittaa jotain. Hänen ohjaustapansa merkitsi, että pystyin ottamaan vastuun ilman että ilmaisusta olisi tullut lukittua.”

*Kuva: Solar Films / Jere Hietala.
Puhdistus, ohj. Antti Jokinen
Vanha Aliide (Liisi Tandefelt)*

*Kuva: Solar Films / Jere Hietala.
Puhdistus, ohj. Antti Jokinen
Nuori Aliide (Laura Birn)*

Liisi Tandefeltilla on takanaan pitkä ura, ja hän on toiminut myös pukusuunnittelijana. Näyttelijäntyö on kuitenkin aina ollut hänelle pääasia. ”Puvustustöillä rahoitin monologeja. Näyttelemineen on ollut intohimoni. Koskaan en ole halunnut ryhtyä ohjaajaksi tai näyttelijäntyön opettajaksi.” 32-vuotias Laura Birn elää näyttelijänuransa huippuvuotia, ja tuntee olevansa juuri nyt hyvin inspiroitunut tekemistensä monimuotoisuudesta.

Molemmat naiset ovat työskennelleet sekä teatterin, tv:n että elokuvan parissa, suurimmalta osin freelanceina. Tandefelt muistaa lämmöllä aikaa Tampereen Työväen Teatterissa 60-luvun puolivälissä. ”Siinä paikassa oli sydäntä ja suurta inhimillisyyttä. Ja kaupunki itsessään oli sopivan kokoinen, kaikki oli lähellä, liikkuminen ei ollut rasittavaa.”

Laura Birn pitää sekä teatteri- että elokuvatyöskentelystä, ja tällä hetkellä hänen sydäntään lähellä on eri alojen taiteilijoiden perustama Vibes-ryhmä. ”Omassa ryhmässämme teemme kaikki monenlaisia asioita. Vibes ei ole vain esityksiin pyrkivä kokoonpano, vaan joukko ihmisiä, jotka Vibesin parissa haluavat etsiä uusia tapoja tehdä ja toimia yhdessä.”

Liisi Tandefelt ryhtyi freelanceksi vuonna 1976 ja alkoi johtajien ja kollegoiden ihmettelystä huolimatta valmistaa omia monologeja. ”Jo 1960-luvulla olin kokenut harmittavana, että en saa itse valita töitani. Päätin, että jonakin päivänä en ehkä saa enää töitä ylipäätään. Nelikymppisen naisnäyttelijän ikä kun tuntuu aina olevan joillekuille ongelmallinen, vaikka vasta tuolloin ihminen on elänyt sen verran, että hänellä on näyttelijänä jotain erityistä annettavaa.”

**Molemmat näyttelijät kiittävät
Puhdistuksen työskentelyolosuhteita.
Työryhmä oli ammattitaitoinen ja
oikealla asenteella työskentelevä.**

Laura Birn pitää huolta instrumentistaan hakeutumalla kursseille Suomessa ja ulkomailla aina kun aika antaa myöten. ”Työskennellessä oppii ja kehittyy koko ajan. Mutta on hauska ajatusleikki, että voisi nyt käydä TeaKin uudestaan. Olisi niin paljon helpompi artikuloida selkeiksi kysymyksiä, joita silloin olisi halunnut kysyä,” Birn pohtii.

Työrintamalla monet asiat ovat Laura Birnille tätä kirjoittaessa vielä auki. ”Tiedän muutaman viikon eteenpäin, mitä on tulossa. Mutta en ole huolissani. Olen oppinut nauttimaan näistä freelancen uraan väistämättä kuuluvista hieman hiljaisemmista kausista.”

Liisi Tandefeltinkin tahti on hidastunut. Vuonna 1998 hän perusti Teatteri Avoimet Ovet, josta vuonna 2004 siirtyi eläkkeelle. ”Minä hautauduin Hartolaan. Katsoin, että nyt on aika lähteä. Vanhetessa pitää olla rehellinen itselleen, että voi olla rehellinen muille. Teatterissa näyttäminen on fyysisesti raskasta työtä. Kuten 88-vuotias berliiniläinen näyttelijäystäväni Marion van de Kamp, joka vielä viime vuonna näytteli isohkon filmiroolin, sanoi saatuaan roolitarjouksen entisestä työpaikastaan Volksbühnestä: ”En minä enää jaksaisi sitä päivittäistä ees taas ajamista.”

Teatterityöhön ei Tandefeltia enää saa. Elokuvia ja tv-töitä hän kyllä vielä tekisi. Toivottavasti näemme hänen roolisuurituksiaan valkokankaalla vastaisuudessakin. Eikä olisi ihme, jos molempia naisia nähtäisiin tulevaisuudessa valkokankaalla myös kansainvälisissä tuotannoissa. Niin hieno käyntikortti maailmalle on Puhdistus – ja moni muu kotimainen elokuva tätä nykyä.

Tandefelt ja Birn toteavat, että kiitos kollegoilta on arvokkaampi kuin paraskaan kritiikki.

Valtion elokuvataidetoimikunta myönsi marraskuussa Laura Birnille elokuva-taiteen valtionpalkinnon.

Laura lausui Säätytalolla kiitospuheensa, että tämä palkinto juhlii ennenaikaa näyttelijäntaidetta ja sen osuutta elokuvassa.

Ida Aalberg -säätiö palkitsi näyttelijä Tiina Weckströmin

Palkintojuhlassa 18.11.2013 sai Ida Aalberg -näyttelijäpalkinnon 15 000 euroa näyttelijä Tiina Weckström ja Nuoren näyttelijän kannustusapurahan 6 000 euroa Alma Pöysti. Ida Aalberg -mitalin vastaanotti ohjaaja Jussi Helminen.

Palkintoraatiin kuuluivat teatterinjohtaja Esa Leskinen, kriitikko Outi Lahtinen, näyttelijä Leena Uotila ja säätiön edustajana filosofianmaisteri Pirkko-Liisa Enäjärvi-Jantunen.

Säätiön tarkoituksena on edistää ja tukea maamme suomenkielistä näyttämötaidetta sekä vaalia Ida Aalbergin, suuren suomalaisen näyttelijättären (1857–1915) elämäntyöhön liittyvää perinnettä. Vuodesta 1977 alkaen säätiö on jakanut joka toinen vuosi Ida Aalberg -näyttelijäpalkinnon ja -mitalin sekä vuodesta 1983 alkaen Nuoren näyttelijän kannustusapurahan. Keväästä 2009 alkaen on jaettu lisäksi vuosittain Ida Aalberg -stipendit vastavalmistuneille näyttelijöille.

Alla Tiina Weckströmin kiitospuhe.

Kunnianarvoiset ldat, arvoiset kutsuvieraat ja työtoverit, rakkaat ystävät

Jos, ette koskaan ole nähneet rappikuumetta läheltä, niin nyt kannattaa katsoa – se on ankara, mutta menee yleensä ohi noin 58 sekunnin kuluttua esityksen alkamisesta. Onneksi. Nyt kädet hikoavat, polvet tutisevat, sydän hakkaa ja henkeä salpaa. Eikä ihme, sillä tämä tilaisuus on arvokas, eikä tätä ole voinut harjoitella, tätä ei ole ohjattu, ei puvustettu eikä lavastettu ja käsikirjoituskin on ihan improvisoitu. Tämä ei ole näyttelijälle helppoa.

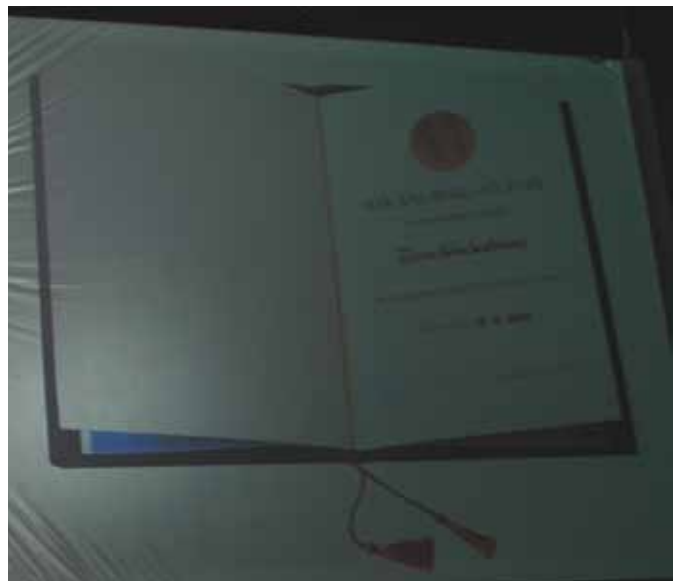
(Yritin kovasti keksiä jotain nerokasta sanottavaa suurten kiitosten lisäksi, mutta mieleeni tuli vain kaikenlaista itsestäänselvää ja tumpeloa, ja siinä sitten tuhaudin itsekseni, että onpas tämä nyt kummallisen vaikea hetki. Niinkuin usein se, mikä on kaikkein lähinnä itseä ja omaa tilannetta on jonkunlainen lähtökoh- ta ja totuus, joten päätin puhua kummallisista hetkistä).

Kummalliset hetket täyttävät meidän kaikkien elämää, mutta jäävät joskus havaitsematta. Kummallisten hetkien merkitystä ei ole kuitenkaan syytä aliarvioida. Joskus ne erheellisesti sekoitetaan oivallukseen, mutta toisin kuin oivallukseen, liittyy kummallisiin hetkiin vomakkaita fyysisiä kokemuksia kuten ajan pysähtyminen hetkeksi, kylmät väreet, lämmin sieluntila. Tuntuu kuin pään kohdalla olisi poikittainen tiimalasi, jonka keskikohta on jotenkin korvien takapuolella ja aika kuluisi yhtä aikaa tulevaisuuteen ja menneisyyteen. Ja sitten humpsauttaa johonkin kummaan kaninkoloon kuten Liisa ihmemaassa. Kummallisella hetkellä ei myöskään ole varsinaisesti + tai - etumerkkiä, se on vain kummallinen.

Lapsuuden kummalliset hetket jäävät usein aika voimakkaana mieleen. Eräs sellainen oli kun päätin ruveta näyttelijäksi. Olin kuuden vanha ja olimme juuri muuttaneet Katajanokalle. Samassa talossa asui edesmennyt Raiku Kemppe, joka ohjasi lastenohjelmia radioon ja minut pyydettiin mukaan. Vaikeutta asiaan toi se, etten osannut lukea ja minulle piti aina sanoa etukäteen, mitä ja milloin tuli tokaista tai laulaa. Se oli noloa ja yritin kovasti kuitenkin pitää papereita käsissä ja olla lukevinani, ettei naurettais. Kaikki saivat omat roolinimet ja minun oli Veksi Vesseli, koska ryhmässä oli kaksi Tiinaa. No, enköhän sitten esittelylaulussa laulanut Veksi Vekseli ja kamalat naurut tuli, erityisesti aikuisilta.

Mutta kerran studioon tuli oikeita näyttelijöitä. He olivat Esa Saario, jonka ääni oli ihmeellinen ja Tarja-Tuulikki Tarsala, joka muistutti peikkoja. Kumpikin olivat kauhean lystejä ja kivoja. Ja sitten he menivät studioon ja me saatiin katsella tarkkaamon lasin takaa. Ensin he juttelivat niitä näitä, mutta sitten alkoivat näytellä. Ja silloin se tuli, kummallinen hetki. Tukka nousi pystyyn, pelotti, lumouduin ja kasvoin pituutta varmaan 15 senttiä. Tuommoseksi minä haluan tulla ja tuota osata. Se oli OIKEA NÄYTTELIJÄ. Se oli sillä päätetty. Asian tekee vähän kummaksi se, että meillä kotona asui silloin kolme näyttelijää; isä, mummi ja taata, mutta ei niitä laskettu. Ei ne olleet OIKEITA.

Viime aikaisiin kummallisiin hetkiin kuuluu tietysti se, kun Mika (Myllyaho) soitti Kirsikkapuistosta. Luulin pikän aikaa puhelimesta, että joku tekee katkeraa pilaa ja oli ihan lähellä, etten lärväsy luuria korvaan asianmukaisten perkelöintien kera.

*Alma Pöysti, Tiina Weckström ja Jussi Helminen.
Kuvat Kari Markovaara.*

Miten minä voisin astua Tea Istan saappaisiin muka. Mutta uskottavahan se sitten vihdoinkin oli. Ja tuli nopea kummallinen hetki, äkkiä kaninkolosta läpi, koska oli aika kiire.

Tämän palkinnon saamisesta tiedon saaminen oli myös kummallinen hetki. Siihen liittyi oireina hetkellinen täysi sanattomuus, joka vaihtui änkytykseen ja veden nouseminen silmiin. Ihan veti nöyräks ja tämä puurtaminen sai uutta merkitystä, onhan Ida Ahlberg sentään kaikkien suomalaisten naisnäyttelijöiden pioneeri.

Lauantaisessa Kirsikkapuiston esityksessä tapahtui tuorein kummallinen hetki. Tapoihimme kuuluu harhailia näyttämöllä ennen esityksen alkua. Kukin puuhailee omiaan, lämmittelee, höpöttelee, laitetaan mikkejä ja vaatteita, vaihdetaan kuulumi-

sia. Olin siinä etunäyttämöllä ja Ismo Kallio tuli morjenstaan ja jäätiin vaan katselemaan Kansallisteatterin salia, jossa oli vielä valot. Siinä hiljaa seistiin ja jotenkin muistin, että meidän ensimmäinen yhteistyö oli 30 vuotta sitten. Sitten Ismo äkkiä sanoi: Kyllä meillä on kaunis työpaikka. Ja humpsista vaan mentiin kummalliseen hetkeen, jossa sanojen merkitys yhtäkkiä laajeni ja tuli taianomaiseksi.

Ja nyt tässä tänään saatuani vastaanottaa tämän hienon tunnustuksen ja palkinnon, tunnen suurta kiitollisuutta kaikkia elämän kummallisia hetkiä kohtaan ja siitä, että minulla on kaunis työpaikka.

Kuvassa Nousiainen mitalin luovutustilaisuudessa Sirkus Finlandian taiteilijoiden ympäröimänä.

Jyrki Nousiaiselle

Pro Sirkus Finlandia -mitali

Näyttelijä Jyrki Nousiaiselle luovutettiin 11.10.2013 Sirkus Finlandian näytöksen yhteydessä kultainen PRO SIRKUS FINLANDIA -mitali.

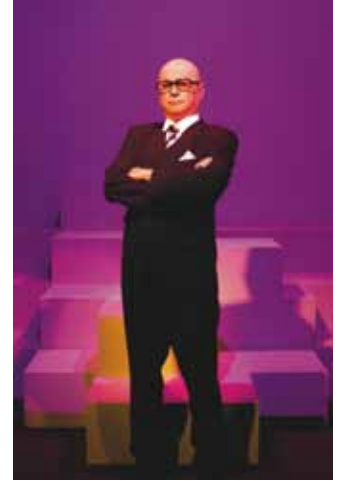
Nousiainen jäätyä 42 vuotta Helsingin Kaupunginteatterissa kestäneen uransa jälkeen eläkkeelle hänellä oli aikaa toteuttaa pitkäaikainen unelmansa: Esiintyä Sirkus Finlandian maneesilla. Vuonna 2010 hän oli valmis astumaan tähtikupolin alle roolihahmonsia Mr. Slown muodossa. Mr. Slow on ikuista rakkautta etsivä kulkuriklovni. Jyrki Nousiainen tunnetaan myös suurena sirkustaiteen ystävänä.

KALLE ROOS

OY FIRCIRK AB / SIRKUS FINLANDIA

Varkauden Teatteri 100 vuotta

Varkauden Teatteri tulee tänä vuonna toimineeksi katkeamattomat 100 vuotta – ja koko ajan samassa talossa. Kutsuvierasjuhlassa 1.11.2013 oli kunniavieraana ja juhlapuhujana presidentti Tarja Halonen. Juhlaesityksenä nähtiin Tuomas Parkkisen ”Kekkonen – syntymättömästä kuolemattomuuteen”, ohjaus Ville-Veikko Valtanen ja Jukka Tyrväinen. Kekkoista näytteli Jukka-Pekka Löhönen. Kuva Sini Tullila.

Teatteri Imatra 110 vuotta

Vuoksenlaaksossa teatteria on tehty jo vuodesta 1903 ja teatteri on ollut vuoroin yhdistyspohjainen ja vuoroin täyskunnallinen. Vuodesta 2007 Teatteri Imatra on jälleen ollut täyskunnallinen.

Teatteri juhli 110-vuotista taivaltaan 14.9.2013. Juhlapuhujana oli Teatterin tiedotuskeskuksen (Tinfo) johtaja Hanna-Leena Helavuori ja juhlaesityksenä nähtiin Tom McGrathin ”Ohukainen ja Paksukainen”, ohjaus Timo Rissanen. Ohukaisena Kari Kinnari ja Paksukaisena Marko Kurikka. Kuva Ari Nakari.

Suomen lausujain liitto 75 vuotta

Lausujain liitto juhli 5.10.2013 Savoy Teatterissa runon ja lausunnan merkeissä. Gaalassa ja iltamissa esiintyi mm. Lausujain liiton puheenjohtaja, näyttelijä Helka-Maria Kinnunen ja näyttelijä Taisto Reimaluoto.

Forum Artisin pääsihteeri kirjailija Johanna Venho totesi tervehdyksessään, että ”*Kun runoilija kuulee runojaan lausuttavan, hänen mielessään läikähtää ilo. Ne elävät! Ja puhuvat ääneen, ja vieläpä yllättävät, ne ovat irronneet tekijästään, siirtyneet lämmittämään toisten ihmisten sormia ja sydämiä. Niin kuin pitikin, juuri niin kuin pitikin.*”

Lausujain liiton 75-vuotisjuhlakirjana julkaistiin teos Runon lumo. Kirjan tilausohjeet Suomen lausujain liiton kotisivuilla.

Kuvassa vasemmalta Helka-Maria Kinnunen, Malla Kuuranne ja Tuukka Vasama. Kuva Hannele Kurkela.

Teme 40 vuotta

Näyttelijäliitto onnittelee keski-ikää kolkuttelevaa yhteistyökumppaniaan Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liittoa!

Teatteritaiteen tohtori Pauliina Hulkko

MATTI LAINE

Näyttelijä, kirjoittaja

Tampereen yliopiston uudeksi teatterityön professoriksi on valittu teatteritaiteen tohtori Pauliina Hulkko.

Hän aloittaa viisivuotisessa tehtävässään 1.8.2014. Pauliina Hulkko, 47, on Helsingissä asuva teatterin tekijä ja tutkija. Hän on koulutukseltaan dramaturgi. Hulkko on tehnyt lukuisia teatteritilan rajoja murtaneita ohjaustöitä ja ollut mukana perustamassa lukuisia kokeilevia teatteriryhmiä. Hulkko on opettanut pitkään Taideyliopiston Teatterikorkeakoulussa, jossa hän on myös väitellyt. Taiteellinen väitöstutkimus **Amoraliasta Riit-taan: ehdotuksia näyttämön materiaaliseksi etiikaksi** (TeAK 2013) tarkastelee teatterin materiaalisuutta viiden teatteriproduktion kautta.

Pauliina Hulkko kutsuu itseään ensisijaisesti teatterin-tekijäksi.

PH: Teatterintekijäisyys on mun kohdalla monenlaista. Mä olen aika paljon opettanut vuosien varrella ja se on samalla yhdistynyt omaan ohjaamiseen ja tutkimiseen. Mulle se kaikki on ihan samaa maailmaa.

Mikä sai sinut alun perin hakemaan Nätyn professuuria?

PH: Näyttelijä on aina ollut mulle keskeinen tekijä teatterissa ja mun väikkärissäkin on yksi iso luku nimeltä Esiintyjä. Aihe on kiinnostanut kouluajoista saakka. Mä olin opiskeluaikana, yhdeksänkymmentäluvulla, tyytymätön näyttelijäntyöhön. Siihen miten näytellään. Siitä tuli sysäys ajatella, että mitä se voisi olla? Siitä se jäi kytemään. Kun aloin tehdä tutkimusta, niin jo mun ensimmäisessä produktiossa 2003 käsittelin sitä, että miten voi kehittää näyttelijää tai esiintyjää. Se on se polttava asia. Näyttelijässä mulla kohtaa kaikki näyttämön eri kielet.

Kun haku tuli ajankohtaiseksi, niin mä mietin asiaa pitkään ja se meni ihan viime tinkaankin. Mutta sitten vaan tuntui, että mulla on nyt elämässä kaikki ne palaset hallussa tätä varten. Mulle ura-asiat on ihan yhdentekeviä. Ajattelen työn viisivuotiseksi kehittämisprojektiksi ja panostan siihen kaiken.

Näen Näтын hirveän mielekkäänä paikkana. Siellä on työyhteisönä oma enseble. Pitkään teatterikorkeakoulussa toimineena ja taideyliopiston synnyn nähneenä se tuntuu tosi raikkaalta ympäristöltä. Se on ympäristö, joka ei ole pelkkää teatteria. Esimerkiksi Näтын kuuluminen journalistiikan ja teatteritieteen kanssa samaan koulutusyksikköön voi tarjota ihan uusia juttuja, jotain muuta.

Näinä aikoina kun kaikki sinkoilee eri suuntiin, Nätyllä sitoudutaan yhteisöön ja tehdään yhdessä. Esimerkiksi opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa laitoksen päätöksiin enemmän kuin Teakissa. Haut on avoimia ja toimentäyttöryhmissä on opiskelijoita mukana.

Koulutetaanko Suomessa liikaa näyttelijöitä?

PH: Koulutettuja, työnsä mielekkääksi kokevia näyttelijöitä ei varmasti ole liikaa. Kysymys on enemmän siitä, missä ja millä tavalla näyttelijä tulevaisuudessa työllistyy. Siitä koulutuksen pitää ottaa vastuuta.

Tämä yhteiskunta näyttäisi menevän siihen suuntaan, että kaikille ei vanhanmallista työtä enää löydy. Sitä ei vain ole. Ratkaisu ei ole sulkea koulutushanat, vaan koulutusta täytyy kehittää. Mitä paremmin ja syvemmin koulutettu näyttelijä, sitä paremmin hän työllistyy jatkossa. Sekä näyttelijäntyössä, että muissa sen ympärillä olevissa duuneissa.

Ja puhun nyt nimenomaan korkeakoulutetuista näyttelijöistä.

Mihin suuntaan aiot koulutusta viedä?

PH: Mä haluan ehdottomasti, että näyttelijöillä on hyvä näyttämöllinen tekniikka, se on ihan selvä asia. Haluan kuitenkin myös antaa keinoja ja mahdollisuuksia ajatella sitä omaa taidettaan. Haluan tuoda koulutukseen interventioita muuhun yhteiskuntaan, eli näytellään erilaisissa paikoissa ja tehdään taidetta erilaisille yleisöille. Teatteri voi tapahtua monessa paikassa, monella tavalla. Haluan, että opiskelijat pääsevät itse ratkaisemaan, kenelle he esittävät ja mitä. Saavat tehdä itse ohjelmistosuunnittelua.

Minkälaisia nuoria haluat Nätylle opiskelemaan?

PH: Oletan tietysti, että sinne hakee alalle suuntautuneita ja lahjakkaita nuoria. Tunneilmailtaan herkkiä ja esiintymishaluisia. Rohkeasti tulevaisuuteensa ja omaan työhönsä suhtautuvia. Työhön sitoutuvia. Yhteistyökykyisiä, mutta samalla vahvoja yksilöitä.

Onko pääsykokeet hyvä tapa valita opiskelijat?

PH: Onhan kokeet henkisesti tosi raskaat, mutta ainakaan tähän asti ei ole keksitty parempaakaan keinoa raakata niin isoa

porukkaa. Tampereellahan alkuvaiheessa kutsutaan paikalle kaikki hakijat ja se on mun mielestä kiinnostavaa ja hyvä juttu.

On hyvä, että Helsinkiin ja Tampereelle valitaan opiskelijoita vähän eri laatuksilla. Se näkyy sitten koulutuksessa. Näytelmä on viime vuosikymmeninä ollut vahva liikunnan ja tanssillisen osaamisen painotus.

Hyviä näyttelijöitä ja erilaisia tyyppisiä tulee molemmista paikoista. Ja kaikki me tiedetään hienoja näyttelijöitä jotka ei ole pääsykokeissa paikkaansa ikinä löytäneet ja tekivät sitten sen tiensä muuta kautta.

Onko näyttelijöiltä vaadittava kirjallinen maisterintyö edelleen tarpeellinen?

PH: Kyllä mä näen, että se on. Ei tiedollinen osaaminen ole kenellekään näyttelemisen este.

Kaikki ei ole synnynnäisiä kirjoittajia, eikä sellaiseksi tule. Ja se on ihan fine. Älyllisten haasteiden ratkaiseminen tuo kuitenkin mukanaan ammatillista itsetuntoa. Ja se, että oman työn osaa sijoittaa osaksi isompaa maisemaa, auttaa takuulla tulevaisuudessa. Suhteellisuus on tärkeää, ei siellä kenenkään tarvitse vääntää gradua. Kyse on aika paljon ohjausvastuusta ja siitä, missä vaiheessa työn ehtii tehdä. Nämä asiat pitää olla kunnossa.

Nätyn kaikki lehtorit vaihtuvat ensi syksynä.

PH: Kyllä. Lehtoraatit määritellään uusiksi ja mietitään kaikki läpi. Näyttelijäntaiteen lehtoraatin yhteydessä toivon, että sinne kirjataan, että opettajan kuuluu olla itsekin näyttelijä. Toivon että muillekin opetusaloille saataisiin mahdollisuuksien mukaan näyttelijäkoulutuksen saaneita ihmisiä ja sillä tavoin näyttelijäntyöllistä osaamista kautta linjan.

Sanoit, että yhdeksänkymmentäluvun näytteleminen ei tyydyttänyt sua. Minkälaisena näet näyttelijyyden vuonna 2013?

PH: Mun mielestä tällä hetkellä on tosi paljon erilaista esiintymistä. Se on tietysti aina suhteessa siihen minkälaista teatteria halutaan tehdä. Se monenlaisuus ja monialaisuus on kiinnostavaa. Näyttelijöillä on koulutuksen kautta kykyä ja halua tehdä monenlaista. Mun mielestä nykyään näytellään paremmin kuin koskaan ennen. Ehdottomasti.

Kun joudutaan näyttelemään ilta illan perään, niin suurin ongelma on, miten ratkaista se jokailtainen esitys. Kyse on paljolti näyttelijän ja ohjaajan vuorovaikutuksesta: minkälaisia dramaturgisia keinoja näyttelijällä on ratkaista esitys, niin että se on muutakin kuin vain sitä toteutusta ilta toisensa jälkeen. Ihan jo työssä jaksamisenkin kannalta.

Koulutuksen tärkein tehtävä on luoda pohja sille, että näyttelijä on utelias ja kykenevä tekemään itsenäisiä ratkaisuja esityksen sisällä. Että hän pystyy luomaan kiinnostavaa vaihtelua.

Mä nautin nähdessäni vaarallista ja älykäästä näyttelemistä. Mä nautin kun näyttelijä yllättää. Se on vaan jotenkin niin mahtavaa! Kyse on tekniikan ja ajattelun yhdistämisestä ja että se lähtee aina siitä kyseisestä ihmisestä itsestään. Että näyttelijä löytää sen oman tavan ajatella, oman rytmin, oman kehonkielen. Ei sen tarvitse olla yhdenmukaista. Omanlaisuus on hienoa, koska eihän ole myöskään olemassa kahta samanlaista kokemistapaa.

Toivoisin, että näyttelijä vapautuu ja emansipoituu. Miksi näyttelijän vapautumisen halu vähenee työssä, on mulle se iso kysymys. Miten saisi näyttelijällä säilymään sen halun avata uraa, olla vapauden asialla? Mun mielestä näyttelijäisyys ja teatteritaiteilijaisuus on sitä.

**TILAA,
LUE,
TIEDÄ!**

Tilaa nyt itsellesi tai vaikkapa
joululahjaksi ystävälle. Kestotilaus
tarjoushintaan **28** euroa (normaalisti 57 e).
Tämä tarjous on voimassa uusille
tilaajille vuoden 2013 loppuun saakka.

info@teatteritanssi.fi
teatteritanssi.fi

TEATTERI
&
TANSSI **+SIRKUS**
ESITTÄVIEN TAITEIDEN AIKAKAUSLEHTI

Kirje Ämyriin

Näyttelijäliiton 100-vuotisjuhlakomitealle

Viime vuosina on tehty useita esityksiä taiteilijoista ja muista todellisista henkilöistä, ja on selvää, että tekijöillä on vapaus käsitellä aiheitaan haluamallaan tavalla. Haluamme kuitenkin muistuttaa, että näyttelijän kohdalla kysymys eettisyydestä on erityinen: näyttelijän työt eivät enää ole kertomassa jälkipolville omaa kieltään, ja käsitys näyttelijästä ja hänen merkityksestään muovautuu myöhempien, osin sattumanvaraisten lähteiden perusteella.

Meistä allekirjoittaneista tuntui ikävältä lukea netistä Eero Kilvestä tehdyn näytelmän ”Fosforinhohtoinen lurjus” saamista arvosteluista: mm. ”*väbempilahjainen*” (vert. veljeen), ”*kuva ei ollut mairitteleva*,” ”*hieno tarina huonosta näyttelijästä*.” Valitettavasti näytelmä antaa tämän kuvan.

Eero Kilpi ei ollut huono näyttelijä.

Kilpi näytteli suuret roolinsa viime vuosituhannen alkupäässä, jolloin vaatimukset näyttelimestyilyn suhteen olivat kaukana nykyisistä.

Pienet roolit vaativat usein paljon enemmän kuin suuret, jotka osin kannattavat itse itseään. Kilven myöhemmistä pienistä rooleista jotkut olivat maankuuluja. Esityksessä mukana olleet kollegat sekä teatteriopiskelijat kiirehtivät näyttelijäaitioon näkemään hänen Eno Sakerinsa. Joka kerta. Hänen Malvolionsa oli suorastaan teatteritapaus. Eero Kilven gestiikka oli rajallinen, mutta hänen töissään näkyi aina AJATUS.

Jalmari Rinne muistelmissaan: ”*Minä ihailin Eero Kilpeä, koska hän oli ensinnäkin hyvin älykäs ja hyvin valistunut mies, mutta ennen kaikkea, koska hän teki aina kaiken omantuntonsa mukaisesti. Hän oli hienovaarainen, vaikka saattoi kyllä sanoa mielipiteensä hyvinkin ponnekkaasti. – Hän oli sataprosenttisesti Liiton miehiä, maltillinen, tahtoi että asioissa menttiin eteenpäin järkevästi ja rauhallisesti.*”

Emme olisi suoneet, että Näyttelijäliitto juhlaesitykseen olisi valinnut näytelmän, joka antaa väärän kuvan jäsenestään, entisestä puheenjohtajastaan ja kunnioittamastamme näyttelijästä Eero Kilvestä.

Tiina Rinne
Näyttelijä

Matti Ranin
Teatterineuvos

Vastine kirjeeseen:

Sain tänään lukea kahden suuresti arvostamani taiteilijan, teatterineuvos Matti Raninin ja Tiina Rinteen kirjeen Ämyriin Fosforinhohtoisesta lurjuksesta. Ihmetyin, murhetuin ja mutta lopulta in-touduin, koska tajusin asian olevan näyttelijäntyön ydintä, ainakin kun esitetään oikeasti elänyttä henkilöä: teemmekö esikuvalla oikeutta? Haikeaa, ettei Matti Ranin pääse lukemaan tätä vastinetta. Kävin haastattelemassa häntä Eero Kilpeä koskien keväällä 2011 ja muistan, kuinka hienosti Sir Matti tarinankertojan lahjoillaan kuvasi Kilven olleen ”niin hyvä esittämään sellaisia vanhoja ukkoja, joita huijataan! Ne olivat mainioita ja sydämeenkäypiä!” Tiina puolestaan on muistaakseni nähnyt esityksemme Pitäjänmäellä syksyllä 2010.

Avaan ohessa näkökulmia, joita olen tuonut tänä syksynä esiin myös 100-vuotiskiertueella, esityksemme jälkeisissä keskustelutilaisuuksissa 12 kaupunginteatterissa ympäri Suomea. Vastineesta taitaa tulla pitkä, olen pahoillani, mutta toivon sen tällaisena making-of -artikkelina avaavan näkökulmia juhlavuoteemme muutenkin. Jos et jaksaa lukea tämän pidemmälle, kiteytän: Fosforinhohtoinen lurjus ei ole henkilökuva vaan itsenäinen taideteos, jonka uskon tekevän kunniaa suomalaiselle näyttelijälle ja myös Eero Kilvelle. Olen kokenut, että esityksellä on sen nähneiden kollegoiden vahva tuki. Myönnän myös, että itselläni oli alun perin ennakkoluuloja Hurmeen tekstiä ja sen ns. Kilpi-kuvaa kohtaan.

Idea näytelmästä syntyi luettuani ex-pankkiiri Hannes Kilven isästään tehdyn hienon elämäkerran ”Kutsumus-tietoinen rooli: Eero Kilpi 1882-1954”. Olin tuolloin vuosituhannen vaihteessa teatterikoululainen, joka ihastui luonnenäyttelijä Kilven tapaan kirjoittaa teatterista (kirjassa on paljon hänen omia tekstejään), näyttelijäkuvaan liittyvään

”Hänessä on aina palanut puhdas tuli”

syvään pohdintaan taiteemme tehtäväs-
tä, ilmaisun todentunnusta ja paisutte-
lemattomuudessa sekä aidon tunnelman
tärkeydestä. Toisaalta teos toi esiin myös
sivuosien suuren määrän ja tyytymättö-
myyden, ns. suuria rooleja kun ei Kan-
sallisteatterissa 45 vuoden aikana osunut
kohdalle kovin monta. ”Olisipa mielen-
kiintoista tuoda hänestä tietoa tähän päi-
vään, ja olisiko mahdollista toisintaa tuon
ajan näyttelystä?” Heitin idean Juha
Hurmeelle, jonka kanssa olin tehnyt Vol-
ter Kilpi- ja Aleksis Kivi-esityksiä Kusta-
viin Kilpi -viikoille, sekä yhden aiemman
monologin (Duuni, Turun kt 2002). Hän
innostui, mutta muut työt veivät molem-
pien ajan.

Kului monta vuotta, kunnes Juha palasi
aiheeseen Nälkäteatterin jäähyväiske-
säksi 2009. Luettuani ensi kertaa pari-
kymmensivuisen tekstin hämmennyin:
näinkö surullisen hahmon ritariksi, jopa
luuseriksi, on Eero Kilpi haluttu kuva-
ta? Tajusin tekstin olevan hyvää ja ehtaa
Hurmetta, mutta tekikö se oikeutta Eero
Kilville, jonka olin kirjan perusteella ko-
kenut taitavana, perehtyvänä ja kenties
aikaansa edellä olevana taiteilijana ny-
anssihakuisuudessaan? Lähdin kuitenkin
aikatauluytyistä paukuttamaan tekstiä
päähän, ehkä hieman pitkin hampain,
mutta toivoen sen siitä minulle aukeavan.
Olisiko minun pitänyt vaatia muutoksia
tekstiin? Ehdottaa näytelmän kertovan
näyttelijä X:stä, ja mainita Kilpi vain in-
spiraationa? Juha ei halunnut suuremmin
avata aikeitaan, enkä minä enempää ky-
sellyt, työstimme esityksen kuntoon noin
kuukauden sisään, 6-7 harjoituksella.

Tekstiä viilattiin lopulta siis hyvin vä-
hän. Ensi-ilta oli Kustavissa ulkoilmassa,
saimme hyvät kritiikit ja kutsun Teatte-
rikesään 2010, jonka jälkeen vierailimme
useissa teattereissa. Esitystä keuhuttiin
koskettavaksi ja hauskaksi, tragikoomi-
seksi sanan varsinaisessa merkitykses-

sä. Lopulta tajusin, että Juha Hurmeen
tarkoitus ei tekstillään ole ollut tehdä
henkilökuvaa tai historiikkaa, vaan raken-
taa Eero Kilvestä symboli työpaikkojen
hiljaisille puurtajille, pitkille työurille
ja työelämän raadollistumiselle tänäkin
päivänä. Että me ihan kaikki, ammattiin
katsomatta, olemme välillä eerokilpiä,
surumielisiä itseluotaajia, jotka kuiten-
kin pyrimme parempaan. Palaute useilta
esityksen nähneiltä kollegoilta oli niin
rohkaisevaa, että uskalsin tarjota Fosfo-
rinhoitoista lurjusta juhlatoimikunnalle
osaksi juhluvuoden ohjelmaa, semminkin
kun tiesin ettei muuta vastaavaa ollut tar-
jolla. Enkä ole katunut. Kiertue keskitet-
tiin nimenomaan laitosteattereihin, joissa
liittomme jäsenet painavat pitkää työ-
viikkoa vuodesta toiseen, välillä tähtinä,
välillä kompaten. Keskustelutilaisuuksis-
sa ovat olleet läsnä talojen omat näytte-
lijät, jotka ovat saaneet tuoda julki näkö-
kulmiaan ja vastata yleisön kysymyksiin.
Hienoja kohtaamisia, joista myöhemmin.

Lehdistön vapaus

On kuitenkin totta, että monet kriitikot
ovat nostaneet teemaksi keskinkertai-
suuden, ja vieläpä niin, että tässä nyt
hyvä näyttelijä esittää huonoa näytteli-
jää. Ikävä kyllä näin ovat tehneet myös
toimittajat, jotka ovat olleet paikalla
kiertueen keskustelutilaisuuksissa, jois-
sa olen kertonut todellisesta Kilvestä ja
esitellyt hänen roolikuviaan! Valitettavaa.
En usko olevani parempi näyttelijä kuin
Eero Kilpi. Katsotaan 30 vuoden päästä,
tai sadan. Ja mitä on paremmuus, olemme
kaikki erilaisia. Toisaalta tämä palautteen,
itsearchostuksen, oman hyvyyden tai hu-
nouden ja katoavaisuuden pohdinta on
osa myös esityksemme teemaa! (Teatteri-
lehdessä muistan 90-luvulta teemanume-
ron ja haastatteluja aiheesta ”Olla huono
– mitä se on?”)

Halusin myös tuoda näytelmän käsiöh-

jelmassa esiin aikalaisten näkökulmia.
Brosyyrista löytyy esim. tuo Raninin ja
Rinteen esittämä Jalmari Rinteen sitaat-
ti. Oma suosikkini on ote Hellaakosken
esseestä:

*”Todella, ei voi sanoa Eero Kilven koskaan
esittäneen mitään huonoa, huonoa siinä
merkityksessä että se olisi ollut pinnallista,
epärehellistä tai puolikypsää. Hänessä
on aina palanut puhdas tuli. Hän on aina
pyrkinyt johonkin salatumpaan kuin kir-
jaimeen tai päiväperhosen leikkiin. Hänellä
on aina ollut luonnetta ja myös fantasiaa,
mutta hänen esityksensä ovat usein ontu-
neet, ehkäpä tekniikan puutteesta, ehkäpä
luonteen ujoudesta.*

*Hän on ollut enemmän lyyrikko kuin
näyttelijä ja enemmän filosofi kuin tekni-
ikan taitaja. Nyt on nähty hänen Sakerinsa,
ja voidaan todeta miten näyttelijän sisäinen
kasvaminen on vaikuttanut hedelmällisesti
yksin tekniikkaankin.*

*Loisteliasta näyttelijää Eero Kilvestä
tosin ei tullene koskaan, mutta enemmän
kai merkitsee ettei hänestä voi koskaan tulla
köyhää. Monet pienet osat ovat tehneet suu-
ren siitä näyttelijästä, johon usein on sub-
tauduttu epäillen, mutta johon vähitellen on
opittu luottamaan.”*

*Aaro Hellaakoski: Eero Kilpi ja hänen Sa-
kerinsa ”Nummisuutareissa”,
Aika -lehti 1920.*

Voiko paljon hienommin, ja samalla
kiehtovan ristiriitaisesti näyttelijästä kir-
joittaa? Kilpi siis oli maineikas Sakeri ja
mm. Loppiaisaaton Malvolio, joka eten-
kin Englannissa roolitetaan aina taitavalla
näyttelijällä. Jälkiviisaat teatterintutkijat
ovat huomioineet hänen erityislaatunsa
ja tietyn maneerinsa täten:

*”Eero Kilpi teki kunnioitettavan päivätyön
Kansallisteatterissa lukemattomissa yhden
tai kahden kohtauksen rooleissa aina kuver-
nööreistä puutarhureihin ja nimismiehiin
asti. Kun ne osuivat kohdalleen, hänen hy-*

*vin omintakeinen, kuivahko puupiiirroste-
niikkansa pääsi hyvin oikeuksiinsa.”*

Katri Veltheim – Pirkko Koski:

Valokiilassa näyttelijä, Otava 1988

Mitä tuo puupiiirroste-
niikka on voinut tarkoittaa?! Rafael Koskimies taas kirjoittaa Kansiksen historiikissa (1972) ”hänen taiteilijaluonteensa selväpiirteisestä suppeudesta” mutta silti myös ”tunnusomaisesta kuivasta huumorista ja elävästä ihmisyydestä”. Nämäkin sitaatit antoivat lisäponntta esityksen teolle!

Ihan kuin oikea - kenen totuus?

Mutta kysymys kuuluu edelleen: Olemeko tanssineet Eeron haudalla, onko 59 vuotta sitten kuolleen taiteilijan maine uhrattu jonkin toisen asian edestä? Oma intressini on ollut tehdä kunniaa kollegalle jota juuri kukaan ei nykyään tunne, mutta jota kohtaan esitys toivoakseni herättää kiinnostusta, kenties halun tietää lisää. Vaikka tekstistä ei tullut sellainen kuin alkujaan kuvittelin, allekirjoitan sen teemana pienen ihmisen puoltamisen, joka nykyaikana on yhä tärkeämpää. Samaan aikaan ymmärrän, että hänet oikeasti tunteneille henkilöille lauseet vähälahjaisuudesta tms. voivat aiheuttaa pahaa mieltä ja tarpeen puolustaa kollegaa. Tunnen samoin.

Samoin käy monissa elämäkertaelokuvissa, ne harvoin tekevät ”oikeutta” kohteelleen, sukulaiset pahastuvat, jne. Hannes Kilpi ei valitettavasti ehtinyt nähdä esitystämme, hän kun kuoli yllättäen vuonna 2001). Oma lukunsa olkoon näyttämöillämme yleistyneet, yhä elossa olevien viihdetäiteilijöiden musikaalielämäkerrat, joiden kriittisyydestä voi olla montaa mieltä, sattuneesta syystä...

Hieman yleisemmin: Klassinen asetelma työssämme on, että olemme alisteisia tekstille, kirjailijan visiolle. Emme silti

ole ”vain” tulkitsijoita, tai lampaita. Olen muutaman kerran näytellyt tosielämän henkilöitä ja omaa tutkimusta tehdessäni törmännyt ristiriitaisuuksiin lähdemateriaalin kanssa, näytelmäteksti on mielestäni karrikoinut tarpeettomasti esikuvaa tai jättänyt jotain olennaista esiintuomatta, tyylilajista huolimatta. Tuolloin olen koettanut itsekseni tai yhteistyössä ohjaajan kanssa tuoda jotain näistä löydöistä rooliini, asenteen, eleen tai ehdottanut lisäystä tai jotain pientä dramaturgista muutosta, kuitenkin tuhoamatta kirjailijan työtä, mutta tuoden siihen uutta ulottuvuutta. Fosforinhoitoisen lurjuk-
sen tapauksessa taustatyöni on koostunut kirjallisista lähteistä sekä joistakin Kilven filmitöistä, mm. Vaivaisukon morsian ja Kolmastoista vieras. Haluan lisätä, että valkaisen roolissa kasvoni, luoden ainakin itselleni mielikuvan ajattomuudesta ja jonkinasteisesta vieraannutuksesta (ja pienenä viitteenä Beckettin ”Krappin viimeiseen nauhaan”, vanhan miehen sielunmessu sekini). Ja pyrin silti tekemään Kilven roolin mahdollisimman arvokkaasti tekstin painotuksista huolimatta, minkä uskon toimineen esityksen hyväksi, tuonut siihen jonkinlaista kaksoisvalotusta.

Toisaalta tiedostan, että joskus voi olla hyvä näytellä vain se mitä näytelmätekstistä voi lukea, ja olla ottamatta selvää taustoista. Nämä kaksi eivät sulje toisiaan pois. Toisaalta painolasti on eri suunnassa, jos näyttelee henkilöä, joka on kansalle tuttu, joku Kekkonen tai Rautavaaran Tapsa.

Kohti tulevaa

Lopuksi: tarve arvostaa Eeroa syntyy myös kaukaisesta sukulaisuudesta, hän oli isoisäni pikkuserkku, koen senkin velvoittavan. Tästä ”Kilpigatesta”, jonka merkitystä lisää toisen palautteenantajan poismeno, otan opiksi, että työstän uudelleen esityksemme puffitekstin, jotta

keskinkertaisuuden teema ei tulevaisuudessa korostuisi ainakaan liikaa, ja että monodraamaamme ei vahingossakaan harhaudu luulemaan elämäkerraksi (elokuvien lopputeksteistä tutun fiktiivisyydisklamerin tyyliin?). Suositan kaikkia lukemaan Hannes Kilven kirjan, mikäli sen löydätte. Kysykää kirjastosta, lainatakaa liiton toimistosta tai vaikka minulta.

Juhlavuoden jälkeenkin jatkan mielelläni Fosforinhoitoisen esittämistä luennon & keskustelutilaisuuden kera, olen saanut konseptista sen verran kiitosta ja uutta henkistä pääomaa.

Hyvää juhlavuoden jatkoa, olkoon jokainen vuosi näyttelijöiden juhlaa, näinä taloudellisesti vaikeinkin aikoina! Kiitos Matti ja Tiina palautteesta. Muistan sen ikuisesti.

Mutta saakoon Eero Kilpi viimeisen sanan, ”teatterikriisi on jatkuvaa”-aiheisen muistiinpanon ympäriltä, terveisenä 1950-luvun alusta:

”Puoli vuosisataa sitten sanottiin, että kaikki entinen oli paatoksellista teennäisyyttä, nykyhetkellä uusiutuu sama väite silloisesta; ja viidenkymmenen vuoden kuluttua saavat nykyiset kuulla kunniansa. Todellista uusiutumista on vain aikalaisten mielikuvituksessa. 50 vuotta sitten näyteltiin äärettömän yksinkertaisesti ja sisäisesti jos niin tarvittiin.”

Helsingissä Lavaklubilla 28.11.2013, Teatteritutkimuksen seuran Bergbom-seminaarin tauolla,

JUHA-PEKKA MIKKOLA

esityksen näyttelijä ja tuottaja

In memoriam

Suuret kiitokset kahdelle pikäaikaiselle aktivistille

Kaikki me tiedämme Ritvan ja Matin suuren merkityksen näyttelijöinä. Molemmat tekivät hienon uran teatterissa ja elokuvassa. Lisäksi Ritva oli elokuvaohjaaja, käsikirjoittaja ja modernin tanssin uranuurtaja sekä opettaja. Matti teki nukketatteria tunnetuksi - nosti sen arvostusta maassamme ja toimi pitkään myös teatterinjohtajana. Taiteellisen työskentelyn lisäksi he olivat voimakkaasti mukana myös Näyttelijäliiton toiminnassa.

Matti oli viimeiseen saakka – henkeen ja vereen liiton mies. Hän istui liiton hallituksessa vv. 1964-77 ollen pitkään myös liiton varapuheenjohtaja. Hänestä uumoiltiin puheenjohtaja Jali Rinteelle seuraajaa. Toisin kuitenkin kävi. Matti väistyi ja asettui Kalevi Kahran puheenjohtajuuden taakse. Matille liiton etu oli aina etusijalla.

Ritva oli poliittisen kentän toisesesta laidasta. Radikaali, tiukkasanainen, poleeminen näyttelijäntaiteen puolustaja. Jo hänen läsnäolonsa viestitti, että päätöksissä, toiminnassa ja palkkauksessa naista ei sovi ohittaa. Ritvan myös 13 vuotta kestänyt hallitusaika ajoittuu Mattia aikaisempaan kauteen vuosille 1951-64, mutta hänen toimintansa liitossa jatkui pitkään sen jälkeenkin aina 1980-luvulle asti.

Muistamme heitä suurella kunnioituksella.

Mikko Hänninen, Näyttelijäliiton puheenjohtaja

Ritva Arvelo
(1921-2013)

Matti Ranin
(1926-2013)

Olen kiitollinen omasta ja Klockriken puolesta – kuljimme pitkän matkan yhdessä

Martin Kurtén
(1935-2013)

Näyttelijä, professori Martin Kurtén menehtyi 27. marraskuuta 2013, sairaus vei lopulta voiton. Hänen ”elämänsä näyttämötaiteen palveluksessa” ulottui viidelle vuosikymmenelle.

Martin Kurtén jätti lääkärinuran 1960-luvulla ja ryhtyi opiskelemaan näyttelijäntyötä Helsingissä ja myöhemmin Leningradissa. Hänellä oli myös syvä kiinnostus kieliin, syvällisempään ymmärrykseen, kielen hallintaan kommunikoinnissa ja taiteellisena työkaluna. Kurtén tutki, mitä Stanislavski oikeasti sanoi, ja miten me voimme soveltaa sitä käytännön työssä. Kuuluisa on Kurténin toteamus ”voi toimia näyttelijänä kokonaisen elämän tuntematta Stanislavskin nimeä, muttei tuntematta niitä mekanismeja, joista hän puhuu”. Monista käännöstöistä suomeksi (Heikki Mäkelän kanssa) ja ruotsiksi nousee ylitse muiden urauurtava Stanislavski-käännös ”Arbetet med rollen”. Kurtén käänsi myös näytelmiä saksasta, englannista ja suomesta ruotsiksi.

Martin Kurtén yhdistetään aina myös Kristin Olsonin nimeen. Olivathan he tuttu pari työssä ja yksityisesti. Yhdessä he mm. johtivat Wasa Teaternia, vetivät työpajoja Pohjoismaissa ja lopulta perustivat Klockriketeaternin 1990-luvun alussa. Alkuun Martin oli se, joka hoiti hallinnon ja hääti hiiret Sipoonkodin navetan ullakolta, jossa silloin harjoiteltiin. Samaan aikaan Kurtén toimi näyttelijäntyön professorina TeaKissa, ja saattoi näin yhdistää taiteellisen työn ja tutkimuksen.

Viimeiseksi roolityöksi jäi hengenheimolaisen Harry Martinsonin teksteihin perustuva ”Under katalpaträdet”, Olsonin ohjaamana. Muistiin on syöpynyt Martinin monologi puun alla. Ikiaikainen kiinalainen viisas ihminen. Siitä kuvasta puuttuu vain huumorintajuinen ja komedian taitava puoli, josta saatiin useita näytteitä lavallakin.

Martin Kurtén oli hyvä ihminen.

Dan Henriksson, Klockriketeaternin johtaja

Näyttelijänä tuottajan kengissä

IIDA-MAARIA LINDSTEDT

Näyttelijä

Jos olisin kolme vuotta sitten tiennyt, minkälainen työ on järjestää pieni teatterifestivaali, en tiedä olisinko ryhtynyt hommaan.

Hyvä etten tiennyt. Venäläisten teatterifestivaalin Russian Nightsin järjestäminen on ollut yksi rakkaimmista ja haastavimmista viime vuosien projekteista. Tuottajan kengissä kopsutelu on laajentanut ymmärrystä koko teatterikenttää kohtaan, opettanut miten käytetään google driveä ja saanut minut arvostamaan suunnattomasti niitä ihmisiä, jotka tuottavat teatteria työkseen.

Se on minusta edelleen omituista. Joku ottaa vapaaehtoisesti hoitaakseen sen kaikista veemäisimmän työn; numeroiden pyörittelyn, rahojen haalimisen apurahojen, sponsien tai jonkun muun muodossa ja on kaiken tämän lisäksi kuulolla toteuttamaan työryhmän toiveita. Käsittääkseni Suomessa ei liiku teatteriesitysten ympärillä niin isoja rahoja, ainakaan vapaan kentän produktioissa, että kenenkään kannattaisi alkaa teatterituottajaksi rahan takia.

Miksi ihmiset alkavat tuottajiksi? Kysyin asiaa toiselta Russian Nights -festivaalin työpariltani, tuottaja Pauliina Alangolta. *”Tykkään olla tuottaja siksi, että saan olla teatterissa töissä ja tekemisissä ihaniiden ja luovien ihmisten kanssa. Teatterissa tuotannollisetkin ratkaisut ovat usein paljon luovempia kuin yrity maailmassa. Tuottajan työssä ei sinänsä minun mielestäni ole mitään hohdokasta, vaan se on enemmänkin raakaa duunia, usein yksinäistä ja tylsää, mutta lopputulokset innostavat. Saan olla osana sitä maailmaa, jota rakastan.”* Stereotyyppiset käsitykseni tuottajista BMW:llä ajavina taiteesta mitään ymmärtämättöminä rahamiehinä saavat heittää häränpyllyä ja hyvä niin.

Itse sekaannuin tuottajamaailmaan halusta tehdä Helsinkiin venäläinen esittävän taiteen tapahtuma. Haaveena oli luoda areena venäläisille ja suomalaisille venäläisyyteen sotkeutuneille esiintyjille ja esityksille, tarjota kohtaamispaikka Suomessa asuville venäläisille ja Venäjältä kiinnostuneille suomalaisille kevyen anarkistisella pilkkeellä. Ensimmäisen festivaalin järjestäminen yksin oli kova koulu: töiden ohella, toisesta kaupungista, tuotin, esiinnyin ja toimin juontajana festivaaleilla. Puoli tuntia ennen

Russian Nights Festivaali 17. – 19.1.2014
Teatteri Avoimet Ovet, Erottajankatu 5, 00130 Helsinki

RUSSIAN NIGHTS

**esitykset saattavat
sisältää huliganismia**

Liput 18/14/10 €,
päiväpassi 30€, koko festivaalin passi 55€
Lipunmyynti: Puh (09) 4342 510, Ti-Pe klo 11-14
ja tuntia ennen näytöstä. www.lippu.fi

www.russiannightsfestival.blogspot.fi
helsinki.international.theatre@gmail.com

HIT

TEATTERI
AVOIMET OVET

Opetus- ja kulttuuriministeriö

KONEEN SÄÄTIÖ

Esitykset ovat tekstitettyjä.

Festivaalin flaijeri.

ensimmäisen illan alkua muistan kehittäneeni keinoon pestä vesisaa ja laittaa ripsiväriä samaan aikaan. Sitten tajusin pyytää apua, ja työ helpottuu vuosi vuodelta. Hienoa on, kun tapahtuu jotain peruuttamatonta: Pari vuotta sitten kaksi venäläistä Suomessa asuvaa näyttelijää tapasivat festivaaleilla toisensa ja ovat keikanneet siitä asti yhdessä.

Tuottajan ja näyttelijän työnkuvat ovat erilaiset, vaikka päämäärä, hyvä esitys, onkin sama. Minut on yllättänyt työroolin olemassaolo ja erilaisuus. Näyttelijällä on lupa olla impulsiivinen, tehdä asioita hetken mielijohdeesta, nauraa kovaa ja kertoa

huonoja vitsejä. Tuottajan kenkiä jalkoihin sovitellessa olen joutunut kohtaamaan uusien töiden lisäksi myös uuden työroolin. Minun ei tarvitse pistää jakkupukua päälleni tai muuttua ihmisenä ollakseni tuottaja, mutta olen kokenut tarpeelliseksi tässä matkan varrella ajoittain harjoitella diplomaattisuutta, reaktioiden rauhoittamista ja peruskohteliaisuutta.

Se, mistä en usko kenenkään teatterissa työskentelevän pääsevän eroon, on epävarmuuden sietäminen. Näyttelijänä minulla se on liittynyt itsen, roolin ja jutun keskeneräisyyden sietämiseen, tuottajana epävarmuuden sietäminen on paljon konkreet-

tisempaa. Apurahoja tulee jos tulee. Viimeiset päätökset saadaan kuukautta ennen festivaalia. Kuinka isoja riskejä voidaan ottaa ja kenen säästötilille mennään jos tulee rajusti takkiin?

Venäläisten taiteilijoiden kanssa puuhatessa on mukana absurdiudenkin rajoille yltävät epävarmuuskierteet. Viime vuonna sain viikko ennen festivaalia sähköpostin yhdeltä pietarilaiselta esiintyjältä. Hän kertoi, että he esiintyvät kahtena iltana, eivätkä neljänä, niin kuin alun perin olimme sopineet. Unohdin, Venäjällä tämä on normalno. Aikataulut elävät suurkaupungin sykkeellä ja asioista sopiminen on vaikeaa. Nopealla reagoimisella ja älyttömällä tuurilla paikkaava esitys löytyi, ja kaikki meni paremmin kuin hyvin. Tänä vuonna viime vuodesta viisastuneina sovimme hyvissä ajoin esitysten vierailuista festivaaleilla ja allekirjoitimme esiintyjien kanssa sopimukset. Sopimuksessa oli kohta, jossa kerrottiin, että esiintyvän ryhmän tulee olla valmis esiintymään festivaalilla 16.-19.1.2014, ilmoitamme lopullisen aikataulun joulukuussa. Yksi ohjaaja lähestyi meitä sähköpostitse: *"Hei, kaikki kunnossa, allekirjoitin sopimuksen, mutta me esiinnyimme vain 19.1."* Taiteilijana rakastan venäläisten hurjuutta, omistautumista asialle ja anteeksipyytelemättömyyttä. Tuottajalle nämä piirteet nostattavat verenpainetta ja saavat pohtimaan miksi pitikään tehdä juuri venäläisen teatterin festivaali.

Taiteilijana rakastan venäläisten hurjuutta, omistautumista asialle ja anteeksipyytelemättömyyttä.

Halusta tehdä Helsinkiin venäläinen esittävän taiteen tapahtuma.

Tuottamisen opettelu venäläisten taiteilijoiden kanssa ei välttämättä ole se helpoin tapa aloittaa. Venäläisen teatterin festivaalia järjestettäessä kulttuurierot ovat läsnä, mutta ne ovat kierteistä huolimatta festivaalin ehdoton rikkaus ja syy siihen, miksi tapahtuma on olemassa. Olen onnellinen siitä, että huliganistit valtaavat Teatteri Avoimet Ovet 17.-19.1.2014, hyviä esityksiä tulossa ja meininki parempi kuin Sochissa. Dobro pozhalovat!

Festivaalista lisää: www.russiannightsfestival.blogspot.com

TEOS

hanke, joka kehittää teattereiden ja paikallisten toimijoiden verkostoja

Tampereen yliopiston Tutkivan teatterityön keskuksen hallinnoima TEOS - Teattereiden osallistavien yhteis-toimintamallien kehittäminen -hanke käynnistyi syyskuussa. Hankkeessa on mukana kolme pilottiteatteria: helsinkiläiset Teatteri Metamorfoosi ja Q-teatteri sekä Keski-Uudenmaan Teatteri, jonka toiminta-alueena ovat Kerava, Tuusula ja Järvenpää. ESR-hankkeen rahoituksen on myöntänyt Uudenmaan ELY-keskus ja se toteutetaan 1.9.2013–28.2.2014 välisenä aikana.

Yleisötyöstä on tullut tärkeä osa yhä useamman suomalaisen ammattiteatterin toimintaa. Uusien yleisöryhmien tavoittaminen on elinehto teatterin tulevaisuudelle, sillä katsojakunnan on jatkuvasti uudistuttava. Myös teattereiden saamia määrärahoja kohdennetaan enenevässä määrin teatterirakennusten ulkopuolelle ulottuvaan toimintaan.

Yleisötyöprojektien suunnittelussa teatterin ja muiden paikallisten toimijoiden yhteistyöllä onkin yhä suurempi rooli.

TEOS -hankkeen tavoitteena on kartoittaa niitä tapoja, joilla kolme hankkeeseen osallistuvaa pilottiteatteria voisi tehdä tiiviimpää yhteistyötä muiden paikallisten tahojen (kunnat, kolmas sektori, yritykset) kanssa. Hankkeen aikana jokaiselle teatterille laaditaan oma yhteis toimintamalli liitettäväksi osaksi teatterin toimintasuunnitelmaa. Toimintamallit esitellään verkkojulkaisussa sekä päätösseminaarissa helmikuussa 2014. Mallit ovat kaikkien teatterikentän toimijoiden vapaasti käytettävissä ja niiden tarkoituksena on kannustaa myös muita suomalaisia teattereita oman yleisötyönsä järjestelmälliseen kehittämiseen yhteistyössä oman alueensa organisaatioiden kanssa.

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta 2014!*

S P O Y

SATAKUNNAN PAINOTUOTE OY
Ratastie 6, 32800 KOKEMÄKI
puh. 02-523 2500 • www.satakunnanpainotuote.fi

“SITÄ TEKEE SEN MITÄ TEKEE, JA SE ON SIT SIINÄ.”

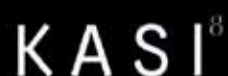
Netissä 17.12.2013 - www.taiteilijantyo.fi

TAITEILIJAN TYÖ

Dokumenttielokuva.

**J.K. IHALAINEN - JUHA ITKONEN - PAULIINA KAASALAINEN - JUSSI NIKKILÄ
KATI OUTINEN - HENRY WUORILA-STENBERG**

OHIAUS JA LEIKKAUS Janne Laiho - KUVAUS Sakari Rinta-Valkama - ÄÄNITYS JA ÄÄNISUUNNITTELU Tuomas Skopa - MUSIIKKI Max Liija
KÄSIKIRJOITUS Heli Ansio, Pia Houni, Kimmo Koskinen, Janne Laiho - TUOTANTO Kimmo Koskinen, Anttoni Palm / Artlab Productions Oy © 2013 Janne Laiho

Taiteilijoilla on paljon työperäisiä terveysoireita

Taiteilijat pitävät työtään henkisesti selvästi rasittavampana kuin työtätekevät suomalaiset yleensä. Työperäiset terveysoireet ovat tavallisempia kuin työikäisellä väestöllä keskimäärin. Taiteilijat kokevat kuitenkin olevansa onnellisia työssään, ilmenee Työterveyslaitoksen tuoreesta tutkimuksesta.

.....

– Monet taiteilijat kokevat esimerkiksi uupumusta, ahdistusta, unettomuutta tai masennusta, niska-hartiaseudun kipua tai muuta liikuntaelinten kipua, kertoo erikoistutkija **Pia Houni** Työterveyslaitoksesta.

Kuormitusta aiheuttaa luovan työn luonne: jatkuva uuden tuottaminen ja omasta itsestä ammentaminen. Monia ei rasita taiteen tekeminen itsessään vaan työn reunailmiöt, kuten toimeentulo-ongelmat, alan epävarmuus, työn omaehtoisuus, laaja vastuu ja kova kilpailu.

– Tällä hetkellä minua kuormittavat esimerkiksi rahoitushakemusten tekeminen, tarjousten ja sopimusten laatiminen ja monen ihmisen aikataulujen yhteensovittaminen, kuvaa nykyistä työtään työyhteisövalmentaja, näyttelijä **Niina Nurminen**.

– Työni merkityksellisyys, monipuoliset mahdollisuudet ja samanhenkiset, innostavat kumppanit auttavat puolestaan jaksamaan, hän sanoo.

Taiteilijan terveyttä ja uraa uhkaavat monenlaiset asiat

Taiteilijan työssä on paljon erilaisia asioita, jotka saattavat aiheuttaa terveys- ja jaksamisongelmia, jos ne jatkuvat pitkään. Tällaisia ovat esimerkiksi epäsäännöllinen työ ja työn tekemisen vaihtelevat paikat tai työtilojen monet epäkohdat, mikä koskettaa erityisesti kuvataiteilijoita. Myös yksin jääminen, kateus tai kiusaaminen voivat vahingoittaa taiteilijan työpölyä sujuvaa etenemistä.

– Työn ja muun elämän yhdistäminen on taiteilijoille vaikeaa. Hyvin monet kokevat joutuvansa laiminlyömyään kotiasioita työn vuoksi. Itsestä huolehtiminen ja projektien välillä palautuminen on haastavaa. Kuitenkin palautuminen on välttämätöntä uuden luomisen ja uusiutumisen kannalta, muistuttaa Työterveyslaitoksen tutkija **Heli Ansio**.

Boheemi taiteilijaelämä oli edellisten sukupolvien ilmiö

Tutkimustulokset purkavat myyttiä boheemista taiteilijaelämästä. Suurin osa taiteilijoista haluaa huoltaa työkykyään aiempaa enemmän: he nukkuvat ja harrastavat kuntoliikuntaa saman verran kuin muutkin suomalaiset, käyttävät alkoholia kohtuudella ja löytävät palautumiskeinoja työstään.

– Minä kiipeilen, melon, ulkoilen. Jos niistä joutuu pitämään viikonkin tauon, hermot menevät. Sama pätee sosiaaliseen elämäänkin: ystävien kanssa vietetty aika

on tarpeen kaiken työpölyä ääressä istumisen vastapainoksi, kertoo kirjailija **Jukka Laajarinne**.

Sukupolvimuutos näkyy myös ammattilaisten määrän kasvamisena, mikä lisää kilpailua. Taiteilijat kokevatkin oman mielen hallinnan ja johtamisen taitojen olevan tärkeitä työssään. He tarvitsevat muutoksen ja epävarmuuden sietokykyä, kykyä arvioida omaa työtään sekä kykyä kurinalaiseen työskentelyyn.

– Täsmällisyys, vastuullisuus, luotettavuus, hyvä kunto ja terveet elämäntavat, monipuolinen osaaminen ja itsensä kehittäminen, yhteistyötaidot, avarakatseisuus ja maailman laaja-alainen ymmärrys ovat jo pitkään kuuluneet nyky näyttelijän ominaisuuksiin. Aika kaukana siis boheemielämästä, toteaa Nurminen.

Tietoa tutkimuksesta

Taiteilijan hyvinvointi taidetyön muutoksessa -tutkimuksessa etsittiin kyselyaineistolla, haastatteluin ja osallistuvan havainnoinnin menetelmin tietoa siitä, miten teatterialan taiteilijat, kirjailijat ja kuvataiteilijat hahmottavat omaehtoisen kurinalaisuuden työpölynsä voimavarana. Kyselyyn vastasi 476 henkilöä ja 20:ta haastateltiin. Työsuojelelahasto rahoitti hanketta, joka toteutettiin vuosina 2012–2013.

Taiteilijan työ -dokumenttielokuva julkaistaan netissä 17.12.2013.

Näyttelijäliiton jäsenmaksu 2014

Jäsenmaksuprosentti nousee 0,1%. Jäsenmaksu vuonna 2014 on 1,6 %. Korotus johtuu viime vuosien aikana tapahtuneesta työttömyyskassan jäsenmaksun kaksinkertaistumisesta. Jäsenmaksuperinnän enimmäistulorajaa ei nostettu. Jäsenmaksu peritään edelleen 43.000 euron vuosituloon asti. Jäsenmaksu peritään näyttelijäntyöstä sekä kaikesta siitä työstä, jossa näyttelijä voi ammattitaitoaan hyödyntää (ohjaus, opetus, kolmannen sektorin työt jne.). Jäsenmaksunsa itse maksavien jäsenten tulee jäsenmaksun määrittelyä varten palauttaa oheinen tulotiedustelulomake 31.1.2014 mennessä. Finanssivalvonta päätti työttömyyskassan jäsenmaksuksi 11,25 euroa/kk. Kassaan kuuluvilla se sisältyy liiton jäsenmaksuun.

Freelancenäyttelijät

Freelancejäsenet sijoitetaan maksuluokkiin. Maksuluokan määräytymisen peruste on, että jäsenmaksu vastaa keskimäärin 1,6% jäsenen ansioista. Jäsenmaksujen määräytymisperuste pääsääntöisesti on edellisen vuoden ansiot. Maksuluokka määräytyy jäsenen ilmoittamien veronalaisten kokonaisvuositulojen pohjalta.

Keskimääräiset vuositulot	Jäsenmaksu 2014	
A. > 43.000 €	696 € /vuosi	58 €/kk
B. 38.001 - 43.000 €	624 € /vuosi	52 €/kk
C. 33.001 - 38.000 €	552 € /vuosi	46 €/kk
D. 28.001 - 33.000 €	480 € /vuosi	40 €/kk
E. 23.001 - 28.000€	408 € /vuosi	34 €/kk
F. 18.001 - 23.000 €	336 € /vuosi	28 €/kk
G. < 18.000 €	288 € /vuosi	24 €/kk
< 13.000 € (hakemuksesta)	240 € /vuosi	20 €/kk

Mikäli jäsen työllistyy täysin muulla alalla ja/tai hänen varsinainen ammattiliittonsa on joku muu kuin Näyttelijäliitto määräytyy jäsenmaksu F luokan mukaan.

Työttömyyskassaan kuulumattoman jäsenen maksusta (luokat A-E) vähennetään työttömyyskassan jäsenmaksun osuus. Jäsenmaksu on kuitenkin vähintään 24 € (tai taloudellisin perustein hakemuksesta 20 €).

Päätoimisen yrittäjän jäsenmaksu ns. sivutoiminen 24 €/kk (ei sis. työttömyyskassan jäsenyyttä).

Jäsenmaksuvapautus / alennettu maksu

Jäsenmaksusta voi hakea vapautusta vanhempainloman, asevelvollisuuden, päätoimisen alan opiskelun, pitkäaikaisen sairauden, työkyvyttömyyden ja sosiaalisin perustein pitkäaikaistyöttömyyden johdosta. Vapautus liitonjäsenmaksusta voidaan myöntää joko osittain tai kokonaan. Työttömyyskassan jäsenmaksusta jäsentä ei voida vapauttaa. Vapaamuotoisen hakemuksen liitteeksi ao. päätös. Jäsen voidaan vapauttaa jäsenmaksuista enintään vuoden ajaksi.

Ammattiliiton jäsenmaksut ovat kokonaisuudessaan verotuksessa vähennyskelpoisia. Ilmoitamme ne puolestasi verottajalle.

JOS haluat palauttaa tulotiedustelusi kirjekuussa, käytä lomakkeen kääntöpuolen osoitetta, niin sinun ei tarvitse huolehtia postimaksusta >>>

Kiinnityksellä toimivat näyttelijät

Jäsenmaksu on 1,6 % ansioista (enint. 696 € /vuosi). Työttömyyskassaan kuulumattoman jäsenen jäsenmaksua alennetaan kassamaksun verran.

Mikäli teet töitä, joista työnantaja ei pidätä jäsenmaksua, ole hyvä ja ota yhteyttä liiton toimistoon. Postitamme sinulle pankkisiirron jäsenmaksun suorittamista varten.

Virkavapaan, äitiysloman tms. syyn takia on jäsenen huolehdittava jäsenmaksujen suorittamisesta itse. Lähetä ao. päätökset liiton toimistoon välittömästi.

Seniorit

Vapaaehtoinen seniorimaksu liiton **eläkkeellä oleville** jäsenille on 6 € /kk (72 € /vuosi). Maksu sisältää Ämyrin ja tarvittavilta osin muiden jäsentiedotteiden postituksen sekä liiton jäsenpalvelut eläkkeellä oleville jäsenille.

Eläkkeellä olevat alle 68-vuotiaat jäsenet suorittavat näyttelijäntyöstä ja näyttelijän ammattitaitoa vaativasta työstä jäsenmaksun 1,6 % vähennettynä työttömyyskassamaksulla. *Mikäli teet työtä, niin ilmoitathan siitä liittoon.* Laskemme jäsenmaksun suuruuden ja lähetämme pankkisiirron. Vapaaehtoinen seniorimaksu kattaa ansioita 4.500 euroon asti.

Tulotiedustelu vuoden 2014 jäsenmaksun määrittelyyn jäsenmaksunsa itse maksaville jäsenille

PALAUTUS
31.1.2014 mennessä

Nimi:

Osoite:

Puhelinnumero:

Sähköpostiosoite:

Päiväys ja allekirjoitus _____ / _____ 20_____

Muuta huomioitavaa _____

**Tuloni muodostuvat seuraavasti
(ilmoita osissa esim. 1/4 jne.)**

_____ näyttelijäntyö

_____ teatteri

_____ elokuva

_____ radio

_____ televisio

_____ mainokset

_____ dubbaus

_____ muut teatteri-, elokuva- yms. alan työt
(ohjaaminen, tuottaminen, alan opetus jne.)

_____ kolmannen sektorin työt (museot, sairaalat,
vankilat, firmakoulutus yms.)

_____ täysin muu ala _____

Veronalaiset vuosituloni vuonna 2013

_____ yli 43.000 € / brutto (rasti riittää)

_____ € / brutto

Liitteenä luotettava selvitys / Tulotietoni on arvio

Arvio vuoden 2014 tuloista _____

Toimin osittain / kokonaan yrittäjänä _____

Tuloistani _____% tulee yritystoiminnan kautta.

Työllistyn täysin muulla allalla: _____

Pääliittoni on muu kuin Näyttelijäliitto:

Lisätietoja (rastita ja täydennä)

_____ äitiys- / vanhempainvapaalla _____ - _____

_____ hoitovapaalla _____ asti

_____ asevelvollinen _____ - _____

_____ virkavapaalla _____ - _____

_____ vuorotteluvapaalla _____ - _____

Teen em. aikana ansiotöitä / en tee ansiotöitä

_____ päätoiminen opiskelija _____ - _____

oppilaitos: _____

saan koulutustukea _____ - _____

Teen opiskeluaikana ansiotöitä / en tee ansiotöitä

_____ täysin työtön _____ / _____ lähtien.

_____ Saan työttömyyskorvausta työttömyyskassasta.

_____ En saa korvauksia, työssäoloehto ei ole täyttynyt.

_____ Olen työmarkkinatuella.

_____ sovitellulla päivärahalta _____ / _____ lähtien.

Taita tästä

Vastaanottaja
maksaa
postimaksun

SUOMEN NÄYTTÉLIJÄLIITTO

VASTAUSLÄHETYS

Sopimusnumero 5008551

00003 HELSINKI

Näyttelijäliitossa nuijittua

Päätösasioiden lisäksi työvaliokunnan ja hallituksen kokouksissa käsitellään ilmoitusasioita. Myös niistä käytävä keskustelu linjaa liiton toimintaa.

Työvaliokunta 30.9.

- Päättyi teatterityöehtosopimusneuvottelutavoitteista ja nimitti neuvotteluryhmän.
- Keskusteli ja linjasi liiton periaatteita YLE:n Elävän arkiston osalta.

Työvaliokunta 14.10.

- Sai raportin työehtosopimusneuvotteluista ja keskusteli tilanteesta. Neuvottelutavoitteiden osalta ei tehty muutoksia.
- Käsittelee liiton toimintasuunnitelman ja talousarvion 2014.
- Nimitti Teatterimuseon edustajistoon: varsinaiseksi Eero Enqvist ja varajäseneksi Tarja Siimes.
- Keskusteli Teatteri&Tanssi&Sirkus-lehden taloudellisesta tilanteesta sekä lehden levikkiongelmasta. Totesi, ettei liitolla ole taloudellisia mahdollisuuksia rahoittaa lehteä. Päättyi, että liitto kampanjoi jäsenilleen lehden levikin parantamiseksi.
- Nimesi Tiia-Lotta Lehterän liiton edustajaksi Kapioston syyskokoukseen.

Hallitus 20.10.

- Käsittelee työehtosopimusneuvotteluja ja evästi neuvottelijoita.
- Päättyi kutsua valtuuston koolle 18.11.2013 Teatterimuseoon.
- Päättyi valtuustolle ehdotettavasta toimintasuunnitelmasta ja talousarviosta vuodelle 2014.
- Päättyi ehdottaa Mari Rantasilaa Elokuvasäätiön hallitukseen.

Työvaliokunta 4.11.

- Päättyi järjestö- ja jäsenasioista.
- Hyväksyi Kunnallisen työmarkkinalaitoksen kanssa neuvotellun työehtosopimuksen.
- Hyväksyi YLE:n kanssa neuvotellut Näyttelijöiden työehtosopimuksen ja Uuden päivän työehtosopimuksen.
- Päättyi ehdottaa Krista Putkonen-Örniä Teatterimuseon hallitukseen ja keskusteli Teatterimuseon kiinnostavuuden lisäämisestä.

Työvaliokunta 25.11.

- Päättyi lähettää Suomen Teatteri ry:n (Stefi) hallitukselle ja teattereiden johtajille kannanoton Stefin viimeaikaisista toimista: Stefi on varoittanut teattereita mahdollisesta lakosta ja aiheuttanut melkoista hämmennystä ja turhaa vastakkainasettelua kentällä, työehtosopimuksen liitteen 2 osalta Stefi ei suostunut esittämään kantaansa puoleentoista vuoteen, vaikka liitto on sitä pyytänyt.

- Päättyi YLE:n Elävää Arkistoa koskevista neuvottelutavoitteista.
- Päättyi lausunnosta koskien teatteri- ja orkesterilain muuttamista koskemaan sirkustaidetta.
- Nimitti liiton edustajan Tampereen teatterikesän vuosikokoukseen.

Valtuusto 18.11.

- Hyväksyi liiton jäsenmaksun, talousarvion ja toimintasuunnitelman vuodelle 2014.
- Valitsi liiton puheenjohtajaksi kaudelle 2014-2016 Helena Rytin.
- Valitsi hallituksen jäsenet erovuoroisten tilalle.
- Valitsi tilintarkastajat vuodelle 2014.
- Juhlavuoden kunniaksi jäsenmaksujen laiminlyönnin vuoksi ei erotettu ketään.
- Valittiin liiton hallitukseen erovuoroisten tilalle: Pääkaupunkiseudulla toimivat (2014-16):
Heikki Kujanpää Tarja Heinula
Juha-Pekka Mikkola Jasmine Hamid
Jukka-Pekka Palo Kristo Salminen
Pääkaupunkiseudun ulkopuolella toimivat (2014-16):
Jukka Aaltonen Katariina Lohiniva
Aleksi Lavaste Eeva-Kirsti Komulainen
Helena Rytin tilalle hänen loppukaudekseen (2014)
Anu Koskinen

Hallitus 2014 (varajäsen suluissa)

Helena Ryti pj, **Heikki Kujanpää** (Tarja Heinula), **Juha-Pekka Mikkola** (Jasmin Hamid), **Jukka-Pekka Palo** (Kristo Salminen), **Antti Timonen** (Leena Uotila), **Anu Koskinen** (Tarja Siimes), **Pauliina Hukkanen** (Kari Kinnaslampi), **Kirsi Ylijoki** (Minna Puolanto), **Krista Putkonen-Örn** (Mona Kortelampi), **Taisto Oksanen** (Eve Saarinen), **Aino Seppo** (Sanna Majuri), **Jukka Aaltonen** (Katariina Lohiniva), **Aleksi Lavaste** (Eeva-Kirsti Komulainen), **Markku Köngäs** (Iida-Maaria Lindstedt), **Mikko Paananen** (Olli-Kalle Heimo), **Kirsi Nurminen** (Karoliina Kudjoi), **Aliisa Pulkkinen** (Juha-Matti Koskela), **Timo Reinikka** (Jorma Böök), **Patrick Henriksen** (Pelle Heikkilä), **Marika Westerling-Timonen** (Riko Eklundh).

Avoin kirje Suomen Teatterit ry:n hallitukselle ja teattereiden johtajille

Näyttelijäliiton hallitus hämmästelee Suomen Teatterit ry:n viimeaikaista toimintaa – Näyttelijäliitto toivoo neuvottelujen jatkuvan mahdollisimman pikaisesti.

.....

Suomen Teatterit ry on lähettänyt teatterinjohtajille tiedotteen, jossa varoitellaan mahdollisesta näyttelijöiden lakosta. Tiedotetta ei ole toimitettu Näyttelijäliittoon, mutta teattereista on tullut liittoon kyselyjä ”lakon aikataulusta” teatterin aikataulujen muuttamiseksi jne. Näyttelijäliiton hallitus pitää varoitusta erikoisena ja turhana vastakkainasettelun lietsomisena. Työehtosopimusemme on voimassa 28.2.2014 asti.

Valtakunnallisen työllisyys- ja kasvusopimuksen aikaraja ei sitonut kumpaakaan osapuolta, koska sekä Näyttelijäliitto että Stefi ovat keskusjärjestöihin kuulumatomia. Olemme itse olleet siinä käsityksessä, että neuvotteluja jatkettaisiin mahdollisimman pikaisesti. Onko nyt annettu tiedote ymmärrettävä niin, ettei Suomen Teatterit ry ole halukas jatkamaan neuvotteluja lainkaan, vaan valmistautuu jo ajamaan alan työtaisteluun?

Näyttelijäliitto on jo keväällä 2012 eli 1,5 vuotta sitten pyytänyt Stefiä jatkuvan neuvottelun periaatteen mukaisesti neuvottelemaan liitettä 2 koskien. Tuolloin Näyttelijäliitto ilmoitti, että Näyttelijäliitto ei tule jatkamaan kokeilusopimusta sopimuskauden päätteeksi ja ehdotti kokeilusopimuksen rajaamis-

ta lastenteattereihin. Näitä neuvotteluja Stefi ei halunnut käydä. Vasta valtakunnallisen työllisyys- ja kasvusopimuksen aikataulun puitteissa, syksyllä 2013, Stefi suostui neuvottelemaan liitteestä 2. Stefin vaatimus oli, että liite 2 jäisi työehtosopimukseen sellaisenaan.

Kokeilusopimuksen soveltaminen on johtanut lainrikkomuksiin (työaikalaki, vuosilomalaki ja työsopimuslaki) ja epäselvyyksiin. Keväällä 2012 Näyttelijäliitto aloitti Stefin kanssa neuvottelut liitteen 2 soveltamisesta Svenska Teaternissa. Näyttelijäliitto sai Stefin kannan Svenskanin asiaan vasta lokakuun lopussa 2013 eli vasta työllisyys- ja kasvusopimuksen mukaisten neuvottelujen kahden viimeisen päivän aikana. Ja niihinkin tuli vielä tarkennuksia jälkeenkäpäin. Näyttelijäliitto oli ilmaissut oman kantansa liitteen 2 soveltamisesta Svenskanissa jo 1,5 vuotta sitten, joten Stefiltä olisi toivottu selkeitä linjauksia asiaan jo huomattavasti aikaisemmin.

Työehtosopimusneuvotteluissa Stefi syyllisti Näyttelijäliittoa siitä, että Näyttelijäliitto ”ottaa kulttuuripoliittisen kannan siihen, että ainoastaan HKT:ssa voidaan tehdä musikaaleja”. Ei ota. Näyttelijäliiton kanta on, että musikaalituotannot ovat kalliita ja niitä voidaan tehdä vain, jos niihin on varaa. Tällaisina taloudellisina aikoina ei teattereissa voida ottaa liian suuria taloudellisia riskejä. Oma kannanotomme ei ole mitenkään kulttuuripoliittinen, vaan puhtaasti arki-realismia.

Edes liitteen 2 käyttäminen alennusmyyntisopimuksena ei ole tehnyt isojen musikaalituotantojen toteuttamisesta taloudellisesti mahdollista, vaan pikemminkin näyttää siltä, että suuruudenhulluudella on onnistuttu aiheuttamaan miltei ennennäkemättömiä taloudellisia vaikeuksia sopimusmallia soveltaneille teattereille.

Stefin oman kulttuuripoliittisen linjan mukaan isojen musikaalituotantojen tekeminen pitää mahdollistaa keinolla millä hyvänsä. Mikäli näiden megatuotantojen lainrikkomukset vahvistetaan työsuojeluviranomaisten tai oikeusistuinten toimesta, saattaa tästä seurata kyseisten teattereiden valtionosuuskelpoisuuden kyseenalaistuminen. Onko Stefi valmis kantamaan vastuun näiden, täysin vailla suhteellisuudentajua rakennettujen tuotantojen vaikutuksesta teattereiden taloudelle? Onko Stefi valmis, osana kulttuuripoliittista linjaansa, ottamaan vastuun myös tässä tilanteessa eteen tulevista konkurseista, työttömyydestä sekä niiden nostamasta kulttuurikeskustelusta, joka vallitsevassa taloudellisessa sekä poliittisessä ilmastossa hyvinkin saattaa räjäyttää koko nykymallisen taidelaitosten rahoitus pohjan?

Liitteen 2 oli tarkoitus olla kokeilu. Alun perin tarkoituksena oli tasata vierailijan palkkaa työjakson sisällä ja toisaalta yksinkertaistaa teatterin budjetointia. Kesäteatterit suljettiin sopimuksen ulkopuolelle, jotta siitä ei olisi muotoutunut alkuperäisen tarkoituksen vastaista isojen

esitysmäärien alennusmyyntisopimusta. Kokeilusopimuksen nykyinen soveltaminen ei enää vastaa alkuperäistä tarkoitusta.

Näyttelijäliitto ja Stefi eivät ole samaa mieltä siitä, miltä osin liitteen 2 kokeilusopimukseen sovelletaan lakia ja miltä osin työehtosopimuksen muita kuin liitteessä kirjattuja säännöksiä. Emme voi solmia sopimusta, josta olemme jo sopimusta tehdessämme eri mieltä. Ei ole myöskään järkeä tehdä sopimusta erimielisinä ja jättää tulkintaa työtuomioistuimen selvitettäväksi.

Näyttelijäliitto on ollut valmis siirtymäaikaan, neuvotteluissa olimme valmiit jatkamaan kuukausipalkkaisen vierailijan sopimusliitteen soveltamista niissä teattereissa, joissa tuotannot ovat jo käynnissä, eli esim. Tampereen Teatterissa.

Kyseessä on ollut kokeilusopimus. Toivottavasti myös Suomen Teatterit ry. kunnioittaa aidosti yhteistä alkuperäistä tarkoitusta, että kyseessä oli kokeilu. Kokeilu pitää voida lopettaa.

Helsingissä 25.11.2013

SUOMEN NÄYTTELIJÄLIITTO-
FINLANDS SKÅDESPELAR-
FÖRBUND ry
Hallitus

Harjoitustila jäsenille

Näyttelijäliitto vuokrasi tammikuussa 2012 Helsingin ydinkeskustasta Annantaloa vastapäätä 146 m² harjoitustilan. Tilaa vuokrataan *ensisijaisesti liiton jäsenille, mutta myös muillekin alalla toimiville ammattilaisille ja sidosrymille.*

Tila toimii myös Ilmaisuverstaan ”kotina”, eli Helsingissä järjestettävät kurssit ja viikkotunnit pidetään siellä.

Suosittelavat treeniajat ovat seuraavat:
klo 9-13 (4 h), hinta jäsenille 40 €
klo 13-17 (4 h) hinta jäsenille 40 €
klo 17-21 (4 h), hinta jäsenille 40 €
koko päivän maxvuokra 80 €

Pidempien varausjaksojen vuokrahinnoista sekä *poikkeavista vuoroaikatoiveista* tiedustelut liiton toimistosta. Tilassa on keittiötarvikkeita mm. jääkaappi, mikroaaltouuni, kahvinkeitin, vedenkeitin, astioita. Lisäksi siellä on sermejä, piano ja *nyt uutena peiliseinä.*

Mitä suurempi käyttöaste sitä varmempi jäsenetu. Liitto jatkaa vuokrasopimusta vuosittain, jos treenitilalle on riittävästi kysyntää.

Lisätietoja / tilavaraukset:

(09) 2511 2135 / (09) 2511 2138 / toimisto@nayttelijaliitto.fi

Palkkasaatavia?

Palkkaturvajärjestelmä turvaa työntekijän työsuhteesta johtuvien saatavien maksamisen työnantajan konkurssin ja muun maksukyvyttömyystilanteen varalta.

Palkkaturvana voidaan maksaa kaikki saatavat, jotka työnantaja olisi velvollinen työntekijälleen maksamaan.

Palkkaturvaa haetaan lomakkeella, joita saa työ- ja elinkeinotoimistoista. Liiton toimistossa autetaan hakemuksen laatimisessa. Palkkaturvahakemus on tehtävä kolmen (3) kuukauden kuluessa saatavan erääntymisestä.

Palkkaturvan enimmäismäärä yhtä työntekijää kohden samalle työnantajalle tehdyn työn perusteella on 15.200 euroa.

Työttömyyskassa yhdistyy Nomitiin

Journalistien ja esittävien taiteilijoiden työttömyyskassa ja Työttömyyskassa Nomit ovat kokouksissaan sopimuksen Journalistien ja esittävien taiteilijoiden työttömyyskassan sulautumisesta Työttömyyskassa Nomitiin 1.1.2014 lukien.

Kassa jatkaa vuoden 2013 loppuun asti JET-kassa nimellä ja vuoden 2014 alusta Nomit-kassan nimellä siihen saakka kunnes uusi nimi on keksitty ja päätetty.

Opiskelijakin voi liittyä työttömyyskassan jäseneksi

Opiskelijajäsen voi kerryttää ansiosidonnaista työttömyysturvaa jo opiskeluaikaisista työsuhteista. Ansiopäivärahan työssäoloehto karttuu, jos yli kuukauden kestävässä työsuhteissa työaika on vähintään 18 tuntia viikossa ja alle kuukauden kestävässä työsuhteissa, joissa luovan ja esityksellisen työn määrä on merkittävä, bruttopalkka on vähintään 263,75 €/vko (v. 2013).

Täyteen työssäoloehtoon tarvitaan jäsenyysajalta enintään 28 kuukauden tarkastelujakson aikana 34 tällaista työviikkoa. Kassan jäseneksi kannattaa siis liittyä aikaisintaan kaksi vuotta ennen opiskelujen päättymistä. Lisätietoja ja jäsenhakemuslomake liitosta puh. (09) 2511 2135 / toimisto@nayttelijaliitto.fi.

Työttömyyskassan jäsen! Jos jäät työttömäksi

- ilmoittaudu työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon
- pyydä työnantajalta palkkatodistus viimeisten 34 viikon palkoista
- täytä ensimmäinen päiväraahakemus kalenterikuun loppuun
- jatkossa päiväraahakemus aina koko kalenterikuukaudelta
- mikäli sinulla on työpäiviä hakemuksen ajalla, toimita palkkakuitti
- apurahoista ja tekijänoikeuskorvauksista tulee toimittaa selvitys
- hakemus tulee toimittaa kassalle kolmen kuukauden kuluessa
- lisätietoja Ämyristä 1/2013 ja kassan kotisivuilta

JET-työttömyyskassa

Puhelinpäivystys ma-to klo 9–11 puh. (09) 6120 2855

www.jet-kassa.fi

Kutomotie 18 B, 00380 Helsinki

Puhelinvaihe (09) 612 0280 Faksi (09) 671 330

toimisto@jet-kassa.fi

Apurahojen hakuaikoja

Kansan Sivistysrahasto

www.sivistysrahasto.fi

Yleis-, maakunta- ja erikoisrahastojen **haku päättyy 31.12.2013 klo 16**. Viimeisen hakupäivän kotimaan posti-leimalla lähetetty hakemus otetaan käsittelyyn. Hakeminen tapahtuu rahaston kotisivuilla olevan hakusovelluksen kautta.

Samuel Huberin taidesäätiö

www.hubersaatio.fi

Hakuaika päättyy 31.12.2013

Haku säätiön kotisivuilla.

Pohjoismaiset kulttuurirahastot

www.kulttuurirahasto.net • www.hanaholmen.fi

Suomalais-ruotsalainen kulttuurirahasto

- Haut 1.2. ja 1.10. mennessä.
- Haku koskee projektiapurahoja ja oleskelustipendejä.

Islantilais-suomalainen kulttuurirahasto

- Hakuaika 1.-28.2.
- Hakemusten tulee koskea hankkeita ja projekteja, joiden on määrä toteutua aikavälillä kesäkuu 2014 - kesäkuu 2015.

Suomalais-norjalainen kulttuurirahasto

- Hakuaika 1.-28.2.
- Hakemusten tulee koskea hankkeita ja projekteja, joiden on määrä toteutua aikavälillä toukokuu 2014 - kesäkuu 2015.

Suomalais-tanskalainen kulttuurirahasto

- Hakuaika 1.-28.2.
- Hakemusten tulee koskea hankkeita ja projekteja, jotka toteutuvat toukokuun 2014 ja kesäkuun 2015 välisenä aikana.

Taiteen edistämiskeskus

www.taike.fi

Matka-apurahat

Matka-apurahat on tarkoitettu eri alojen ammattitaiteilijoille, taiteen asiantuntijoille ja työryhmille taiteellisesti merkittäviin hankkeisiin liittyvien ulkomaanmatkojen kustannuksiin. **Haku 31.12.2013 asti.**

Taitelija-apurahat

Taitelija-apurahat on tarkoitettu taiteilijoille työskentelyyn. Niiden pituudet vaihtelevat puolesta vuodesta viiteen vuoteen. **Hakuaika 1.-31.3.2014.**

Säätiöpalvelu

Säätiöpalvelun kotisivut on tarkoitettu säätiöistä kiinnostuneille sekä apurahan hakijoille ja -saajille. Apurahan hakijat voivat siirtyä uuteen Aurora-rahoitustietokantaan sekä saada neuvoja apurahakysymyksissä. Aurora-tietokannasta voit etsiä tieteen, taiteen ja kulttuurin rahoitusmahdollisuuksia. Laajasta linkkistasta löytyy suuri joukko apurahoja ja avustuksia myöntäviä säätiöitä ja muita tahoja.

www.saatiopalvelu.fi

www.aurora-tietokanta.fi

Myös liiton kotisivuilla (Työssä ja vapaalla) on näyttelijöitä yleisimmin koskettavista apurahoista hakuaikakalenteri.

ILMAISUVERSTAS JUHLI 10-VUOTISTA TAIVALTAAN LAVAKLUBILLA

Ilmaisuverstaan 10-vuotista taivalta juhlittiin perjantaina 18.10.2013 Kansallisteatterin Lavaklubin viihtyisässä miljöössä nostalgisen iloisissa tunnelmissa. Eikä syyttä.

.....

Ilmaisuverstaan puheenjohtaja Juha-Pekka Mikkola toimi itseoikeutetusti, monta vuotta toimintaa luotsanneena illan isäntänä. Hän onnitteluesitysten ja palkintojen jaon lomassa kertoi yhdistyksen historiaa ja esitti englannin kielellä – ja vau, millä aksentilla – Shakespearen näkemyksiä näyttelijän työstä (reisannut maailmalla – nääs!) avustajanaan Greta Mandelin, joka joutui tähän tulkkaustehtävään lähes vapaaehtoisesti ;)

Alkuillan ohjelmaan kuului yhdistyksen perustamiseen ja toiminnan alkuun saattamiseen vaikuttaneiden henkilöiden, kaikkien puheenjohtajien ja parin muunkin hallitusaktiivien muistaminen. Seuraavat henkilöt palkittiin kunniakirjalla ja Akateemisen á 25 € lahjakortilla:

Pirjo Rislakki
Maaria ”Mimmu” Kuukorento (ent. Rantanen)
Eeva Litmanen
Olka Horila
Jari Pehkonen
Helena Vesajoki
Teijo Eloranta
Jaana Saarinen
Juha-Pekka Mikkola
Emilia Nyman
Krista Putkonen-Örn
Eeva Putro
Palkituista enemmän seuraavien aukeamien historioidissa.

Niin moni muukin olisi kunniakirjan ansainnut, joten tässä kiitos kaikille teille toiminnassa mukana olleille näistä kym-

Yläkuvasa hallituksen jäsen Elina Aalto, palkittu Pirjo Rislakki ja yhdistyksen puheenjohtaja Juha-Pekka JP Mikkola.

Alakuvasa yhdistyksen perustamiseen vahvasti vaikuttanut Mimmu Kuukorento (ent. Rantanen) ja JP.

Kuvat Juha Svahn.

Onnistuneesta illasta kiitos kaikille.

Yläkuvasssa Mari Rantasila ja alemmassa kuvassa Teijo Eloranta bändeineen.

Kuvat Juha Svahn.

menestä vuodesta. Teitä on paljon. Paljon on myös tapahtumia, kursseja, toimintaa – ja enempiinkin olisi tarvetta – ikuisesta rahanpuutteesta tekstiä muuttaman aukeaman päästä (Täydennyskoulutus 2023? - ilta Teatterimuseolla).

Illan kohokohtia olivat ohjelmalliset onnitellut. Eeva Putro ja Jouko Keskinen esittivät veikeitä runoja. Lisäksi kuultiin huikeita lauluesityksiä: Krista Putkonen-Örnin onnitellu säestäjänsä Elina Aallon kanssa (molemmat Ilmaisuverstaan hallituksen jäseniä), Mari Rantasilan mahtivedot säestäjänään Maisteri T ja lihan tie -orkesteri – ja sitten Tatu Siivonen ilman säestäjää. Kaikki niin ihania.

Näyttelijäliiton toiminnanjohtaja Elina Mäntylä esitti tilaisuudessa liiton onnitellut kertoen, miten tärkeäksi yhdistyksen olemassaolo näyttelijöiden keskuudessa ja alalla yleisestikin koetaan. Ja, että liitto haluaa parhaimpansa mukaan tukea yhdistyksen toimintaa. Hyvä te kehityksen etukärjessä kulkevat näyttelijät. Onhan se yleisesti tiedossa, että taiteilijoiden täydennyskoulutus on heikossa jamassa. Mutta, että näyttelijöillä on Lust ry ja Ilmaisuverstaas ry – näyttelijöiden toimesta näyttelijöille!

Illanvietto sai lisävauhtia, kun huikea Maisteri T ja lihan tie -bluesbändi solistinaan Teijo Eloranta valloitti lavan (Teijokin Ilmaisuverstaas miehiä, toiminut hallituksessa ja myös puheenjohtajana).

Illan pikkutunneilla musiikista vastasi DJ Sami Henrik Haapala (Boogalumbia!/Moodswing). Boogi boogi. Mahtavaa.

Tunnelma oli lämmin. Kiitos tästä kaikesta kaikille. Teillekin, jotka ette ehtineet juhlaan. Ja myös lukuisista onniteluista. Tämä onnea on. Jatkokoon sama tekemisen meininki.

Näyttelijäliitto 100 vuotta - kirittävänä enää vain 90 vuotta.

HELENA VESAJOKI

Harjoitusprosessissa olevat työt -paja • Komediatyöpaja • Impro • Äänen pesua • Harjoiteltavat työt -työpaja • Elo kautta kirjoittaminen • Kohtauksia eri näkökulmasta • Läsnaoloa ja psykofyysistä ilmaisua • Näytelmäanalyysi -työ ja kamera • Koekuvaustyöpaja • Lauluäänen avaus- ja huolto • Ääni- ja tekstityöpaja • Shakespeare / voice -työpaja

KYMMENEEN VUOTEEN MAHTUU PALJON

Pubeenjohtajina toimineita hallituksen jäseniä:

*Jari Pehkonen pj 2003-05
Mimmu Kuukorento vpj 2003-07
Teijo Eloranta 2006-08, pj 2006-07
Jaana Saarinen 2006-10, pj 2008
Olka Horila 2003-12,
pj 2009-10, vpj -11, pj -12
Juha-Pekka Mikkola 2008-
vpj 2009-10, pj -11, vpj -12, pj -13-
Emilia Nyman 2009-, vpj 2013-*

Muita hallituksen jäseniä:

*Lotta Vaulo 2003
Ville Sandqvist 2003, 2012
Sami Hokkanen 2003-05
Virve Larimo 2003
Jarmo Perälä 2003
Eeva Litmanen 2003-04
Kari Ketonen 2004-05
Vera Kiiskinen 2004-05
Jari Nissinen 2004-06
Jukka Keinonen 2005-08
Teemu Ojanne 2005-07
Heli Sirviö 2005-07
Jarkko Lahti 2006-07
Mari McAlester 2006-08
Heidi Syrjäkäri 2006-08*

>>>

Ilmaisuverstas perustettiin kymmenen vuotta sitten näyttelijöiden toimesta näyttelijöitä varten. Mitä kaikkea näin vuosiin mahtuu ja mistä kaikki saikaan alkunsa...

.....
Keväällä 2002 Näyttelijäliitto päätti perustaa näyttelijöiden työkykyä ylläpitävää toimintaa pohtivan työryhmän. Tähän Tyky-toimikuntaan valittiin **Maaria "Mimmu" Rantanen** (nyk. Kuukorento), **Eeva Litmanen**, **Ville Sandqvist**, **Marjatta Raita**, **Mitja Sirén**, **Hanna Kaila** ja **Laila Tapaninen** (liiton työvaliokunnan ptk:t 8 ja 9 /2002). Toimikunta kokoontui ensimmäisen kerran kesällä 2002 Eeva Litmasen puutarhassa. Se oli kokous, joka ei pysynyt aiheessaan, tai oikeastaan pysyi. Ämyrissä 1/2004 on **Nina Jääskeläisen** kirjoittama artikkeli, jossa kerrotaan Ilmaisuverstaan toiminnan aloittamisesta. Artikkelissa haastatellaan perustajajäsenistä Mimmu Kuukorentoa ja **Jari Pehkosta**. "Olin lukenut eräästä englantilaisesta tutkijasta, joka halusi kartoittaa näyttelijöiden yksinäisyyden ja syrjäytymisen kokemuksia. Näitä kokemuksia ei kuitenkaan löytynyt, koska Iso-Britanniassa näyttelijöillä on yhdistys, joka auttaa sekä verkostoitumaan sosiaalisesta että pitämään yllä että kehittämään ammattitaitoa", kertoo Mimmu. Tällaisesta toiminnasta ja omasta tilasta olivat lukuisat näyttelijät haaveilleet vuosikausien ajan terasseilla, turuilla ja toreilla. Tällä kerralla päätettiin kuitenkin ryhtyä tuumasta toimeen. Mimmu kertoo Ämyrin haastattelussa "Täällä meillä Suomessa aika monella näyttelijällä oli newyorkilaisen Actor's Studion tapainen toiminta ollut jo pitkään haaveena ja Eevan pihalta käynnistyneen toiminnan tuloksena Ilmaisuverstas ry perustettiin 25.4.2003". Yhdistysrekisteriin yhdistys saatiin 3.10.2003.

Ensimmäinen vuosi ennen yhdistyksen perustamista ja rekisteröintiä tehtiin kovasti hommia toiminnan käynnistämiseksi. Oli nimen keksimistä, toimintaperiaatteiden ja sääntöjen laatimista, apurahojen hakuja, ensimmäisen hallituksen kokoaminen jne.

Eeva Litmanen veti suunnitteluryhmää, johon kuului "joukko asiaan vihkiytyneitä näyttelijöitä ja muita asiantuntijoita" (Mimmun ja Eevan laatima muistio suomalaisen Actor's Studion perustamishankkeesta 8.10.2002). Hän teki myös aktiivisesti perusteilla olevan ja myöhemmin perustetun yhdistyksen toimintaa tunnetuksi niin alan sisällä kuin ulkopuolellakin sekä värväsi kollegoita mukaan toimintaan.

Mimmu toimi alussa käytännön asioiden toimeenpanijana, mm. teki paperitöitä ja

laati apurahahakemuksia. Ensimmäinen apuraha saatiinkin jo syksyllä 2003 (Wihuri 10.000 €). Vuosien varrella kaikki merkittävimmät taidetta ja kulttuuria tukevat rahastot sekä opetus- ja kulttuuriministeriö ja Taiteen edistämiskeskus ovat tukeneet yhdistyksen toimintaa erilaisin panoksien.

Suureksi avuksi perustamisessa oli Teatterikorkeakoulun aikuiskoulutusyksikön koulutuspäällikkö **Pirjo Rislakki**, joka auttoi kaikissa virallisissa asioissa, osallistui kokouksiin ja ideoi työryhmän kanssa muutenkin toimintaa. Pirjolle näyttelijöiden täydennyskoulutus oli sydämen asia ja niinpä hän ottikin Ilmaisuverstaan siipisensä suojaan.

Myös Aleksanterin teatterin teatterinjohtaja **Reima Jokiselta** saatiin apua mm. yhdistyksen sääntöjen laadintaan ja kirjanpidon rakentamiseen. Reima on myös toiminut yhdistyksen tilintarkastajana ensimmäiset kymmenen vuotta.

Yhdistyksen ensimmäiseen hallitukseen kuuluivat vuonna 2003 Eeva Litmanen, Jari Pehkonen (pj), Maaria Rantanen (varapj), **Lotta Vaulo**, Ville Sandqvist, **Sami Hokkanen**, **Virve Larimo**, **Jarmo Perälä** (sihteeri) ja **Olka Horila**. Ensimmäisessä hallituksen kokouksessa vahvistettiin säännöt, joissa yhdistyksen tarkoituksiksi on kirjattu: ”...kehittää ja tutkia näyttelijäntyötä. Sen tehtävänä on mahdollistaa jo olemassa olevan ammattitaidon tiedollinen ja taidollinen välittäminen sekä kehittää uusia ilmaisumuotoja ja tapoja.”

Vuoden 2003 marraskuussa Eeva puhui **Helena Vesajoen** mukaan toimintaan. Helenalle siirtyi heti kaikki yhdistyksen hallinnolliset toimisto- ja tiedotustehtävät sekä kurssitoiminnan toteuttaminen. Helena toimi myös hallituksen sihteerinä ja osallistui toiminnan suunnitteluun, kuten tänäkin päivänä. Tammikuusta 2004 lukien Helena toimi virallisestikin yhdistyksen palkattuna osa-aikaisena työntekijänä, ja toimii edelleen.

Toiminta aloitettiin syyskuussa 2003 koejaksoilla, joka kulki nimellä Verstasjakso. Se sisälsi viisi työnäyteiltaa. Työnäyteiltoihin saattoi ilmoittautua kuka tahansa ammatissa toimiva näyttelijä. Esitykset saivat olla vanhoja, joita halusi parantaa tai harjoitustyön alla olevia. Illan aikana arvostetut kollegat kommentoivat esityksiä ja antoivat apuja. Ensimmäisen syksyn työnäyteiltojen kommentaattoreina toimivat

”Aivan valtavaa, että tällainen systeemi on olemassa!”

– Mikko Roiba

*Marika Westerling 2007–08
Matti Laine 2008–10, 2014
Suvi-Sini Peltola 2008
Krista Putkonen-Örn 2008–
Nina Jääskeläinen 2009–11
Antti Luusanniemi 2009
Satu Mikkilinen 2009–13
Tarja Siimes 2009–10
Eeva Putro 2010–
Jouko Keskinen 2011–13
David Kozma 2011–
Juha Svahn 2011–13
Elina Aalto 2013–
Mona Kortelampi 2013–
Anu Koskinen 2014–
Hanna Lekander 2014–*

Ilmaisuverstas ry – meidän kaikkien iloksi

telu-workshop • Lauluverstas • Rakkautta kameralle • Punanenät – nykyklovnertia • Oma ääni • Ohjaajantyyntorio • Dubbauskurssi • Improvisaatiota ja vuorovaikutustaitoja • Tarinankerrontaa fyysisin keinoin • Joukkokohtatuuko näyttelijä taiteilijana • Kamera vastaanäyttelijänä • Näyttelijä kohtaa näytelmäkirjailijan • Alexander-tekniikka

Kati Outinen, Vesa Vierikko ja Saara Pakkasvirta. Myöhemmin kommentaattoreina toimivat myös **Kari Heiskanen, Mari Rantasila, Pirkko Saisio ja Kari-Pekka Toivonen, Ritva Valkama ja Leena Uotila.** Myös katsojilla oli mahdollisuus osallistua keskusteluun. Kaikki oli uutta ja pelottavaa: iltojen esiintyjät haalittiin puoliksi pakottamalla, sillä työmuoto oli uusi ja outo. Tuoda nyt keskeneräisiä juttuja ihmisten reposteltavaksi... Illat herättivät paljon tunteita, mutta siitä huolimatta tai sen takia tilaisuudet keräsivät paljon osallistujia.

Koejaksolla järjestettiin myös ensimmäinen Tähdet kertovat -ilta, jossa jo eläkkeelle jääneet konkarit jakoivat kokemuksiaan työstään ja ammatistaan **Janne Virtasen** haastattelemana. Haastateltavien joukossa oli mm. Ilmaisuverstaan suojelija **Ismo Kallio.** Ismo toimii edelleen tehtävässään.

Tähdet kertovat -iltoja on sen jälkeen jatkettu epäsäännöllisen säännöllisesti. Vieraina ovat olleet mm. **Ritva Valkama, Neil Hardwick, Kurt Nuotio & Mikko Rasila, Birgitta Ulfsson ja Aarre Karén.**

Vuoden 2004 alusta alkoi säännöllinen kurssi- ja työpajatoiminta. Vuoden aikana järjestettiin 21 kurssia, kuusi keskusteluiltaa ja yksi ”Eri työvaiheessa olevat työt”- ja yksi ”Valmiit työt” -ilta. Lisäksi aloitettiin keskustelutilaisuuksien järjestäminen. Kuluineiden vuosien varrella onkin keskusteltu laaja-alaisesti monista eri aiheista kuten mm. mikä näyttelijän työyhteisössä mättää, sukupuolisuhteista teattereissa, roolinrakentamisesta ja näyttelijäntyöstä, kansainvälisyydestä, eriarvoisuudesta, showreleistä ja castingistä, ja näyttelijän koulutuksen metodeista.

Yhdistys sai toiminnan käynnistämiseen syksyllä 2004 opetusministeriöltä kehittämistukea 25.000 € ja vielä seuraavana vuonna 28.000 €. Vuoden 2008 alusta lukien opetusministeriö on myöntänyt Ilmaisuverstaalle Näyttelijäliiton toiminta-avustuksessa ns. korvamerkittyä tukea yhdistyksen hallinnollisiin kuluihin. Tämä julkinen tuki on vähentynyt merkittävästi, mutta silti edelleen tärkeä osa yhdistyksen taloutta.

Vuosina 2003-05 Ilmaisuverstas järjesti **Pirjo Rislakin** ansiosta toimintansa Teatterikorkeakoulun tiloissa saaden myös huomattavan taloudellisen ja palkkahallinnollisen tuen Teatterikorkeakoulun aikuiskoulutusyksiköltä. Yksikön muututtua IADE:ksi

Olen ollut Ilmaisuverstaan suurkuluttaja niin paljon kuin vain susirajalta käsin on voinut. Vuosien varrella on ollut kursseja uskomattoman hienojen opettajien johdolla. Niissä on tutustunut hyvin värikkäaseen ja ikärakenteeltaan todella ilahduttavan laajaan kollegoiden joukkoon eri puolilta maata. Puhumattakaan siitä, kuinka hyvältä on tuntunut oman päään ja tekemisen tuulettaminen. Olemme saaneet Ilmaisuverstaan kautta myös teatterillemme räätälöityä koulutusta. Ainoat kritiikinaibeet ja kehitystoiveet ovatkin aina ne samat:

Lisää kamaa valtakunnallisille vapaille ja kesäaikaan, että kiinnityksellä olevat pääsevät myös paremmin osallistumaan ja nauttimaan ainutlaatuisesta Verstaan ilmapiiiristä.

Paketteina koulutuksia suoraan teattereille ja saattaisipa joku innostua myös verkossa suoritettavista etäkursseistakin.

– Suvi-Maaria Virta (Joensuun kt)

vuoden 2006 alusta lukien yhdistyksen toimintaa pyritettiin ympäri kaupunkia siellä, mistä löytyi edullisimmat tilat. Tästä syystä moni kurssilainen huomasi toisinaan olevansa väärässä paikassa väärään aikaan. Tämä tilanne korjaantui vuoden 2012 tammikuussa, kun Näyttelijäliitto vuokrasi Ilmaisuverstaan ja liiton jäsenten vuokrattavaksi Annankadulta harjoitustilan, joka kulkee nimellä Ilmaisukellari.

Alusta lähtien toiminta on ollut suhteellisen samanlaista ja -laajuista. Vuosittainen kurssitarjonta ja kurssien määrä on jonkin verran vaihdellut mm. yhdistyksen taloudellisen tilanteen mukaan. Tarjonnasta päättää hallitus, joka tekee päätökset jäsenistön toiveet ja palautteet huomioiden. Yhdistyksen kotisivuille on kymmenvuotisen historian kunniaksi laadittu kyselylomake, jolla kartoitetaan jäsenten toiveita ja jonka pohjalta toimintaa myös pyritään kehittämään. Käythän vastaamassa siihen. Hallituksessa on istunut kymmeniä näyttelijöitä kuka pidemmän kuka vähemmän aikaa. Hallituksen pitkäaikaisin jäsen on kuitenkin Olka Horila, joka kuului hallitukseen vv. 2003-12.

Hittikurssejamme ovat vuosien varrella olleet mm. **Pirkko Saision** kirjoittamiskurssit, monien ohjaaja-näyttelijä työparien vetämät Suvirannan pitkät leffakurssit sekä uusimpana **Marjo-Riikka Mäkelän** Michael Chekhov -tekniikan kurssit ja vaihtuvien ohjaajien vetämät tekstijamit. Ja paljon muuta: improa, kehonhuoltoa, ohjaamista, komediaa, tyyllilajeilla leikkimistä, laulua, tanssia jne.

Hittituotteitamme on kiistatta ollut myös Speedmeeting. Se herätti aluksi epäluuloa Ilmaisuverstaan hallituksen sisällä. Niinpä idean äiti **Mari McAlester** sai nostaa asian monta kertaa pöydälle ennen kuin ensimmäinen tapahtuma päätettiin järjestää toukokuussa 2007. Jäsenet ilmoittautuivat kuitenkin innolla mukaan. Työnantajien sijaan jouduttiin ensimmäisinä vuosina houkuttelemaan paikalle. Heitä epäilytti osallistua tilaisuuteen, koska ei ollut tarjota mitään varmaa työtä. Nykyään monet työnantajat odottavat tilaisuuksia ja ilmoittautuvat itse mukaan. Tapahtuma säästää heiltä aikaa, vaivaa ja rahaa – ja monet työt ovat löytäneet tekijänsä. Tilaisuuksissa on

*Ilmaisuverstaan oivan kamerakurssiin ja pirtsakan Klassikkotyöpajan käyneenä suosittelen kursseja kaikille. Erinomainen tapa haastaa itseään ja oppia uutta, sekä verkostoitua kollegoihin. Koulutusta myös Suomen eri kolkkiin. Esim. Turkuun (tai Tampereelle) voisi järjestää kurssin, jossa kaupungin eri paikoissa toimivat näyttelijät oppivat yhdessä uutta. Ja bileet päälle! Onnea, onnea ja lisää ilmaisuja!
– Jukka Aaltonen (Turun Kt)*

Ilmaisuverstaas ry – meidän kaikkien iloksi

• Esine- ja nukketatterin perusteet • Meisner-tekniikka • Klassikkopajat • Läsä itsessä = holistinen näyttelijä • Co
tatterin kurssi • Elokuvan tekemisen ja elokuvanäyttelemisen genrekurssi • Laulunkieli • Näkyväksi tekeminen • N
Sketsinäytteleminen • Näyttele laulun keinoin • Mielikuviituksen mahdollisuudet • Tanssin ja fyysisen ilmaisun kurs

Sattuipa kerran teatterissa työskennellessäni, että katselin ilmoitustaulua ja huomasin tiedon tulevasta Ilmaisuverstaas kurssista. Huudahdin ääneen, ettenpä esitysten vuoksi tuonnekaan pääsis. Vanhempi kollega siinä vieressä kannusti ”Mitä noilla hyppäät, mitä hyötyä noista nyt muka on?” Ja minä vastasin: ”Kuule on. Ilmaisuverstaas monet kurssit on räätälöity meille työssä jo pitkään hyöriäille. Voin valita sen osa-alueen, joka juuri nyt on päällimmäisenä pyörityksessä, tai on kiinnostavaa tavata muitakin saman asian äärellä tai joskus kiinnostaa laajentaa omaa osaamistaan ihan uusille poluille”.

- Sinikka Morkkila

yleensä työnantajan edustajia paikalla keskimäärin 20 ja näyttelijöitä noin 70. Syyskuussa 2013 speedattiin 13. kerran.

Vuosien varrella on tehty yhteistyötä monien tahojen kanssa, kuten Elokvataiteenlaitos, Helsingin elokuva-akatemia, Suomen Näyttämötaisteluyhdistys, ja monet näyttelijäyhdistykset. Parhaillaan suunnitellaan yhteistä elokuvakurssia LUST rf:n kanssa.

Vuosittain toimintaan osallistuu satoja näyttelijöitä. Kymmenessä vuodessa myös yhdistyksen jäsenmäärä on kasvanut huomasti. Marraskuussa 2013 yhdistykseen kuului 510 näyttelijää. Joukossa on sekä freelancereita että kiinnitettynä. Heistä 330 on pääkaupunkiseudulta ja loput ympäri Suomen.

Seuraavan kymmenvuotiskauden hittituotteeksi yhdistyksen hallitus toivoo pidempikestoisia Elokvanayttelemisen mestarikursseja. Ensimmäiselle pilottikurssille haetaan parhaillaan rahoitusta. Hankkeelle on jo saatu tukea Kulttuurirahastolta, Kordelinilta ja AVEK:lta. Toivomme, että loppurahoitus saadaan kuntoon vuoden vaihteeseen mennessä. Jos rahoitus järjestyy, kurssi alkaa keväällä 2014.

Jos et vielä ole jäsen, liity mukaan! Jäsenenä tuet yhdistyksen toimintaa & voit vaikuttaa ja osallistua siihen.

ARTIKKELIN KOOSTIVAT:

OLKA HORILA, MIMMU KUKKORANTO JA HELENA VESAJOKI

”Pysyvän työyhteisön puutteesta kärsivänä freelancerina Ilmaisuverstaas kurssineen on tarjonnut minulle vuosien ajan korvaamattoman ympäristön pohdintoille, kokemusten vaihtamiselle, taitojen päivittämiselle, kollegoilta oppimiselle ja ammatillisille kokeiluille. Tämä kaikki on poikkeuksetta tapahtunut kannustavassa ja rennossa ilmapiirissä.” – Ilkka Villi

TRIPLAPLATINAILTA ILMAISUKELLARISSA

Ilmaisuverstaan iltojen iltaa vietettiin Ilmaisukellarissa 29.11.2013 kokousten, keskustelujen ja pikkujoulun merkeissä.

Yhdistyksen jäsenkokouksessa käsiteltiin sääntömääräiset asiat. Kokouksessa

- hyväksyttiin toimintasuunnitelma ja talousarvio vuodelle 2014.
- valittiin tilintarkastajaksi Hanna Seppänen. Yhdistyksen tilit ja toiminnan tähän asti tarkastanut Reima Jokinen ilmoitti jo reilu vuosi sitten, että vuoden 2013 tilien tarkastaminen jää hänen viimeiseksi.
- päätettiin pitää jäsenmaksu ennallaan 14 e / vuosi (tai vapaaehtoinen kannatusjäsenmaksu).
- valittiin yhdistyksen hallitus.
Hallituksessa jatkavat
Elina Aalto, David Kozma, Mona Kortelampi, Juha-Pekka Mikkola, Emilia Nyman, Krista Putkonen-Örn ja Eeva Putro
Uutena hallituksessa aloittavat
Anu Koskinen, Matti Laine (ollut aik. 2008-10) ja Hanna Lekander
Päätettiin lähettää hallituksen kokouksiin kutsu myös liiton puheenjohtaja Helena Ryttille, Taideyliopistopedagogiikan lehtori Ville Sandqvistille ja Teatterikorkeakoulun opiskelijaedustaja Jonas Saarelle. Päätettiin myös, että kandidaattitutkinnon jälkeen opiskelijoiden on mahdollista osallistua toimintaan.
- valittiin hallitukseen valituista jäsenistä puheenjohtajaksi Juha-Pekka Mikkola ja varapuheenjohtajaksi Emilia Nyman. Molemmat jatkavat toimissaan.

Kokouksen jälkeen iltaa jatkettiin näyttelijöiden jatko-opiskelukeskustelulla, johon keskustelijoiksi oli kutsuttu näyttelijät; TeT Ville Sandqvist, TeT Anu Koskinen ja lisensiaatti Riku Korhonen. Mielenkiintoista kuultavaa, paljon hyviä kysymyksiä ja avartavia vastauksia.

Illan kruunasi pikkujoulujuhla. Ruokaa ja juomaa riittävästi – tai jopa liikaa... Tuttujen tapaamista, mukavaa rupattelua, yhteislaulua, tanssia... Miksei aina voi olla perjantai ja Verstaan pikkujouluilta...

HELENA VESAJOKI

Ilmaisuverstaan merkitys minulle:

Verstas on paikka, missä voi tavata kollegoja ja jakaa heidän kanssaan sekä iloja että suruja. Siellä ihmiset vilpittömästi iloitsevat toistensa menestymisestä ja tukevat toisiaan silloin, kun kaikki tuntuu kaaturvan päälle. Verstaalta löytyy aina verstaistukea niin, ettei tarvi jäädä yksin kotiin ahdistumaan omien ajatustensa keskelle. Se on myös Suomessa ainoita paikkoja, missä freelancerit voivat saada jatkokoulutusta erilaisiin ammattiimme liittyviin asioihin. Olen ollut vetämässä verstaalla monia kursseja ja aina olen lähtenyt sieltä myös itse jotakin uutta oppineena. Olen myös kokenut, että olen pystynyt auttamaan muita. On äärimmäisen tärkeää, että on olemassa paikka, missä näyttelijät voivat jakaa tietoutaitoa toisilleen ja huolehtia berkästä instrumentistaan. Meidän täytyy pitää huolta sekä itsestämme että toisistamme, ja verstaas antaa tähän ammatillisesti oivan väylän.

- Mari Rantasila

Ilman Ilmaisuverstasta friikit olis vieläkin yksinäisempiä. Tarjoaa parasta koulutusta sitten... Häpeä, jos et ole jäsen!"

- Tatu Siivonen

NÄYTTÉLIJÖIDEN TÄYDENNYSKOULUTUS 2023?

Ilmaisuverstas järjesti kunnianhimoisen keskustelutilaisuuden Teatterimuseolla 6.11.2013: Näyttelijä ei ole koskaan valmis, mutta missä kulkee jo ammatissa olevien komeljanntarien taiteellinen aikuiskoulutautuminen?

Keskustelijoina ja erilaisia koulutuksen malleja esittelemässä mm. teatteritaiteen tohtori Ville Sandqvist, Ilmaisuverstaan pj Juha-Pekka Mikkola, filosofian tohtori Kai Lehikoinen TeaKin Esitystaiteen tutkimuskeskuksesta, opetusneuvos Petri Haltia opetusministeriöstä, teatterikorkeakoulusta Itseohjautuva näyttelijä -työpajaa luotsaava ohjaajaprofessori Esa Kirkkopelto sekä ruotsinkielisenn koulutusyhdistys LUST ry:n edustaja Linda Mattsson.

Tilaisuuden puheenjohtajana toimi Ville Sandqvist.

Parikymmentä koulutusasioista kiinnostunutta oli kerääntynyt paikalle. Keskustelun kehyksenä toimi luontevasti Teatterimuseon näyttelytila “Näyttelijän kengissä”, joka juhlistaa Näyttelijäliiton 100-vuotista taivalta.

Tilaisuudessa kuultiin monenlaisia ajatuksia ja visioita, mutta kiteytyksenä voisi sanoa, että näyttelijöiden täydennyskoulutuksen tarve on olemassa oleva ja jatkuva tila. Tällä hetkellä kohdennetusti ammattinäyttelijöitä täydennyskouluttavat ainoastaan Ilmaisuverstas ja Lust, jotka ovat molemmat näyttelijöiden itsensä masinoimia organisaatioita.

Juha-Pekka Mikkola kertasi lähtökohdat, joista Ilmaisuverstas 10 vuotta sitten ponnistettiin kasaan:

- Teak:n täydennyskoulutusta oltiin ajamassa alas. (Sitä ei enää järjestetty pelkästään eri taiteilijaryhmille. Kiitos Pirjo Rislakille, että aikuiskoulutusyksikön tukirahalla pystyimme kuitenkin yhteistyössä järjestämään vuoden 2006 vaihteeseen asti pelkästään näyttelijöille suunnattua koulutusta).
- Täydennyskoulutus oli osallistujille liian kallista.
- Teak:n täydennyskoulutus ei saavuttanut ammattinäyttelijöitä, vaan enemmän muita ammattiryhmiä.

Koska keskustelun aihe ja tasot ovat niin monimuotoiset, päätimme Ilmaisuverstaalla kahden tahon raportoinnista.

Krista Putkonen-Örn:

Kai Lehikoinen TeaKista kertoi, kuinka 90-luvulla pumpattiin koulutusyksiköihin “Relanderin rahaa”, jolla putsattiin työttömyystilastoja. Silloin TeaKin Täydennyskoulutuskeskus toimi suurella teholla ja kohtuullisella hinnalla opiskelijalle, vaikka opetuksen hinta sinänsä ei ole muuttunut. Sittemmin tuo raha on poistunut ja yliopistollinen täydennyskoulutus on kustannusperusteista, tappioita ei saa tulla. Tästä johtuen Täykin kurssien hinnat pomppasivat pilviin ja opiskelijat kaikkosivat. Tämä johti Täykin alasajoon. Nykyään Teakin (Taideyliopiston) täydennyskoulutukset ovat kehittämishankkeita, joita rahoitetaan EU- ja TEKESrahoituksilla. Näillä hankkeilla on mm. haettu uusia taiteen käyttömuotoja sekä kehitetty yksittäisten teattereiden henkilöstöille uusia työtapoja. Nykyisestä toiminnasta Kai Lehikoinen nosti esiin helmikuussa 2014 alkamassa olevat erikoistumisohjelmat korkea-asteen tutkinnon jo suorittaneille taiteen- ja teatterintekijöille: Taiteilijakehittäjäksi organisaatioon – taiteelliset interventiot työelämään sekä Yleisötyön ytimessä – yleisöyhteistyön keinot ja johtaminen. Nämä koulutukset ovat laajuudeltaan 30 op. Ne toteutetaan valtakunnallisina ja ne ovat oppisopimustyyppistä täydennyskoulutusta. Opintojen pääpiste on työssä oppimisessa.

OKM:n **Petri Haltia** kertoi että Taideyliopistossa nyt alkavien opintojen kal-

taiset erikoistumiskoulutukset ovat ministeriön suunnitelmissa laajemminkin. Koulutukset olisivat laajuudeltaan jotain lyhyiden täydennyskoulutuskurssien ja jatkotutkintojen väliltä. Näiden koulutuksien sisältöjä suunniteltaisiin yhdessä korkeakoulujen ja työelämän kanssa. Niiden maksajana toimisi joko opiskelija itse tai työnantaja. Erityisistä syistä maksajana voisi toimia jokin hallinnon ala. Esim. opettajien täydennyskoulutuksen maksaa nykyäänkin kunta/valtio, koska ala on yhteiskunnallisesti tärkeä. Tästä heiteltiin muutamia kärkeviä kysymyksiä kuten: Teatteriala ei ole markkinavoimainen ala, voisiko se olla tällainen erityinen syy? Ajatusta ei täysin tyrmätty, mutta tämän varaan lienee turha laskea... Joka tapauksessa, erikoistumiskoulutuksia saattaa olla tarjolla jo vuoden 2015 alusta. Nämä opinnot olisivat mahdollisia myös freelancereille, koska opinnot olisivat pääsääntöisesti oppisopimusmallisia ja näitä oppisopimuspaikkoja löytyisi myös järjestäjän kautta.

Ministeriön silmissä Verstaan ja Lustin pyörittämä lyhyiden kurssien tarjonta on kansalaistoimintaa. Toki tällainen kansalaistoiminta katsotaan hyödylliseksi, mutta rahallinen tuki täytyy löytyä ministeriön näkemyksen mukaan muualta.

Lustin **Linda Mattsson** valaisi paikallaloijoille, mitä kätkeytyy tuon nimen taakse. Lust on ruotsinkielisten näyttelijöiden talkoovoimin pyörittämä kurssitoimintaa järjestävä taho ja se tarjoaa ilmaista täy-

Ilmaisuverstas ry:n pubeenjohtaja Juha-Pekka Mikkola ja Lust rf:n edustaja Linda Mattsson. Seuraavalla aukeamalla PhD Kai Lehtikainen ja opetusneuvos Petri Haltia. Viimeisellä artikkelin aukeamalla illan isäntä, TeT Ville Sandqvist ja professori Esa Kirkkopelto. Kuvat Mona Kortelampi.

dennyskoulutusta jäsenilleen. Lustin jäseneksi hyväksytään TeaKin S-laitokselta valmistuneet näyttelijät kuitenkin sillä rajoituksella, että valmistumisesta saa olla enintään 10 vuotta. Lust hakee jokaiselle kurssilleen apuraharahoituksen, eikä sillä ole omaa tilaa. Lust on toiminut vuodesta 2009. Lust ja Ilmaisuverstas ovat tämän vuoden aikana "löytäneet" toisensa ja ensimmäisiä yhteistyökursseja suunnitellaan parhaillaan.

Esa Kirkkopelto kertoi vuorollaan käytännön näkökulmia kurssijärjestäjän arjesta. Hän on taiteellisen tutkimuksen

professorina Taideyliopiston esittävien taiteiden tutkimuskeskus Tutkessa, joka vastaa Teatterikorkeakoulun tutkimuksesta ja jatkotutkintokoulutuksesta. Hän on yhdessä ryhmänsä kanssa konseptoinut laiteattereihin suunnatun täydennyskoulutuspaketin, joka perustuu TeaKissa vuosina 2008-2010 toteutettuun Näyttelijäntaide ja nykyaikatutkimusprojektin tuloksiin. Paketin nimi on: Itseohjautuva näyttelijä - Täydennyskoulutusta ammattiteattereiden taiteelliselle henkilökunnalle. Kyseessä on työpajakoulutus, jossa näyttelijä tutkii omaa näyttelemistään ja tiedostuu omasta tekniikastaan asi-

antuntevien valmentajien opastuksella, oppii tunnistamaan omia valintojaan ja tottumuksiaan sekä ohjaamaan itse itseään taiteellisessa prosessissa. Valmennus voidaan räätälöidä talojen tarpeiden ja toiveiden mukaan. Jo saadut kokemukset ovat olleet positiivisia. Koulutukseen osallistuneet kiinnitetyt näyttelijät ovat olleet tyytyväisiä koulutukseen ja kokee neet, että ovat voineet siirtää saamansa opit laitosteattereiden tiukkoihin raameihin. Tälle syksylle oli suunniteltu monia uusia koulutuksia, mutta kustannussyihin vedoten nämä kaikki peruuntuivat, vaikka kurssin kustannukset on vedetty täysin minimiin. Kireä taloustilanne on iskenyt teatteritaloissa erityisesti koulutukseen. Esa esitti myös kysymyksen halutaanko, että maakunnissa on tulevaisuudessa teattereita? Jos halutaan, niiden kehittämisessä täydennyskoulutus on olennaista. Rahoitus tähän pitäisi tulla valtiotasolta. Keskustelu kiertyi kerran toisensa jälkeen rahan ympärille. Yhteinen toteamus oli, että näyttelijöillä ei ole yleisesti ottaen ylimääräistä rahaa käytössä kouluttaakseen itseään. Yhtenä edullisena vaihtoehtona nousi esiin Teakin Avoimen yliopiston kurssit, joiden valikoima on laaja ja niistä saa opintopisteitäkin. Näiden kursien miinuspuolena pidettiin vain sitä, että opiskelijat tulevat kovin erilaisista taustoista, joskus jopa ihan muulta kuin teatterialta. Koettiin myös, että Teakin tarjoama jatkokoulutus ei oikein kohtaa näyttelijöiden tarvetta.

Yleisöstä nousi esiin tieto OKM:n suunnittelema koulutustilistä. Koulutustili olisi aikuiskoulutuksen rahoitusmuoto, jossa “yksilöille osoitetaan rahoitusta, jota he voivat käyttää koulutusmaksujen kattamiseen. Koulutustili voi olla koko aikuisväestön käytettävissä oleva rahoitusmuoto tai se voidaan kohdistaa vain erityistä tukea tarvitseville ryhmille”. Toteutuessaan tämä helpottaisi varsinkin freelancereiden tilannetta, kun opiskeluille ei yleensä löydy muuta kustantajaa kuin oma rahapussi. Kai Lehikoinen visioi tähän myös helpotukseksi yhteistyötä, jossa laitosteatterit hakisivat yhteistyössä freenäyttelijöiden kanssa Tekesrahoja. Yhtenä mahdollisena mallina freelancenäyttelijöiden vaikeaan tilanteeseen Kai Lehikoinen toi esiin Ruotsissa toimivan mallin, jossa näyttelijä on työttömyysjakson ajan “kiinnitettynä” Teateralliansen, joka maksaa heille palkkaa, joka on suuruudeltaan työttömyyskorvauksen ja minimipalkan väliltä. Rahoitus tulee valtiolta. Tämä järjestely koskettaa 140 kokenutta freenäyttelijää Ruotsin 2000 vaila vakinaista työtä olevasta, mutta tuntuu silti aika mielenkiintoiselta mallilta. Lisää voi lukea osoitteesta www.teateralliansen.se. Monissa puheenvuoroissa nousi esiin yhteistyön mahdollisuudet koulutusta tarjoavien tahojen välillä ja tähän suuntaan onkin varmaan viisasta mennä. Yhteistyötä koulutusta tarjoavien kesken ennemmin kuin kilpailua. Yhteistyötä teatterin ammattikuntien kesken ja yhteisiä koulutuksia ja tätä kautta yhteistä ymmärrystä.

Runsaan kahden tunnin keskustelun päätteeksi kerättiin vielä visiioita tulevaisuudesta, jotka tässä nyt ikuistetaan.

Ilmaisuverstas 2023?

- Yksi tai useampia työtekijöitä
- Verstas toimisi tasapuolisesti ympäri Suomen.
- Verstas saavuttaisi hyvin myös kiinnityksellä toimivat näyttelijät, eli toimisi myös teattereissa.
- Yhteistyötä muiden koulutusta tarjoavien tahojen kanssa.
- Näitä unelmia kohti olisi tie helpompi mikäli:
- TES:een olisi saatu sitova pykälä, että kouluttautuminen laskettaisiin työajaksi ja toteutettaisiin työaikana.
- Teattereiden työaikasuunnittelu toimisi nykyistä paremmin ja niihin saataisiin mukaan myös kouluttautumissuunnitelma.

Lust rf: On vielä uusi toimija, mutta pyrkii toimimaan yhteistyössä muiden kanssa ja pitämään kurssinsa ilmaisina tai lähes ilmaisina.

TeaK: Että koulutus olisi tarvelähtöistä. Olisi vahva asiantuntijuus ja tutkijuus läsnä, koulutus olisi korkeatasoista mutta ei ryppyotsaista ja vaikuttaisi siihen että teatterielämä on hyvää.

Mona Kortelampi:

Tämän kirjoituksen lähtökohdaksi olen luonut otsakkeen ”*Näin minä sen koin*”, jotta välttyisin suoraan siteeraamalla kertomaan keskustelun kulkua. Alkuun muutama esiintuotu fakta täydennyskoulutuksesta panelistien kertomana.

Täydennyskoulutus ennen

90-luvulla elettiin täydennyskoulutuksen kulta-aikaa, rahaa koulutukseen löytyi ja sitä väljästi saatiinkin. Koulutus kääntyi itseään vastaan, sillä täydennyskoulutuksella putsattiin työllisyyslukemia: työttömät näyttelijät ”laitettiin” täydennyskoulutukseen. Osaltaan tämä leimasi koulutusta. Tämä sama ajatus, harhaluulo taitaa elää täydennyskoulutuksen yllä edelleen. Koulutukseen hakeutui usein sellaisia näyttelijöitä, jotka olivat liiton jäseniä, mutta joilla ei näyttelijäntyön koulusta ollut.

Ja mikäpä siinä, koulutus on aina hyvästä, mutta joskus ne hyvääkin tarkoittavat asiat kääntyvät itseään vastaan. Elämään jäi myös myytti koulutuksen maksuttomuudesta.

Kai Lehikoinen summasi näiden molempien asioiden olevan syynä täydennyskoulutuksen ikävälle leimalle.

Täydennyskoulutus muuttui

2000-luvulla koulutus muuttui kustannusperusteiseksi. Koulutusta siis voidaan järjestää, jos löytyy maksavia asiakkaita ja luulo koulutuksen ilmaisuudesta karisi. Koulutus on erittäin hintavaa niin osallistujille kuin järjestäjätahoillekin.

Teatterikorkeakoulun täydennyskoulutus katsottiin EU:n kilpailutoiminnan vastaiseksi koulutuksen luomiseen, ja tämän katsottiin vääristävän kilpailua kentällä. Näin siis saatiin avoin kilpailu ja niin kuin puheissa ilmi tuli ”Sarasvuon kaltaiset koulutusjärjestäjätahot valtasivat kenttää”. Täydennyskoulutuksen järjestäminen Teatterikorkeakoulun taholta aiemman mallin mukaan loppui.

Tässä siis lyhyt yhteenveto aiemmasta ja sen seurauksesta täydennyskoulutuksen loppumiseen ja tämän hetkiseen tilaan.

Tavoitteellisuus

Tällä hetkellä täydennyskoulutusta tarjotaan Avoimen yliopiston kautta. Tarjoajatahona on mm. Teatterikorkeakoulu. Onko nämä koulutukset kuitenkaan sellaisia, jotka kiinnostavat näyttelijöitä. Onko koulutus enempi tähtäävä yrittäjyyteen ja johtajuuteen ja tavoittaako tämä ”tavallisen” näyttelijän, joka tahtois mahdollisesti päivittää tietoaan ja taitojaan näyttelijän työssä. Onko koulutus mennyt liian kauas ”ruohonjuuritasolta”?

Ilmaisuverstaas järjestää lyhyitä kurssseja näyttelijöille, yrittäen tavoittaa itse näyttelijäntyön. Kurssejahan on ollut niin eri tekniikoista alkaen niin laulun kuin näyttelijäntyön saralta aina kameranäyttelemisestä lavatyöskentelyyn.

Kirkkopelto taas pyrkii päivittämään teatterinäyttelijöiden tapaa työskennellä. Itseohjautuva näyttelijä-koulutus on pääsääntöisesti suunnattu laitosteattereihin ja tapahtuu kyseisen teatterin tiloissa.

Petri Haltian mukaan ministeriötasolla ei ole intressejä eikä haluja tukea lyhytmuotoista koulutusta. Heidän kiinnostuksensa on tutkintoon johtavassa koulutuksessa.

Korkeakouluilla on tahtonaan työskennellä koulutuksiaan suunnitellussa työelämän kanssa. Mutta: haluaako tätä itse näyttelijät. Tavoittaako koulutus minut tai sinut näyttelijänä? Ja näyttelijän täydennyskoulutuksestahan tässä keskustelutilaisuudessa oli kyse. Ja tähän yleisöstäkin penättiin.

Koulutus on pääsääntöisesti siis suunnattu laitosteattereihin ja tapahtuu kyseisen teatterin tiloissa. Mutta entäs freelancerit? Ja kuka tämän kaiken maksaa? Tämä oli siis Kirkkopelto kohdan jälkeen.

Olen kouluni jo käynyt

Itse olen käyttänyt teatterikorkeakoulun koulutuksia erittäin paljon hyväkseni, ajatuksella, en ole koskaan valmis. Olen opiskellut niin Avoimen yliopiston kautta kuin erillisopinto-oikeudellakin Teatterikorkeakoulussa ja samalla olen kursssittanut itseäni ehkäpä turhankin kunnianhimoisesti Ilmaisuverstaas kursseilla.

Kumpikin taho on tarjonnut hyvää

koulutusta, hyvien opettajien siivittämänä, mutta totuuden nimissä on sanottava, että verstaan koulutuksista minulle on ollut työelämässä enemmän hyötyä. Teakissa olen tahkonut opintopisteitä, niitä on kertynyt himpun päälle 60 vuodessa. Se on valtaisa määrä opintoja työn ohessa.

Ja niin kuin yleisöstäkin mainittiin, opiskelu Avoimessa ei ole aina intresseissä numero ykkösenä, jos joutuu opiskelemaan sekalaisessa porukassa lastentarhanopettajien kanssa. Ja tätähän se on aika-ajoin ollut. Joskus jopa turhauttavaa. En kuitenkaan allekirjoita sitäkään, mitä kollegani minulle tokaisi. ”kuinka sä jaksat noita kurseja käydä? Minä olen jo koulu- ni käynyt.” Kuinka ylivertaisena me näyttelijät pidämmekään itseämme, kuinka suurena luulona oletamme, että se, mikä opittiin 90-luvulla pätee vielä tänäänkin. Mitäpä tuumaisimme siitä, kun aikoinaan valmistunut merkonomi sanoisi ”ATK ei

kiinnosta, olen tottunut paperiin, vihkoon ja lyijykynään, joten koulutukseni on kohdillaan”. Ei millään alalla voida olettaa, että aikoinaan opittu olisi tämän päivän totuus. Täydennyskoulutus on mielestäni hyvästä ja tarpeen ihan kaikille. Tarpeen manereiden putsamiselle, tarpeen taitojensa ja lahjojensa monipuolistamiseen.

No, tarjoaako täydennyskoulutus tätä mahdollisuutta, jos Teatterikorkeakoulun tarjonta on erikoistumiseen suuntaavaa koulutusta? Heiltä löytyy nyt koulutusta yleisötyöhön ja taiteilijan kehittäjyyteen yrittäjänä. Kirkkopelto on mielestäni oikeilla jäljillä laitosteattereihin suunnatussa Itseohjautuva näyttelijä -koulutuksellaan. Tosin, teattereiden rahatilanne on ollut suurena esteenä koulutuksen toteutumiselle. Vai onko asia kuitenkin aina niin, ettei tätä tahtoa ja ymmärrystä johtoportaalta työntekijöittensä ammattitaidon ylläpitoon ja päivitykseen löydy?

Tavoittaako näyttelijän

Kaikki koulutusta järjestävät tahot toivat julki omia tavoitteitaan koulutuksensa järjestämisestä.

Teatterikorkeakoulun tavoitteena Lehiköisen mukaan on tulevaisuudessa vastata koulutustarpeisiin, suunnitella yhdessä koulutuksen muotoa eri tahojen kanssa, koulutuksen vahva asiantuntijuus ja tutkivuus on intresseissä.

Esa Kirkkopelto tahollaan haluaa kehittää omaa koulutustaan niin maakuntakuin laitosteattereihin ja peräänkuuluttaa pitkäjänteistä rahoitusta koulutuksen

järjestämiseen ja kehittämiseen. Lust'n Linda Mattsson taas ilmoitti Lust'n tähtävään kansainväliseen yhteistyöhön sekä yhteistyöhön Ilmaisuverstaan kanssa. Nuorena, uutena järjestönä he menevät ”vuosi kerrallaan” eteenpäin.

Ilmaisuverstaan puheenjohtajana JP Mikkola ilmoitti omista tavoitteistaan ja haaveistaan, kuinka Ilmaisuverstas voisi kehittyä kentällä. Ilmaisuverstaalla hänen toiveittensa mukaan olisi tulevaisuudessa omaa työntekijää, kiinteä yhteistyö monien instanssien kanssa ja hän vertasi tavoitteeseen Lontoon Actors Studion muodon.

Yleisöstä taas tuli hyvinkin selkeästi ilmi, että koulutusta tahdotaan, mutta sen pitäisi olla lähempänä tavallista näyttelijäntyötä, eikä niin kuin sitä tällä hetkellä esimerkiksi Teatterikorkeakoulun tahoilta järjestetään, eli kaikki eivät ole kiinnostuneita yrittäjyydestä eikä soveltavan teatterin muodoista.

Koulutuksen hinnasta ilmoitettiin myös puolta ilmaisuverstaan hintojen suuntaan. Muut koulutukset saivat hinnoista selkeää palautetta: ”ei työttömällä näyttelijällä ole varaa tuollaiseen”. Näyttelijät, jotka ottivat puheenvuoroja, pääsääntöisesti toivat julki tahtonsa omien taitojensa päivittämiseen perusnäyttelijäntyöstä.

Täydennyskoulutuksen tarkoituksesta

Kirkkopelto toi esiin myös ohjaajien kouluttamisen näyttelijöiden yhteydessä. Mikkola ilmaisi kiinnostuksensa yhdistää koulutus ja monipuolisen verkostoituminen eri tahojen kanssa.

Tähän yhtyi myös yleisöstä Krista

Putkonen-Örn, joka ilmaisi hienosti Ilmaisuverstaan työn tarkoituksen: ennalta ehkäistä syrjäytymistä, verkostoitua eri tilaisuuksissa työnantajatahojen kanssa sekä tavata kollegoita.

Verkostoituminen ja koulutus

Ilmaisuverstas järjestää monipuolisesti kurseja niin verkostoitumisen edistämiseksi kuin näyttelijäntyön päivittämiseen.

Jäin pohtimaan näiden yhdistämistä, olisiko se vaikkapa tarpeen? En oikein tiedä mikä olisi oikea tapa. Onko hyväksi, että samalla kun me näyttelijät täydennämme osaamistamme tutustumme ja verkostoidumme eri tahoille työllistyäksemme paremmin, saadaksemme parempia työtilaisuuksia? Jos kuitenkin ajattelen sitä, mitä täydennyskoulutus minulle tarkoittaa ja merkitsee, niin koulutus- ja kurssitilanteet eivät ole oikea paikka verkostoitumiselle! Eikö koulutusilmapiirin pitäisi olla luova, rohkaiseva ja sellainen, jossa ehkäpä se 20 vuotta samoin tavoin näytellytkin uskaltaa heittää maneerinsa roskeen – joskus mahdollisesti epäonnistumisenkin kautta? Eikö juuri koulutuksessa pitäisi voida rikkoa rajoja? Jos siellä sitten onkin castingilmapiiri, niin kysynpä nyt, kuinka monen näyttelijän kantti kestää yrittää tehdä jotain tavanomaisuudesta poikkeavaa ”menipäs metsään, mutta samapa tuo, kokeilen sitten toisin.”

Jos nyt sitten ”vahingossa” verkostoidutaan, niin hyvä näin, mutta tämä ei voi olla lähtökohta koulutukselle. Itse näkisin, että koulutuksen pitää olla uutta kokeilevaa ja tutkivaa prosessia, omien

tietojen ja taitojen päivittämistä ”erehdysten ja virheittenkin” kautta, tutkimusta siitä mikä toimii ja mikä ei. Jos olemme jatkuvassa ohjaajan katselun alaisuudessa tai verkostoitumistilaisuudessa, emme välttämättä uskalla heittäytyä kokeilemaan uusia juttuja. Ja jos näissä koulutustilaisuuksissa luokittelemme toinen toisemme hyviin tai huonoihin näyttelijöihin, olemme pahasti metsässä koko koulutuksen tarkoituksessa.

Sinällänsä kannatan Mikkolan ja Putkonen-Örnin ajatusta verkostoitumisesta, ja tästähän Ilmaisuverstas on tehnytkin erinomaista työtä mm. speedmeetingin saralla. Itsensä avoin tutkiminen näyttelijänä saattaa muodostua melko haasteelliseksi, jos koulutustilaisuus on painottunut työnhakutilaisuudeksi.

Onko täydennyskoulutuksen tarve työllistää vai löytää jotain uutta vai peräti näitä molempia. Voisiko vaikkapa olla niin, että koulutustilaisuus olisikin moniportainen, jossa lähdetään liikkeelle perusvirityksestä ja sen päivittämisestä aina kohti verkostoitumista ja mahdollista työllistymistä. Mutta kuten aiemmin kirjoitinkin ”työttömien leima oli täydennyskoulutuksen otsalla.” Ja on usein edelleen. Työllisyysnäkyvien parantuminen olikin selkeästi esillä näyttelijöiden taholta.

Viittä vaille valmis?

Keskustelu ei tarjonnut selkeää linjaa tulevaisuudesta – visioista kylläkin. Kiistatonta kuitenkin on, että tarjontaa ja halua tarjota koulutusta löytyy.

Teatterikorkeakoulun tarjonta vie kohti johtamista ja yrittäjyyttä, Kirkkopelto vaikuttaa koulutuksellaan maaseututeattereissa ja tahtotilana tarjota tätä kaikille haluaville, LUST pitää huolta ruotsinkielisestä tarjonnasta ja Ilmaisuverstas on lähempänä näyttelijän perinteistä arkea tarjoten eri näyttelijäntyön eri osa-alueiden päivitystä.

Miksi kuitenkin kiinnostusta tähän keskusteluun ei isommalti meidän näyttelijöiden keskuudessa saatu aikaiseksi, mitkä ovat ne syyt, ettei kuulijoita ollut tämän enempää. Kaiken kaikkiaan keskustelutilaisuus oli hyvin vedetty, keskusteltavaa syntyi ja tahtoa täydennyskoulutukseen löytyy, sen kehittämiseen eri tahoilla ja eri tahojen kanssa.

No, sanottakoon:

Täydennyskoulutus ei ole vielä valmis, mutta ei ole koskaan näyttelijäkään.

Tekstijamailua pitkin kevättä

Ilmaisuverstaan konsepti, jossa valikoituina sunnuntai-iltoina klo 16.30/17-21 kokoontuu näyttelijäryhmä tekemään vaihtuvan ohjaaja-kirjoittajan kanssa kokeilevassa hengessä kohtauksia. Ideana on, että ohjaaja saa foorumin kokeilla tekstiään käytännössä ja näyttelijät saavat treeniä kameralle tekemisessä. Kohtaukset kuvataan ja materiaali katsotaan ennen seuraavaa jamikertaa yhdessä kommentoiden.

Kevätkauden sunnuntait:

12.1. / 19.1. / 26.1. / 16.2. / 2.3. / 30.3. / 6.4. / 20.4. / 11.5.

Näyttelijöiltä vaaditaan sitoutumista ryhmään, sillä yhdessä oppiminen ja roolijaot vaativat sitä.

Osallistumismaksu 90 €

Paikka: Helsinki

Hakuaika päättyy to 19.12.2013

Miimi ja neutraalinaamiot 18.-19.1.2014

Miimi- ja neutraalinaamiokursseilla à la Gassot! la-su 18.-19.1.2014 klo 10-17 paneudutaan maski- ja miiminäyttelemiseen. Tutkimme omaa kehotietoisuutta miimi- ja maskiharjoitteiden avulla. Mukaan vaatteet joissa on mukava liikkua ja jotka ovat mielellään ilman printtejä.

Vetäjä Marc Gassot on valmistunut näyttelijäksi Teatterikorkeakoulusta vuonna 2002 sekä Jacques Lecoqin teatterikoulusta Pariisista vuonna 2006.

Osallistumismaksu 40 €

Paikka: Helsinki

Hakuaika päättyy to 19.12.2013

Lisätietoja ja kursseille hakeminen: www.nayttelijaliitto.fi/ilmaisuverstas

Jos hakuaika meni ohi, tiedustele mahdollisia vapaita kurssipaikkoja!

Sihteerin yhteystiedot: 044 300 4664 • posti@ilmaisuverstas.net

Elokuvanäyttelemisen kurssi 8.-10.2.2014

Kurssilla la-ma 8.-10.2.2014 (3 pv) klo 10-17 tutkitaan elokuvanäyttelemisen ominaispiirteitä, keskittyen ennen kaikkea draamaan ja vähäeleiseen, todellisia hetkiä tavoittelevaan näyttelemiseen. Kurssi koostuu lyhyistä luento-osioista eri aiheista (kuten roolianalyysi, ohjaajan ja näyttelijän suhde, oman persoonan ja olemuksen käyttö jne.), esimerkkien katselusta ja analysoinnista, sekä kohtausharjoituksista ja niiden läpikäymisestä yhdessä. Erityispainopiste on elokuvan kokonaisuudessa: "hyvä" näyttelemisen on aina suhteessa elokuvan tyyliin ja päämääriin.

Vetäjä Jan Forsström (s. 1975) on kokkolalaisyntyinen, sittemmin helsinkiläistynyt käsikirjoittaja, ohjaaja, leikkaaja ja dramaturgi. Forsström valmistui Taideteollisen korkeakoulun elokuvataiteen osastolta v. 2006, opiskeltuaan sitä ennen yleistä kirjallisuustiedettä Helsingin yliopistossa. Forsströmin töitä käsikirjoittajana ovat mm. J-P Valkeapään

Muukalainen sekä Zaida Bergrothin Heavy metal, Skavabölen pojat ja Hyvä poika. Forsström omia ohjauksia ovat lyhytelokuvat Painajaiset ja Vaktmästaren / Vahtimestari, sekä syyskuussa 2013 ensi-iltansa saanut pitkä elokuva Silmäterä.

Kurssilla on myös kuvaaja.

Osallistumismaksu 90 €

Paikka: Helsinki

Hakuaika päättyy to 16.1.2014

Johdatus Suzuki-metodiin 1.-2.3.2014

Menetelmän on luonut tunnettu japanilainen teatteriohjaaja Tadashi Suzuki ja hänen ryhmänsä SCOT (Suzuki Company of Toga). Suurin osa harjoituksesta on saanut vaikutteita Noh- ja Kabuki-teatterista sekä SCOTin omista harjoitusprosesseista. Metodien päämääränä on palauttaa ja laajentaa ilmaisuvoimaa näyttelijän kehoon painottaen erityisesti alavartaloa, "jalkojen kielioppia" ja ei-arkista, eläimellistä energiaa. Osallistujat oppivat artikuloimaan lavalla fyysisesti, henkisesti ja spirituaalisesti menetelmän tarkan ja tinkimättömän teatterikäsitteen läpi.

Vetäjä Yuko Takeda on japanilainen näyttelijä, joka on valmistunut maisteriksi Arkansasin yliopistosta USAsta. Hän on kouluttaunut Suzuki-metodiin vuodesta 2006 Togassa, Japanissa, sekä SITI Companyssa New Yorkissa. Yuko on työskennellyt Suomessa vuodesta 2009.

Kurssin la-su 1.-2.3.2014 klo 10-17 on pääasiallisena kielenä englanti. Tulkkina ja assistenttina näyttelijä, teatteritaiteen lisensiaatti **Riku Korhonen**.

Ota mukaan

- hyvät sukat (ei villasukkia)
- vaatteet joissa on helppo liikkua (Shortsit tai pyöräilyshortsit suositeltavia, jotta opettaja voi nähdä oppilaiden polvet)
- vesipullo

Osallistumismaksu 60 €

Paikka: Helsinki

Hakuaika päättyy to 6.2.2014

Klassikkopaja 15.-16.3.2014

Dario Fo ja fyysinen puhe - dialog med publiken

Kurssilla la-su 15.-16.3.2014 klo 10-17 työstetään monologeja ja dialogeja Dario Fon *Näillä palkoilla ei makseta* – näytelmäs-
tä suomeksi tai ruotsiksi, omalla äidinkielelläsi. Polttopisteessä
on rouhean tekstin fyysinen rytmikka.

Vi jobbar med dialoger och monologer ur *Vi betalar inte! Vi
betalar inte!* på finska, svenska eller på båda språken... Med
fokus i den hejdlösa textens fysiska rytmik!

Ilmaisua laajalle yleisölle – mot en bredare publik!
Helt allvarligt – Dario Fo!

Osallistumismaksu: 40 €

Paikka: Helsinki

Hakuaika päättyy to 27.2.2014

Vetäjä ohjaaja Kimmo Kahra

on toiminut ohjaajana laajalti koko Suomessa 1980-luvun
alusta alkaen. Hän on tehnyt useita näytelmäsovituksia, TV- ja
radio-ohjauksia ja opettanut ohjaajan- ja näyttelijäntyötä sekä
suomalaisissa alan yliopistoissa että Ruotsissa ja Tanskassa.

Näyttele laulun keinoin 14.-16.4.2014

Kurssin teemat ovat:

Approaching a song- miten lähestyä laulua
Acting through song- näytellä laulun keinoin
Technique to support acting- tekniikka näyttelijätyön tueksi

Kurssilla ma-ke 14.-16.4.2014 (3 pv) klo 10-17 näyttelijöille
annetaan työkaluja laulujen työstämiseen esim. koe-esiinty-
mistä varten ja vinkkejä, miten saada laulusta mahdollisimman
paljon irti ja miten musiikki ja tekniikka tukevat näyttelijän
tulkintaa. Kurssille osallistujien tulee valita laulu, jota haluaa
työstää tai jonka kokee jotenkin hankalaksi.

Kurssikielet: englanti (pääosin) ja suomi

Osallistumismaksu: 120 €

Paikka: Helsinki

Hakuaika päättyy to 27.3.2014

Vetäjä näyttelijä-laulaja Chris Price (Englanti) on valmistunut
Royal Music Academysta. Hän on opiskellut Jo Estill-tekniik-
kaa mm. Anne-Marie Speedin, Maureen Scottin (opettaa
mm. Björkiä, Chris Martinia Coldplayta ja West Endin tähtiä)
johdolla. Estill-kursseja on Suomessa pidetty Helsingin Kau-
punginteatterissa ja Sibelius Akatemiassa. Syksyllä 2012 Price
piti Helsingissä Audition-kurssin. Price tuntee monet musiikin
tyylilajit, pystyy auttamaan näyttelijää laulussa, koesiintymi-
seen valmistautumisessa, perustekniikassa jne.
Kurssilla avustaa **näyttelijä-laulaja Emilia Nyman** tulkkaa-
misessa ja opettamisessa. Nyman on Helsingin Kaupungin-
teatterin näyttelijä. Lisäksi hän tekee laulukeikkoja ja opettaa
laulamista. Keväällä 2013 häneltä ilmestyi toinen levy.
Kurssilla myös **pianisti**.

*Jos olit mukana viime keväänä, tule virkistämään muistia ja
jatkamaan siitä mihin jäit. Uudet pääsevät aloittamaan alusta.*

Huom. pääsiäisviikko!

Teen itse omat stunttini. Vai teenkö?

Miten näyttelijä voi valmistautua omien vaarallisten kohtaus-
tensa tekemiseen sekä arvioida vaaditun tehtävän luonnetta
ja riskejä? Miten käsitellä tehtävän aiheuttamaa painetta - ja
kommunikoida siitä ohjaajan sekä muiden tuotannon vastaavi-
en kanssa.

Teen itse omat stunttini. Vai teenkö? / -työpajaan sisältyy luen-
to/keskustelutilaisuus sekä pienimuotoinen workshop.

**Vetäjänä stuntkoordinaattori, apulaisohjaaja Juha Pursiai-
nen**, joka on työskennellyt yli sadassa tuotannossa Suomessa
ja ulkomailla.

Ajankohta vielä auki – todennäköisesti jo helmikuussa!
Seuraa yhdistyksen kotisivuja ja tiedotusta.

Muita suunnitelmia

Philip Boulayn (Ranska) vetämä näyttelijäntyön kurssi helmi-
maaliskuussa.

Kesäkuussa **Suvirantaan**
elokuvakurssi

Suunnitteilla myös
Forum-/tarinateatterikurssi (ehkä Suvirantaan)

Viikkotunteja

Joulukuussa järjestetyille **Äänenhuollon** päivälle suunnitellaan
kuukausittaista jatkoa, kolme tuntia/kerta. Huoltoon olisivat
tervetulleita aina ne kaikki, jotka kokevat sitä kulloinkin tarvit-
sevansa. Vetäjänä tulisi jatkossakin olemaan vokologi,
FM Laura Sipilä.

Kevättalvella 2014 ei järjestetä Speedmeetingiä.
Seuraavan kerran speedataan ensi syyskuussa.
Seuraa tiedotustamme.

Lisätietoja ja kursseille hakeminen: www.nayttelijaliitto.fi/ilmaisuverstas
Sihteerin yhteystiedot: 044 300 4664 • posti@ilmaisuverstas.net

THALIAN ASUNNOT

Näyttelijöiden Vanhuudenkotisäätiö on huolehtinut Näyttelijäliiton jäsenten eläkevuosien asumisesta jo vuodesta 1949. Asuntoja vuokrataan seniorijäsenille.

Näyttelijöiden vanhuudenkotisäätiön asuntoja on seuraavissa kohteissa:

- Thalian Torppa, Näyttelijäkoti Helsingissä
- Thalianrinne, senioritalo Helsingissä
- Willa Viola, senioriasuntopa Tamperella
- Pellavantori, senioriasuntopa Tamperella

Tällä hetkellä haettavissa:

- kolmio Thalianrinne, Munkkiniemi, Helsinki (vapaa tammikuun alusta)
- kaksio Thalianrinne, Munkkiniemi, Helsinki (vapaa tammikuun alusta)
- kaksio Thalian Torpassa, Munkkiniemi, Helsinki (vapaa joulukuun alusta)

TARJOLLA HYVÄ LAATU

JA EDULLISET HINNAT

- OTA YHTEYTTÄ 040 844 0391

VIERAILULLE HELSINKIIN?

Thalian Torpassa (Munkkiniemi) on kunnostettu yksi asunto seniorijäsenille, jotka haluavat vierailla Helsingissä esim. teatterissa, oopperassa jne. Varaukset hoidetaan Thalian Torpassa puh. (09) 482 300.

040 844 0391 • INFO@THALIA.FI

Näyttelijäliitto 100 vuotta -postimerkkivihko

Itella Posti Oy julkaisi Näyttelijäliiton 100-vuotisjuhlan kunniaksi maaliskuussa Klaus Welpin suunnitteleman postimerkkivihkon.

Postimerkkivihkoja on vielä myynnissä. Kaikissa myyntipisteissä sitä ei ole myynnissä, mutta se on tilattavissa kaikkiin postikonttoreihin.

Postimerkkivihkoja voi tilata myös postin verkkokaupasta: verkkokauppa.posti.fi

Adressit

osanottoihin ja onnitteluihin

noudettuna á 11 €
toimitettuna á 16 €
(sis. kirjoituksen ja postimaksun).

Varaa toimiston kautta lähetettäviin adresseihin toimitusaikaa mielellään vähintään kolme arkipäivää.

Tilaukset:

(09) 2511 2135
toimisto@nayttelijaliitto.fi

Adressien tuotto käytetään lyhentämättömänä jäsenten sairausavustuksiin. Tiedustelut sairausavustuksista liiton toimistosta.

MUISTA ADRESSILLA

Merkkipäiviä

1.1.	Salo Jouni	50	21.3.	Peltomäki Pirkko	75
	Jyväskylä			Tampere	
2.1.	Oksanen Taisto	50	23.3.	Putkonen Kurt-Henrik	75
	Helsinki			Varkaus	
3.1.	Roth Anders	60	24.3.	Af Enehjelm Cris	60
	Ulkomailla			Helsingfors	
10.1.	Puuri Martti	60	25.3.	Puolanto Jouko	50
	Helsinki			Helsinki	
3.2.	Haukinen Eeva-Maija	70	27.3.	Korkiakoski Svante	75
	Helsinki			Helsinki	
4.2.	Leskinen Harri	50	31.3.	Harjula Jarmo	60
	Pieksämäki			Helsinki	
5.2.	Pääkkönen Antti	50	2.4.	Friman Hannu	50
	Helsinki			Rovaniemi	
6.2.	Hedman Ari-Matti	50	7.4.	Saikkonen Mauri	70
	Helsinki			Kuopio	
6.2.	Korhonen Heimo	60	11.4.	Saarinen Tuula	70
	Eurajoki			Helsinki	
9.2.	Tuominen Timo	50	14.4.	Rinne Taneli	80
	Helsinki			Helsinki	
16.2.	Korhonen Marja	90	15.4.	Jokinen Ahti	70
	Helsinki			Tampere	
25.2.	Litmanen Eeva	70	16.4.	Maijala Seppo	70
	Helsinki			Helsinki	
1.3.	Kinnaslampi Kari	50	19.4.	Wallgren Patricia	60
	Helsinki			Helsinki	
6.3.	Aro Minna	70	20.4.	Hakkarainen Henna	50
	Jyväskylä			Helsinki	
11.3.	Järnstedt-Kauppinen Ulla	50	21.4.	Lilliestierna Sari	60
	Imatra			Tampere	
15.3.	Peltola Veijo	80	30.4.	Valonen Anna-Maija	50
	Kouvola			Helsinki	
16.3.	Böök Jorma	60			
	Jyväskylä				
16.3.	Aaltonen Risto	75			
	Loviisa				
19.3.	Tuomi Johanna	60			
	Kirkkonummi				

Muistoa kunnioittaen

Viime numeron jälkeen on liittoon tullut tieto seuraavista poisnukkuneista jäsenistä:

Pekka Ahola
Ritva Arvelo
Martin Kurtén
Matti Ranin
Aimo Salonen
Heikki Värtsi

Sydämelliset kiitokset syntymäpäiväni muistamisesta 14.10.2013

Pirkko Laakso

Kaunis kiitos kaikille, jotka ajatuksin, sanoin tai teoin muistivat syntymäpäiväni kesäkuussa kerran.

Liisa Roine 75 v.

Suomen Näyttelijäliitto -
Finlands Skådespelarförbund ry

Suorat puhelinnumerot ja
sähköpostiosoitteet:

Puheenjohtaja Mikko Hänninen
050 545 4665

mikko.hanninen@nayttelijaliitto.fi

Varapuheenjohtajat:

Krista Putkonen-Örn 040 540 0989

Juha-Pekka Mikkola 050 371 1070

Toimisto:

Toiminnanjohtaja Elina Mäntylä

(09) 2511 2136

elina.mantyla@nayttelijaliitto.fi

040 835 9587

Lakimies Tiia-Lotta Lehterä

(09) 2511 2137

tiia-lotta.lehtera@nayttelijaliitto.fi

044 207 3171

Järjestösihteeri Helena Vesajoki

(09) 2511 2138

helena.vesajoki@nayttelijaliitto.fi

044 300 4664

Toimistonhoitaja Arja Kela

(09) 2511 2135

toimisto@nayttelijaliitto.fi

050 305 5262

Liiton toimiston aukioloajat

• arkisin klo 8.30-16

• puhelinvaihte voi olla osan aikaa
suljettu klo 11-13 välisenä aikana.

JET-työttömyyskassa

1.1.2014 alkaen Nomit-kassa

Huom. osoitteenmuutos

Kutomotie 18 B, 00380 Helsinki

toimisto@jet-kassa.fi

etunimi.sukunimi@jet-kassa.fi

Puhelinvaihte (09) 612 0280

Puhelinpäivystys ma-to klo 9–11

(09) 6120 2855

Faksi (09) 671 330

Mimmi Lähteenojan Säätiö

Meritullinkatu 33 C, 00170 Helsinki

(09) 2511 2135

- Kukkasrahaston adressitilaukset
- Kesäkotit Suvirannan lomavaraukset
- Sairausavustukset

Teatteritaiteilijoiden Tukisäätiö

Meritullinkatu 33 C, 00170 Helsinki

(09) 2511 2135

- Hautausavustukset

Näyttelijöiden Vanhuudenkotsisäätiö

Tempelikatu 3-5 A, 00100 Helsinki

Asiamies Titu Järvenranta

titu.jarvenranta@thalia.fi

(09) 440 039, 040 844 0391

- Asuntoja liiton seniorijäsenille
- Asuntoja työikäisille jäsenille

Jäsenetuja

- **Ammatillinen edunvalvonta** (teatteri, tv, elokuva, mainokset, äänikirjat, dubbaus, soveltava jne.).
- **Työehtosopimukset** (teatteri, elokuva, tv, radio) turvaavat muutakin kuin palkat. Ilman työehtosopimuksia jokainen joutuisi neuvottelemaan kaikki työntekemisen vähimmäisehdot täysin nollassa!
- **Palkka- ja palkkiosuosituks** – helpottaa neuvotteluja!
- **Henkilökohtainen sopimusneuvonta** – ota yhteyttä ja kysy neuvoa!
- **Tekijänoikeuksien valvonta** Filmex, Kopiosto
- Neuvontapalvelut mm. apurahat, verotus, työelämän käytännöt, sosiaaliturva
- Lakimiespalvelut ja oikeusturva
- Lainsäädäntölobbaus
- Luottamusmiesverkosto

Muuta:

- **Jäsentapaamiset** – seminaarit ja keskustelut, tilaisuudet, teatteripäivät jne.
- Jäsenlehti **Ämyri**
- Ajankohtaiset **jäsentiedotteet**
- **Näyttelijähaku** internetissä
- **FIA:n jäsenyy**s
- **Alennukset jäsenkortilla** mm. teatteri- ja oopperaliput ja muita vaihtuvia tarjouksia
- **Harjoitustila** Helsingissä edullisesti jäsenille
- **Ilmaisuversta**s – täydennyskoulutusta ja verkostoitumista opiskelijan jälkeen
- Näyttelijöiden kesäkot **Suviranta** Savonlinnassa Saimaan rannalla.

Sosiaaliset etuudet:

- Tuetut **Suvirantalomat**
- **1Askel** –hyvinvointijaksot (PHT)
- Suomen retkeilymajajärjestön edut
- Työttömyysturva
- Asuntoja työkäisille
- Sairausavustukset
- Näyttelijöiden vanhuudenkodit
- Hautausavustus

Lisää jäsenetuja liiton kotisivuilla.

Tiedäthän, että jäsenmaksut ovat kokonaisuudessaan verotuksessa vähennyskelpoisia.

Sisällysluettelo

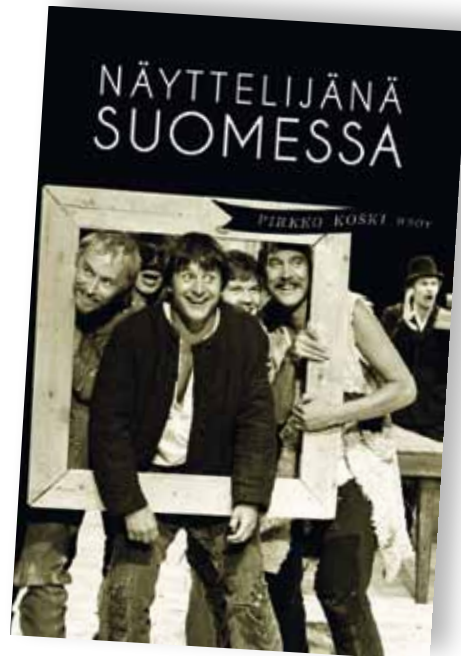
Pääkirjoitus	4
Toiminnanjohtajan palsta	6
Lakimiehen palsta	8
Helena Rytistä liiton puheenjohtaja	10
Näyttelijänä Suomessa juhlaulkaisu ilmestynyt	12
Teatteripäivät Helsingissä 9.-10.3.2014	15
Vuoden elokuvanäyttelijät Liisi Tandefelt ja Laura Birn	16
Tiina Weckström sai Ida Aalberg -palkinnon	20
Pauliina Hulkosta Nätyn teatterityön professori	24
Kirje Ämyriin & vastine	28
Näyttelijänä tuottajan kengissä	32
Taiteilijoilla on paljon työperäisiä terveysoireita	37
Näyttelijäliiton jäsenmaksu 2014	38
Näyttelijäliitossa nuijittua	41
Työttömyyskassan tiedotteita	44
Apurahahakuja	45
Ilmaisuversta ry 10 vuotta	46
• Mitä kaikkea mahtuu kymmeneen vuoteen	48
• Täydennyskoulutus 2023? -illan raportit	54
• Alkuvuoden kurssija	60
Jäsenten merkkipäiviä	64

* . PG72 *

NÄYTTÄMÖN TAIKA

Pirkko Koski

NÄYTTÉLIJÄNÄ SUOMESSA

Näyttelijä on teatterin keskeisin elementti. Kun hän paneutuu rooliinsa, tarinan henkilö muuttuu läsnä olevaksi ja tulkitsijan oma henkilöllisyys katoaa. Syntyy näyttämön taika.

Näyttelijänä Suomessa on ensimmäinen yleiskatsaus suomalaisista näyttelijöistä ja näyttelemisestä maassamme. Kirja juhlistaa myös Suomen Näyttelijäliiton satavuotista taivalta.

WSOY